

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2023-3-041 (Ortak Girişim)
Karar Sayısı : 24-33/780-327
Karar Tarihi : 15.08.2024

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Ahmet ALGAN (İkinci Başkan), Şükran KODALAK,
Ayşe ERGEZEN, Cengiz ÇOLAK, Berat UZUN

B. RAPORTÖRLER : Hakan Deniz KARAKOÇ, Barış BİRCAN, Beyza BAHADIRHAN,
Gamze GÜNDÜZ HALICI, Şenol SUAT, Zeynep ÇUBUK,
Ayşenur TÜRK KÖROĞLU

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : - Ege Yeni Nesil Enerji Yatırım ve Yönetim AŞ
Temsilcisi: Av. Fatma GÖZLÜKAYA ANGI
Kültür Mah. Cumhuriyet Blv. No:133/5 Konak, İZMİR

(1) **D. DOSYA KONUSU: Petrol Ofisi AŞ ile Ege Yeni Nesil Enerji Yatırım ve Yönetim AŞ'nin ortak kontrolleri altında biyodizel üretimi alanında faaliyet göstermek üzere Ortak Girişim Şirketi kurulması işlemi.**

(2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurumu (Kurum) kayıtlarına 16.05.2023 tarih ve 38737 sayı ile intikal eden, 29.07.2024 tarih ve 54527 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine düzenlenen 09.08.2024 tarihli ve 2023-3-041/Öİ sayılı Ön İnceleme Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.

(3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda,

- Bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7.maddesi kapsamında bildirim tabi bir işlem olduğu,

- Bildirime konu işlemin, 4054 sayılı Kanun'un 7.maddesi kapsamında, etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurduğu,

- Başvuru sahibi tarafından Kuruma 09.11.2023 tarih ve 44447 sayılı yazı ile ulaşılan taahhüt metninin ve 04.07.2024 tarih ve 53509 sayı ile taahhüt metninde yapılan nihai değişikliklerin muhtemel rekabetçi endişeleri giderme konusunda elverişli ve yeterli olduğu, söz konusu taahhütler çerçevesinde işleme izin verilebileceği

sonuç ve kanaatine ulaşıldığı belirtilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

(4) Yapılan bildirim ile Petrol Ofisi AŞ (PETROL OFİSİ) ile Ege Yeni Nesil Enerji Yatırım ve Yönetim AŞ'nin (EGE ENERJİ) ortak kontrolleri altında ve (.....) biyodizel alanında faaliyet gösterecek bir Ortak Girişim şirketi kurulması işlemine 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun) ve 2010/4 sayılı Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (2010/4 sayılı Tebliğ) çerçevesinde izin verilmesi talep edilmektedir.

G.1. Taraflar

- (5) Birleşme ve Devralmalarda İlgili Teşebbüs, Ciro ve Yan Sınırlamalar Hakkında Kılavuz'da belirtildiği üzere yeni bir ortak girişim kurulması halinde, ortak kontrolde söz sahibi olacak hissedarların her biri ilgili teşebbüs olarak kabul edilmekte, yeni kurulduğu için cirosu bulunmayan ortak girişim ise ilgili teşebbüs olarak kabul edilmemektedir. Bu çerçevede, bildirim konu işlem özelinde PETROL OFİSİ ve EGE ENERJİ ilgili teşebbüsleri, PETROL OFİSİ'ni kontrol eden VIP Turkey Holding B.V (VİTOL GRUP) ile herhangi bir teşebbüs tarafından kontrol edilmeyen EGE ENERJİ ise işlem taraflarını oluşturmaktadır.

G.1.1. PETROL OFİSİ

- (6) PETROL OFİSİ, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) nezdinde almış olduğu lisanslar kapsamında sahip olduğu bayilik ağı ile yurt genelinde akaryakıt, LPG ve otopaz, madeni yağ üretim, dağıtım, depolama ve satış faaliyetlerini yürütmektedir. PETROL OFİSİ'nin ana sözleşmesinde başlıca faaliyet konuları; yurt içinden ve yurt dışından akaryakıt temin etmek ve satmak, rafineri yan ürünleri dağıtımını tanzim etmek, depolamak ve satmak, her türlü madeni yağ ve gres yağ ile bunların yan ürünlerini üretmek, harmanlamak, üretim ve harmanlama için gerekli tesisleri kurmak, toptan ve perakende satışını, ithalatını, ihracatını yapmak olarak düzenlenmiştir. 13.06.2017 tarihinde PETROL OFİSİ'nin hisseleri Hollanda merkezli şirketler topluluğu olan VIP Turkey Holding B.V (VİTOL GRUP) tarafından satın alınmış olup en son hissedarlık yapısına göre PETROL OFİSİ'nin hisselerinin %(.....)'i VİTOL GRUP'un kontrolü altındadır. Söz konusu Grup ise tüm dünyada rafinericilik, ham petrol, doğalgaz, LPG, nafta, kömür alım satımına ilişkin faaliyetlerde bulunmaktadır.

G.1.2. EGE ENERJİ

- (7) 12.08.2005 tarihinde Ege Yeni Nesil Enerji San. ve Tic. AŞ ünvanı ile kurulmuştur. Kuruluşunda başlıca faaliyet alanı yenilenebilir enerji kaynağı olarak kullanılabilen veya kullanılamayan her türlü tarım ürününü yetiştirmek, hayvansal ve bitkisel organik atık maddelerden enerji elde etmek amacıyla tesis kurmak ve yenilenebilir enerji ticareti yapmak olarak belirlenmiştir. Şirket bir süre faaliyet konusu kapsamında tarımsal kaynaklı yenilenebilir enerji üretimini ve ticaretini sürdürmüştür. Şirketin ünvanı, 20.06.2019 tarihinde, Ege Tarımsal Enerji Yatırım ve Yönetim AŞ olarak tadil edilmiş ve şirketin faaliyet alanı önemli biçimde değiştirilmiştir. Gerçekleştirilen tadil ile şirketin üretim ve ticaret fonksiyonu sona erdirilmiştir. Teşebbüs tarafından 14.09.2023 tarihinde tekrar ünvan değişikliğine gidilmiş, yeni ünvan "Ege Yeni Nesil Enerji Yatırım ve Yönetim AŞ" olarak ticaret siciline tescil edilmiştir. EGE ENERJİ'nin tüm hisselerinin sahibi (.....)'dir.
- (8) EGE ENERJİ yeni yatırım alanları bulmak amacıyla proje geliştirme çalışmaları yapan bir çatı şirket niteliğindedir ve başvuru konusu işleme izin verilmesi halinde kurulacak Ortak Girişim şirketinin faaliyet göstereceği biyodizel üretimi pazarında hizmet sunan DB Tarımsal Enerji Sanayi ve Ticaret AŞ (DB TARIMSAL)'ın tek kontrolünü elinde bulundurmaktadır¹.

¹ Diğer ortaklar: (.....).

G.2. Ortak Girişim Şirketi

- (9) Kurulması planlanan Ortak Girişim şirketinin biyodizel ve biyodizelin yan ürünü niteliğindeki gliserin² üretimi, bu amaçla tesis kurma, bu ürünleri depolama, dağıtma ve bu ürünlerin iç ve dış ticareti alanlarında faaliyet göstermesi beklenmektedir. Ortak Girişim'in üretim kapasitesinin 2024 yılı için yaklaşık (.....) ton olarak planlandığı, sonraki yıllarda bu miktarın talep olması halinde iki katına çıkarılacağı belirtilmiştir. Kurulması planlanan Ortak Girişim'in hissedarlık yapısı PETROL OFİSİ (.....), EGE ENERJİ (.....) şeklinde olacaktır.
- (10) İşlemin ekonomik gerekçesine ilişkin olarak; biyodizel pazarının hem ülkemizdeki yenilenebilir enerji politikaları hem de dünyadaki eğilim doğrultusunda üssel gelişeceğinin öngörüldüğü, ilerleyen yıllarda ülkemizde uygulanan motorine %0,5 oranında biyodizel harmanlama yükümlülüğünün, dünyadaki uygulamalara benzer şekilde, kademeli olarak artırılacağına beklendiği ifade edilmektedir. İlaveten (.....).

G.3. Sektör Hakkında Bilgi

G.3.1. Biyodizel Sektörü

G.3.1.1. Biyodizelin Genel Özellikleri

- (11) Biyoyakıt³, biyokütle kaynaklı enerji üretimi için kullanılan organik ürünlerin dönüştürülmesiyle elde edilen bir yakıt türüdür. Yenilenebilir enerji kaynaklarından biri olan biyokütle, yüz yıllık periyottan daha kısa sürede yenilenebilen, karada ve suda yetişen bitkiler, besin endüstrisi ve orman ürünleri ile kentsel atıkları içeren tüm organik maddeler olarak tanımlanmaktadır. Fosil yakıtlara alternatif bir enerji kaynağı olarak kabul edilen biyokütle; tükenme riskinin olmaması, dünyada belli ülkelerin tekelinde bulunmaması ve enerji temini konusunda ülkeleri tek çeşit enerji kaynağına bağlı olmaktan kurtarması gibi avantajları nedeniyle öne çıkmaktadır⁴. Dünyada biyoyakıtlar, mevcut motor teknolojilerine uyumlulukları sayesinde petrol bazlı yakıtların alternatifi olarak görülmektedir.
- (12) Kimyasal içeriği ve üretim sürecinde kullanılan ham madde tipine göre farklılık arz eden biyoyakıtların bazıları; biyoetanol, biyometanol, biyodimetiler, biyoyağ ve biyodizeldir. Yüksek enerji verimliliği olan biyodizel, motorinin enerji içeriğine en yakın biyoyakıt olmakla birlikte ayrı bir akaryakıt türü olup "motorin türevi" olarak değerlendirilmemektedir. Ülkemizde biyodizelin tek başına akaryakıt olarak kullanımına uygun motora sahip otomotiv ürünleri bulunmadığından teknik nedenlerden dolayı biyodizel motorinle en fazla %7 oranına kadar harmanlanmak suretiyle kullanılabilir. (.....)
- (13) Motorinin sağladığı enerji miktarının yaklaşık %88-95'ini sağlayan biyodizel, motorinle karıştırıldığında yakıtın yağ oranını ve setan⁵ miktarını yükselterek motorun

² Gliserin, esas olarak, sabun yapımının bir yan ürünü olarak yağların sabunlaştırılmasıyla üretilmektedir. Aynı zamanda transesterifikasyon yoluyla biyodizel üretiminin bir yan ürünüdür. Gliserin kozmetik, ilaç, gıda ve kimya sanayinde kullanılır ve birçok kimya şirketi tarafından da üretilmektedir.

³ Biyokütle, oksijenle reaksiyona girdiğinde ısı ortaya çıkar. Bu nedenle "Biyoyakıt" olarak da adlandırılabilir. Bkz. KOÇ, M. (2011), "Biyodizel üretimine uygun Türkiye'de Yetişen ve Yetiştirilecek Bitkilerin ve Biyodizel Teknolojilerinin Belirlenmesi" Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 8.

⁴ a.g.k. KOÇ, M. (2011), s. 7.

⁵ Dizel motorlarda yakıt olarak kullanılan motorinin yanma kalitesinin bir ölçüsü olarak kullanılan bir terimdir. 0-100 arasında bir değer alabilen setan sayısının yüksek olması, yakıtın tutuşmaya ve yanmaya yatkın olduğunu göstermektedir.

performansını da artırmaktadır⁶. Biyodizelin motorine göre diğer avantajları ise şunlardır:

- Zehirleyici etkisi oldukça azdır.
- Bitkisel yağların kullanımı ile üretildiği için motorun yağlanmasına katkıda bulunarak motor elemanlarının daha sürtünmesiz hareket etmesini sağlamaktadır.
- Motorun içinde oluşan tortuları bir çözücü gibi hareket ederek çözmekte ve tıkanmalara neden olabilecek tortuları, artıkları gidermektedir.
- Kanserojen yapıcı maddeler ve kükürt içermemektedir. Dizel yakıtlarının sebep olduğu kanserojen yapıcı etkileri %95'e yakın oranlarda azaltmaktadır.
- Biyolojik anlamda basit ve çabuk bozunabilen bir yakıt tipidir. Suya karıştıktan 30 gün içinde biyodizelin %95'i bozunabilirken bu oran motorinde %40 civarındadır.
- Moleküler yapısında %10-12 civarında oksijen ihtiva etmektedir.
- Alevlenme noktasının yüksek olması nedeniyle taşınması ve depolanması güvenli bir yakıttır.

(14) Biyodizelin motorine göre belli üstünlükleri bulunmakla birlikte motorine göre bazı dezavantajları da mevcuttur. Bahse konu dezavantajlar ise şunlardır:

- Viskozitesi, motorine göre daha yüksektir. Viskozitenin yüksek oluşu, yanma odası içerisindeki yakıtın damlacık boyutlarında büyümeye sebep olarak tam yanmaya engel olmaktadır. Bu ise yanma odası içinde birikimlere, enjektörlerde koklaşmaya ve tıkanmaya, bunların yanı sıra yağlama yağına bulaşmasına neden olmaktadır.
- Biyodizel, doymamış bağlar içermektedir. Doymamış yapıların yağlama yağına karışması ve bu alanda polimerizasyona uğraması, motorda aşınmalara neden olacak viskozite artışlarına sebep olmaktadır.
- Soğuk hava şartlarında bulutlanma noktası⁷ dizel yakıtına oranla daha yüksektir. Biyodizel yakıtları yüksek oranlarda doymuş yağ asidi içerdiği için, kış aylarında yakıt filtresinde ve yakıt hattı borularında tıkanmalara neden olabilmektedir. Bu etki ise biyodizelin soğuk iklim bölgelerinde kullanılmasını sınırlandırmaktadır.
- Isıl değeri, dizel yakıt ile kıyaslandığında yaklaşık %10 daha azdır. Bu özellik motor içerisindeki yanma işlemi sonunda güç düşüşüne sebep olmaktadır.
- Araçlarda yakıt olarak kullanılmadan önce araç depolarının iyice temizlenmesi gerekmektedir⁸.

⁶Kaynak:http://www.surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/06/Biyoyakit_Politikalarinin_Tarim_Sektorune_Etkileri.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2023

⁷ Bulutlanma noktası sıvıların soğutulduğunda kristalleşmesinin ilk görülmeye başladığı sıcaklığı gösterir. Yakıtın sıcaklığı bu sıcaklığın altına düşmeye devam ederse yakıt jelleşerek akış durmaktadır. Bkz. TİLLEM, K. (2005), "Dizel Motorlar İçin Alternatif Yakıt Olarak Biyodizel Üretimi ve Kullanımı", Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s.9.

⁸ ŞİMŞEK, T. "Bitkisel Atık Yağdan Biyodizel Üretiminin Yapıldığı Bir Tepkimeli Damıtma Kolonunun Sıcaklık Denetimi" Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 5,6.

G.3.1.2. Biyodizel Üretimi

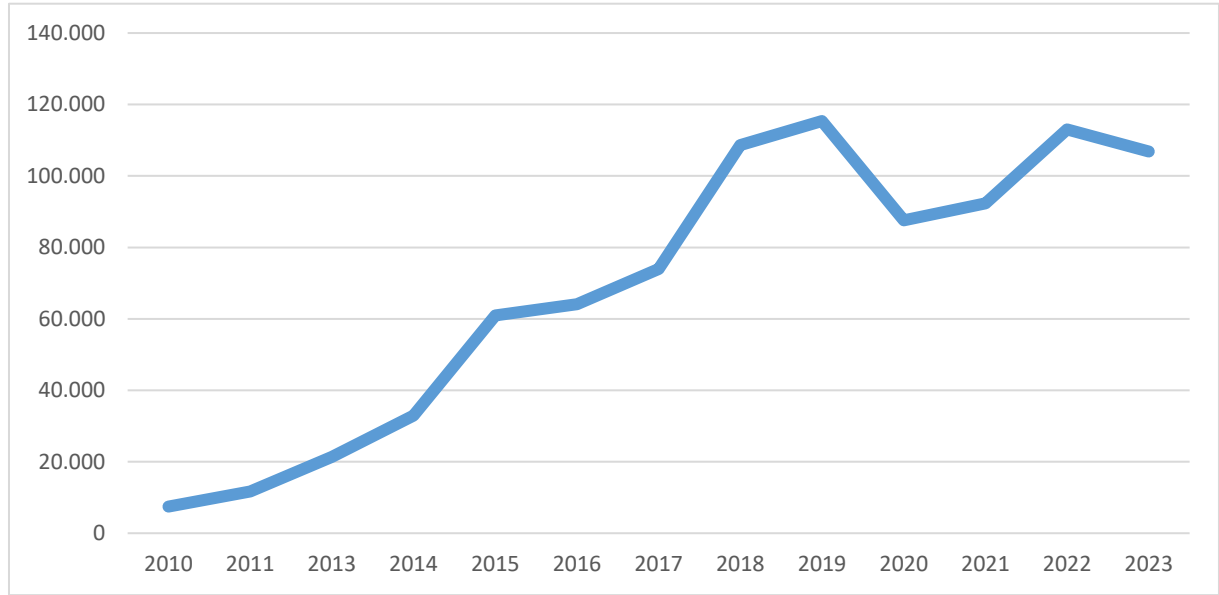
- (15) Biyodizel üretiminde iki tip ham madde kullanılmaktadır:⁹
- i) tarım ürünlerinden elde edilen bitkisel yağlar (başta kanola, ketencik, aspir, soya, pamuk, ayçiçeği, mısır olmak üzere birçok yağlı tohum bitkisi),
 - ii) bitkisel atık yağlar.
- (16) Ham madde bakımından biyodizel üretiminin hem tarımsal üretimi destekleyerek marjinal tarım alanlarının verimli şekilde kullanılabilmesine imkân verdiğini, hem de sıfır atık politikaları ile uyumlu biçimde atık yağların geri dönüşümüne katkı sağladığını söylemek mümkündür.
- (17) Biyodizel üretim tesisleri, üretimde hem bitkisel yağları hem de bitkisel atık yağları birlikte kullanabildikleri gibi tercihlerine göre üretimlerini yalnızca bir ham maddeyle de gerçekleştirebilmektedir. Temelde bitkisel atık yağlardan biyodizel üretimi ile bitkisel yağlardan biyodizel üretiminde sürecin büyük bir kısmı ortak şekilde ilerlemektedir. Bununla birlikte atık yağlardan biyodizel üretimi yapılması planlanan tesislerde, bitkisel yağlardan üretim yapılan tesislere göre fazladan iki üniteye daha ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar ön hazırlık (rafinasyon) ve ileri derece saflaştırma (distilasyon) üniteleridir. Bu çerçevede, bitkisel atık yağlardan biyodizel üreten bir tesisin ek yatırıma ihtiyaç duymadan bitkisel yağlardan üretim yapabilmesi mümkünken yalnızca bitkisel yağlardan üretim için tasarlanmış tesislerin atık yağlardan biyodizel üretebilmesi için ek yatırıma ihtiyaç duyduğu anlaşılmaktadır.
- (18) Biyodizel tesisleri yukarıda açıklanan girdileri kullanarak temel olarak serbest yağ asitleri giderilmiş, diğer bir ifade ile nötralize edilmiş yağları katalist eşliğinde metanol veya etanol ile transesterifikasyon prosesine sokarak yağ asidi metil esteri (YAME) üretmektedir. Biyodizel üretiminin başka yöntemleri olmakla beraber günümüzde yaygın olarak kullanılan yöntem transesterifikasyon yöntemidir. Transesterifikasyon sırasında YAME'nin yanı sıra yan ürün olarak elde edilen bir diğer ürün ham gliserindir. Yan ürün niteliğindeki gliserin; kimya, kozmetik-deterjan, ilaç ve gıda sektörlerinde, birçok üründe bir bileşen ve nemlendirme ajanı olarak kullanılmaktadır.
- (19) Türkiye'de 2005 yılında oluşmaya başlayan biyoyakıt sektörü kısa bir zaman zarfında büyümüş ve belirli bir düzeye ulaşmıştır. Hem kurulum için gerekli olan teknoloji alt yapısının daha kolay oluşturulması hem de ülkemizdeki motorin kullanımının benzine oranla daha fazla olması gibi nedenlerden dolayı biyoyakıt sektörünün¹⁰ mevcut kapasitesinin %90'ının biyodizel üretime yönelik olarak inşa edildiği bilinmektedir¹¹. 2010 yılından itibaren Türkiye'deki biyodizel üretim miktarları aşağıdaki grafikte sunulmaktadır.

⁹ Hayvansal yağlardan biyodizel üretimi mümkün olmakla birlikte bu üretim yöntemi bitkisel yağlara kıyasla ek yatırım gerektirmekte ve bazı dezavantajlar barındırmaktadır. EPDK'den elde edilen verilere göre Türkiye'de hayvansal yağdan biyodizel üretimi yapan bir teşebbüs bulunmamaktadır.

¹⁰ Biyoyakıt sektörünün geri kalan %10'luk kısmında biyoyakıt çeşitlerinden biyoetanol, biyometanol, biyodimetileter, biyoetil tersiyer butil eter ve çeşitli bitkisel yağlar bulunmakla birlikte biyodizel haricindeki en yaygın ve popüler olan biyoyakıt biyoetanoldür. Bkz. HATUNOĞLU, E. "Biyoyakıt Politikalarının Tarım Sektörüne Etkileri" (2010) Devlet Planlama Teşkilatı, Uzmanlık Tezi s. 11

¹¹ a.g.k. HATUNOĞLU, E. (2010), s. 127.

Grafik 1: 2010-2023 yılları Türkiye'deki Biyodizel Üretimi (Ton)

Kaynak: 2010-2018 yılları arasındaki veriler <https://www.dunyaenerji.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/SelcukBorovaliSunum.pdf>. kaynağından, 2019-2023 yılları arasındaki veriler ise üreticilerden gelen cevabi yazılardan alınmıştır.

- (20) Yukarıda yer verilen grafik incelendiğinde, Türkiye'de biyodizel üretiminin 2010 yılından itibaren artma eğiliminde olduğu görülmektedir. 2019 yılına kadar her yıl devam eden artış trendi, Covid-19 pandemisinin etkisiyle 2020 ve 2021 yıllarında kesintiye uğramıştır. Bununla birlikte, 2022 ve 2023 yıllarında Covid-19 nedeniyle yaşanan düşüş ortadan kalkmış ve biyodizel üretimi tekrar 100.000 tonun üzerine çıkmıştır. Yıllar içindeki eğilime bakıldığında, biyodizel pazarının büyümeye devam etmesi olası görünmektedir.

G.3.1.3. Türkiye'de Biyodizel Üretiminde Kullanılan Ham Maddelerin Genel Görünümü

Bitkisel Yağlar

- (21) Bitkisel yağlar; yağ oranı %15'i geçen kanola, aspir, ayçiçeği, soya, pamuk tohumu (çiğit), keten tohumu (ketencik) gibi yağlı tohum bitkilerinden ve fındık, zeytin, badem, ceviz gibi yağ oranları yüksek meyveler ile acı bakla, bal kabağı, hardal, ızgın, pelemir gibi ekonomik olmayan ve verimleri çok düşük bitki ve meyvelerden elde edilebilmektedir. Ayrıca yağ oranı %5'in altında kalan tütün tohumu, mısır gibi bitkilerden de yağ sağlanabilmektedir.
- (22) Her bitkisel yağ teorik olarak biyodizel üretiminde kullanılabilirlikle birlikte, üretimde kullanılacak bitkiler yağ oranı, içerdiği yağın fiziksel (donma noktası gibi) ve kimyasal (yağ asitleri ve nispeti) özellikleri, tarıma elverişliliği, iklim ve toprak seçiciliği, sulama isteği, tarımsal mekanizasyona yatkınlığı, ekim ve hasat tarihleri, depolama şartları ve bozulma süresi, verimi, maliyeti, gıda ve diğer sektörlerde kullanılabilmesi, verilen teşvik ve destekler gibi parametrelere göre belirlenmektedir. Bu bakımdan ilgili parametreler göz önünde bulundurulduğunda, dünya genelinde biyodizel üretiminde kanola, aspir, soya, çiğit, mısır ve palmye bitkilerinin yağı tercih edilmektedir.

Türkiye’de ise üreticilerin genellikle kanola, aspir, çığit¹² ve soya fasulyesi kullandığı görülmektedir.

- (23) Farklı toprak ve iklim özelliklerine ihtiyaç duyan yağlı bitkileri anılan özelliklere göre farklı ülkeler üretmektedir. Örneğin soya üretiminde ABD, kanola üretiminde ise Almanya ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde üretilen ve biyodizel üretiminde kullanılan yağlı tohumlu bitkilerin yetiştikleri toprak ve iklim özelliklerine yönelik bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 1: Türkiye’de Biyodizel Üretiminde Kullanılan Yağlı Tohum Bitkilerinin Toprak ve İklim Özellikleri

Yağ Bitkileri	Kanola	Aspir	Çığit	Soya	Mısır
Üretim Bölgesi	Başta Marmara ve Ege olmak üzere tüm bölgeler	Tüm Bölgeler	Çukurova, Ege, Güneydoğu Anadolu	Ege, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu	Karadeniz, Akdeniz, Marmara, Ege Bölgesi
Yıllık Ekim	Yazlık/Kışık	Ilıman bölgeler Kışık/Yazlık 2. Ürün	Yazlık	Yazlık/2. Ürün	Yazlık
Toprak İstekleri	Kumlu ve hafif topraklar hariç hepsi (Humuslu topraklarda iyi yetişir.)	Kurağa dayanıklı, kırıç topraklarda yetişebilir.	Derin profilli ve alüvyal topraklar.	Sıcağı sever, tropikal, subtropikal bölgeler. Tuza hassas, çorak çok kumlu dışında iyi yetişir.	Siltli killi topraklar.
Yağış İsteği (mm)	300-2800	Kurağa Dayanıkl	400-600	450-550	2100-2200
Dona Dayanıklık (°C)	-15	-7 (Bazı çeşitleri -12)	-	-1,5 ila -2,5	-

Kaynak: KOÇ, M. (2011), “Biyodizel üretime uygun Türkiye’de Yetişen ve Yetişebilecek Bitkilerin ve Biyodizel Teknolojilerinin Belirlenmesi” Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 117,118.

- (24) Türkiye’de biyodizel üretiminde kullanılan yağlı tohum bitkileri incelendiğinde, hepsinin Türkiye’deki iklim ve toprak koşullarında yetiştirilmeye uygun olduğu, özellikle kanola ve aspirin Türkiye’nin hemen hemen her bölgesindeki toprak yapısı, yağış miktarı ve sıcaklık değerleri ile yetiştirilebileceği görülmektedir.
- (25) Biyodizel üretiminde kullanılan yağ bitkileri başta gıda olarak tüketilmelerinin yanı sıra başka sektörlerde ham madde olarak kullanılabilir. Örneğin kanola sabun, boya, aydınlatma gibi alanlarda; aspir sağlık, kağıt, tuğla, seramik ve tekstil gibi sektörlerde değerlendirilebilmektedir¹³. Biyodizel üretiminde kullanılabilen tarımsal ürünlerin 2018 yılından itibaren ekim alanları ve üretim miktarlarına ait veriler aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

¹² Çekirdekli pamukların çırçırlanması sonucunda pamuğun lifinden ayrılmış çekirdek kısmına çığit denmektedir. Kaynak: https://borsa.tobb.org.tr/ozellik_goster2.php?ana_kod=04&alt_kod=045, Erişim Tarihi: 07.08.2024.

¹³ Kaynak: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/ttaa/Sayfalar/Detay.aspx?Sayfald=58>, Erişim Tarihi: 02.07.2024.

Tablo 2: 2004 ile 2018-2023 Yılları Arasında Türkiye’de Yetiştirilen Yağ Bitkilerinin Ekim Alanları (Dekar)

	Ayçiçeği (Yağlık)	Mısır	Kanola	Aspir	Soya	Çiğit	Kenevir Tohumu	Keten Tohumu
2004	6.348.650	5.450.000 ¹⁴	17.000	1.650	140.000	-	-	-
2018	6.489.344	5.919.003	378.456	246.932	328.483	518.634	59	0
2019	6.759.834	6.388.287	525.146	158.601	352.947	477.868	536	0
2020	6.508.696	6.916.324	349.891	151.150	351.343	359.220	4.252	0
2021	8.113.116	7.582.370	376.017	145.882	438.917	432.279	317	10
2022	9.005.177	9.118.849	411.455	262.375	380.090	573.161	1.963	95
2023	8.646.679	9.580.171	322.910	321.298	326.840	477.438	3.923	245

Kaynak: TÜİK İstatiksel Veriler – Yağlı Tohum Bitkileri ve Tahıllar

Tablo 3: 2004 ile 2018-2023 Yılları Arasında Türkiye’de Yetiştirilen Yağ Bitkilerinin Üretim Miktarı (Ton)

	Ayçiçeği (Yağlık)	Mısır	Kanola	Aspir	Soya	Çiğit	Kenevir Tohumu	Keten Tohumu
2004	900.000	3.000.000 ¹⁵	4.500	150	50.000	1.425.850	30	80
2018	1.800.000	5.700.000	125.000	35.000	140.000	1.542.000	3	0
2019	1.950.000	6.000.000	180.000	21.883	150.000	1.320.000	20	0
2020	1.900.000	6.500.000	121.542	21.325	155.225	1.064.189	273	0
2021	2.215.000	6.750.000	140.000	16.200	182.000	1.350.000	20	0,5
2022	2.350.000	8.500.000	150.000	30.000	155.000	1.650.000	159	8
2023	1.960.000	9.000.000	120.000	39.000	137.500	1.260.000	327	32

Kaynak: TÜİK İstatiksel Veriler – Yağlı Tohum Bitkileri ve Tahıllar

- (26) Yukarıdaki tabloda, biyodizel üretiminde kullanılan tarım ürünlerinin üretim miktarlarına yer verilmekle birlikte, biyodizel üretiminde kullanılan girdi tarım ürününün kendisi olmayıp üründen elde edilen yağdır. Bu bakımdan, Türkiye’deki bitkisel yağ arzının da ortaya konması gerekmektedir. Türkiye’de üretilen bitkisel yağlar ithal tarım ürünü ile de üretilmekte olup ithal tarım ürünü ile üretilen ürünlerden elde edilen yağ mevzuat kısmında daha detaylı açıklanacağı üzere biyodizel üreticileri tarafından kullanılamamaktadır. Bu nedenle yurt içi biyodizel üretiminde ham madde olarak kullanılacak bitkisel yağ miktarına erişmek için literatürde kabul edilen tarımsal ürünlerin yağ verimi üzerinden yerli tarım ürünü arzı verileri ile hesaplama yapılmasının daha doğru bir tablo ortaya koyacağı değerlendirilmektedir. Söz konusu hesaplama ilişkin tabloya aşağıda yer verilmektedir.

Tablo 4: 2004 ile 2018-2023 Yılları Arasında Türkiye’de Yerli Tarımsal Ürünlerden Üretilen Yağ Miktarları¹⁶ (Ton)

	Ayçiçeği Yağı	Mısırozü Yağı	Kanola Yağı	Aspir Yağı	Soya Yağı	Çiğit Yağı	Kenevir Yağı	Ketencik Yağı
2004	351.000	17.500	1.800	41	9.000	213.878	9	32
2018	702.000	33.250	50.000	9.450	25.200	231.300	1	-
2019	760.500	35.000	72.000	5.908	27.000	198.000	6	-
2020	741.000	37.917	48.617	5.758	27.941	159.628	82	-
2021	863.850	39.375	56.000	4.374	32.760	202.500	6	0
2022	916.500	49.583	60.000	8.100	27.900	247.500	48	3
2023	764.400	52.500	48.000	10.530	24.750	189.000	98	13

Kaynak: TÜİK tarafından yayınlanan yağlı tohum bitkileri üretim miktarları üzerinden hesaplanmıştır.

¹⁴Kaynak: <https://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/istatistikler/tablolari/5misireuva.pdf>, Erişim Tarihi: 05.07.2024

¹⁵Kaynak: <https://www.tmo.gov.tr/Upload/Document/istatistikler/tablolari/5misireuva.pdf>, Erişim Tarihi: 05.07.2024.

¹⁶ Hesaplama yapılırken literatürde yer alan ayçiçeği için %39, mısır için %0,58, kanola için %40, aspir için %27, soya için %18, çiğit için %15, kenevir için %30, keten için %40 yağ verimi oranı baz alınmıştır.

- (27) Yukarıdaki tabloya bakıldığında biyodizel üretiminde kullanılabilen tarımsal ürünler arasında ayçiçeği ve pamuk yağının üretim miktarı anlamında ilk iki sırayı paylaştığı görülmektedir. Öte yandan ayçiçeğinin temel kullanım alanı gıda sektörü olup yerli üretimin yemeklik talebi bile karşılamada yetersiz kaldığı ve arz açığının ithalat yoluyla karşılandığı bilinmektedir¹⁷. Bu üründe oluşan talep fazlası sebebiyle biyodizel üreticileri tarafından ayçiçeği ancak maliyetinin uygun olduğu zamanlarda girdi olarak kullanılabilir. Bu doğrultuda biyodizel üretimi yapan üreticilerden (.....) tarafından ayçiçeği yağının gıda sektöründe kullanılıyor olması nedeniyle gerek maliyet gerek etik açısından çok fazla tercih edilmediği belirtilmiştir. (.....) tarafından ise ayçiçeğine benzer şekilde gıda olarak kullanılan mısırözü yağının yalnızca 2022 ve 2023 yılında kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu bakımdan gıda olarak kullanılabilen yağların biyodizel sektöründe çok tercih edilmediği söylenebilecekse de maliyet açısından uygun olduklarında kullanılmalarının önünde nesnel bir kısıt olmadığı anlaşılmaktadır.
- (28) Tablolardaki tarım ürünlerinin arzındaki trend incelendiğinde, son beş yılda mısır hariç biyodizel üretiminde kullanılan tarımsal ürünlerin üretimine ilişkin kayda değer bir üretim artışı olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Öte yandan yirmi yıl önceki veriler ile kıyas yapıldığında mısırın yanı sıra kanola, aspir ve soyada önemli oransal artışların olduğu gözlemlenmektedir. Tarım Bakanlığı tarafından sunulan mazot, gübre desteği gibi tarımsal üretime yönelik genel desteklerin yanı sıra, yağlı tohum bitkilerine yönelik sertifikalı tohum kullanım desteği sunulduğu ve üretim miktarlarının artırılması ile ilgili destekleme çalışmalarının yürütüldüğü bilgisi kapsamında, biyodizel üretiminde girdi olarak kullanılabilen yağlı tohum bitkilerinin arzının artırılmasının önünde bir engel bulunmadığı söylenebilecektir. İlaveten biyodizel üretiminde kullanılan yağ bitkilerine tarımsal destek verilmesiyle marjinal tarım alanlarının verimli şekilde kullanılabilmesine imkân sağlandığı değerlendirilmektedir.

Bitkisel Atık Yağlar

- (29) Biyodizel üretiminde kullanılabilir ham maddelerden ikincisi bitkisel atık yağlardır. Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği'nde bitkisel atık yağların, Atık Yönetimi Yönetmeliğinde yer alan atık tanımına uygun¹⁸ bitkisel yağlar ile kullanılmış kızartmalık yağları ifade ettiği belirtilmiştir. Bitkisel atık yağların hangi alanlarda kullanılabilirliği yine aynı Yönetmelik'in 19. maddesinde belirtilmiştir. İlgili maddeye göre bitkisel atık yağlar biyodizel ve biyogaz üretiminde kullanılabilir. Bu sayede bitkisel atık yağların geri dönüşümü teşvik edilerek sıfır atık politikalarına katkı sağlanmaktadır.
- (30) Bitkisel atık yağlar da diğer atıklar gibi, Çevre Bakanlığı tarafından Mobil Atık Takip Sistemi ile takip edilmektedir. Aşağıdaki tabloda 2015-2021 yılları arasında Çevre Bakanlığının Atık Beyan Sistemine beyan edilen bitkisel atık yağ miktarı yer almaktadır.

¹⁷ Ayçiçeği yağına ilişkin ihtiyacın ithalat yoluyla karşılandığına yönelik bkz: [TGDF Dış Ticaret Bülteni – Mayıs 2023 – TGDF](#).

¹⁸ Atık Yönetimi Yönetmeliği'ne göre atık, üreticisi veya fiilen elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi tarafından çevreye atılan veya bırakılan ya da atılması zorunlu olan herhangi bir madde veya materyali ifade etmektedir.

Tablo 5: 2015-2021 yılları arasında Atık Beyan Sistemine Beyan Edilen Bitkisel Atık Yağ Miktarı (Ton)

Yıllar	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı
2015	13.126
2016	17.693
2017	16.658
2018	13.170
2019	17.006
2020	13.008
2021	16.680

Kaynak: Çevre Bakanlığı 2021 Atık İstatistikleri Bülteni

- (31) Yukarıdaki verilerin yanında, EPDK ve üreticilerden elde edilen bilgilere göre, Türkiye'deki bitkisel atık yağ potansiyelinin 300-350 bin ton olduğu¹⁹, ancak 100-150 bin tonluk bitkisel atık yağ üretiminin bulunduğu belirtilmektedir. Yukarıdaki tabloya bakıldığında ise Türkiye'de bitkisel atık yağ toplama potansiyelinin gerçekleştirilemediği görülmektedir. Bununla birlikte, gerek Çevre Bakanlığı gerekse diğer kurumlar tarafından gerçekleştirilen projeler ile birlikte toplanan bitkisel atık yağ miktarının artarak 2023 yılında 35 bin tona yükseldiği, Çevre Bakanlığının bu miktarı artırma hedefinin olduğu bilinmektedir²⁰.
- (32) Biyodizel üreticilerinden elde edilen bilgilere göre, toplanan bitkisel atık yağların içindeki su ve tortu oranına bağlı olarak %5-%30 arasında fire oranıyla biyodizel elde edilebildiği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, 2023 verileri dikkate alındığında toplanan bütün bitkisel atık yağların biyodizel üretiminde kullanıldığı varsayımı altında²¹ yıllık 25.000-33.000 ton biyodizelin bitkisel atık yağlardan üretilmesi mümkündür.
- (33) Biyodizel üreticileri bitkisel atık yağı farklı şekillerde temin edebilmektedirler. Girdi olarak bitkisel atık yağ kullanan üreticilerin bitkisel atık yağı, bitkisel atık yağ ara depo hizmetleri veren şirketlerden²² satın alarak, anlaşma yapılan bitkisel atık yağ ara depolama hizmeti veren şirketlerin lisanslı araçlarıyla ya da doğrudan üreticinin sahip olduğu lisanslı depo ve araçlar ile temin ettiği görülmektedir. Buna ek olarak bazı üreticiler, bitkisel atık yağı aylık veya yıllık ihaleler ile doğrudan büyük atık yağ üreticilerinden (fast food şirketleri, personel sayısı yüksek kurumlar vb.) satın alabilmektedirler. Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği'nin 5. maddesinin a bendine göre bitkisel atık yağların ithalatı yasaktır. Diğer bir ifade ile bitkisel atık yağlardan biyodizel üretmek isteyen teşebbüslerin arz kaynağı, yurt içinde toplananlar ile sınırlıdır. Öte yandan, yurt içinde bitkisel atık yağ toplama oranlarının düşük olması dikkate alındığında, bitkisel atık yağa olan talebin artması halinde bu talebi karşılayacak kaynağın olduğu değerlendirilmektedir.

G.3.2. Biyodizel Pazarındaki Regülasyonlar

- (34) Biyodizel pazarı oldukça regüle bir pazar olarak sektörün ana düzenleyicisi EPDK'nin gözetimi ve kontrolü altındadır. Biyodizel ilk olarak 4 Aralık 2003 tarihli 5015 Sayılı

¹⁹ Kaynak: www.haliccevre.com/images/sempozyum/13.pdf, Erişim Tarihi: 06.07.2024.

²⁰ Kaynak: <https://www.aa.com.tr/tr/yesilhat/sifir-atik/turkiyede-gecen-yil-yaklasik-35-bin-ton-bitkisel-atik-yag-toplandi/1822991>, Erişim Tarihi: 06.07.2024.

²¹ Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği'nin 5. maddesinin ğ) bendinde "Bitkisel atık yağlar ilgili teknik düzenlemelere uygun olarak sadece biyodizel ve biyogaz üretiminde kullanılabilir." hükmü yer almaktadır.

²² İlgili hizmeti veren şirketlerin bitkisel atık yağ taşıyabilmesi için Atık Yönetimi Yönetmeliği'nde belirtilen ara depolama tesisi ve lisanslı atık türlerini taşıyacak araçlarına sahip olmaları gerekmektedir. Atık Yönetimi Yönetmeliği'nde ara depolama tesisleri, atıkların ön işlem, geri kazanım veya bertaraf tesislerine ulaştırılmadan önce, atık miktarı yeterli kapasiteye ulaşınca kadar güvenli bir şekilde depolandığı tesisler olarak tanımlanmıştır.

Petrol Piyasası Kanunu uyarınca petrol ile harmanlanan ürünler arasında yer almıştır. 10 Eylül 2004 tarihli ve 25579 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Petrol Piyasasında Uygulanacak Teknik Kriterler Hakkında Yönetmelik ve 17 Haziran 2004 tarihli Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği ile "biyodizel" akaryakıt olarak kabul edilmiş ve ithalatı, dağıtımı, taşınması ve son kullanıcıya satışı lisans kapsamına alınmıştır.

Lisanslar

- (35) 2006 yılında yapılan yasal düzenlemeler ile standartlara uygun olmayan biyodizel üretiminin neden olduğu sorunların önüne geçilmesi ve sektörün kayıt altına alınması amaçlarıyla EPDK'nin 5 Ocak 2006 tarihli ve 630/26 sayılı kararı ile biyodizel üreticilerine "biyodizel işleme lisansı" alma zorunluluğu getirilmiştir.
- (36) Esasen biyodizel üretim tesislerinin üretime geçebilmeleri için haiz olmaları gereken temel lisans EPDK tarafından verilen biyodizel işletme lisansıdır. Bununla birlikte biyodizel üreticisi eğer ham madde olarak bitkisel atık yağ kullanacaksa Çevre Bakanlığı tarafından verilen bitkisel atık yağ geri kazanım lisansını da almak mecburiyetindedir. Biyodizel işletme lisansının alınabilmesi için; Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 7. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince teşebbüsün Türkiye'de yerleşik, ticaret veya sanayi siciline kayıtlı, gelir veya kurumlar vergisi yükümlüsü gerçek veya tüzel kişi olması ve aynı maddenin yedinci fıkrasının (a) bendi uyarınca asgari ödenmiş sermayesinin 1.500.000 TL olması gerekmektedir. Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Lisansı için ise Teknik Uygunluk Raporu, Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdürlüğü Teknik Raporu ve EPDK İşleme Lisansı edinme yükümlülüklerinin karşılanması zorunludur.

ÖTV Teşviki

- (37) 30.03.2006 tarihinde 5479 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılarak biyodizele litrede 0.6498 TL Özel Tüketim Vergisi getirilmiş aynı yıl bu vergi 0,91 TL'ye çıkarılmıştır²³. Getirilen yüksek ÖTV tutarıyla sektöre uğrayan sektörün canlandırılması amacıyla, 08.12.2006 tarihinde 26370 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 05.06.2007 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli 1 Sayılı listede Yer Alan Mallarda Uygulanan Özel Tüketim vergisi ile yerli tarım ürünlerinden elde edilen biyodizelin motorine %2 oranında harmanlanması ÖTV'den muaf tutulmuştur.

Harmanlama Yükümlülüğü

- (38) Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması, kaynak çeşitliliğinin artırılması, bitkisel atık yağların etkin olarak geri kazanımının sağlanması, çevre kirliliğinin minimize edilmesi ve Avrupa Birliğinin yenilenebilir enerji politikalarına uyum sağlanması amacıyla 2017 yılında EPDK tarafından Resmi Gazete'de yayımlanan²⁴ Motorin Türlerine Biyodizel Harmanlanması Hakkında Tebliğ (Harmanlama Tebliği) uyarınca, akaryakıt dağıtım lisansı sahibi teşebbüslere bir takvim yılı içerisinde ithal edilen ve kara tankeri dolmuş üniteleri hariç rafinericiden temin edilen motorininin toplamına, en az %0,5 (V/V) oranında yerli tarım ürünlerinden ve/veya bitkisel atık yağlardan üretilmiş biyodizel harmanlanması zorunluluğu getirilmiştir²⁵. Söz konusu düzenleme neticesinde akaryakıt dağıtım ile iştigal eden teşebbüslerin hacimleri ile orantılı olacak şekilde biyodizel üreticilerinden yerli tarım ürünlerinden ve/veya bitkisel atık yağlardan üretilmiş

²³ Küresel Biyoyakıt Politikalarının Ab Ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Ab Uzmanlık Tezi, Derya DAĞDELEN.

²⁴ Harmanlama Tebliği, 16.06.2017 tarih ve 30098 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

²⁵ Bu oran Avrupa'da %7'ye, Güney Amerika'da %15'e kadar yükselebilmektedir.

biyodizel temin etme zorunluluğu doğmuş, 25.09.2021 yılında yapılan değişiklik ile biyodizel harmanlama yükümlülüğü, akaryakıt dağıtım şirketlerinin yanı sıra kara tankeri dolun üniteleri ile ikmal ettikleri motorin için rafineri lisansı sahiplerine de getirilmiştir.

- (39) Söz konusu harmanlama işlemi, temin ya da ikmal edilen her parti motorinin belirli bir miktarına değil, yükümlülük dönemi içinde toplam motorin miktarı üzerinden yapılabilmektedir. Diğer bir ifade ile Türkiye’de satılan her motorinin içinde biyodizel bulunması gerekmemektedir. Yükümlülük sahibi teşebbüsler toplam sattıkları motorin miktarının en az %0,5’i oranında biyodizel harmanlama yükümlülüğünü tutturabilmek için, biyodizel harmanlamadan sattıkları motorinlere karşılık biyodizel harmanlaması yaptıkları motorinlerde biyodizel oranını %0,5’in üzerinde tutarak yıllık yükümlülüklerini yerine getirebilmektedir. Öte yandan daha önce ifade edildiği üzere teknik nedenlerden dolayı Türkiye’de motorine en fazla %7 oranına kadar biyodizel katılabilmektedir.
- (40) Harmanlama Tebliği’nde açıkça belirtildiği üzere harmanlama yükümlülüğünün karşılanmasında ithal tarım ürünlerinden elde edilen biyodizel kullanılmamaktadır. Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği uyarınca atık yağların ithalatı da mümkün değildir. Bu çerçevede söz konusu yönetmelikler bağlamında, harmanlama yükümlülüğünde kullanılacak biyodizel yalnızca yerli kaynaklardan temin edilebilmektedir.

İdari Para Cezası

- (41) Harmanlama Tebliği’nin 5. maddesi uyarınca harmanlama yükümlülüğünü yerine getiremeyen teşebbüslere idari para cezası uygulanmaktadır. Bununla birlikte, özellikle biyodizel maliyetinin arttığı dönemlerde harmanlama yükümlüsü teşebbüsler tarafından gerekli harmanlamayı yapmayıp idari para cezasını ödemek daha avantajlı hale gelebilmektedir. Özellikle Covid-19 pandemisi ile birlikte gıda fiyatlarındaki artış biyodizel fiyatlarını da tüm dünyada ciddi şekilde yukarı çıkartmış ve teşebbüsler harmanlama yapmayarak ceza ödeme yolunu tercih etmişlerdir. Bunun üzerine EPDK tarafından, Harmanlama Tebliği’nin 5. maddesinin üçüncü fıkrasına bir yükümlülük dönemindeki eksik harmanlama nedeniyle uygulanan idari para cezasının bir sonraki dönem yapılacak mahsuplaşma işlemine engel teşkil etmeyeceği hükmü eklenmiştir. İlgili düzenlemeye göre, dağıtıcı veya rafineri lisans sahibinin, bir takvim yılı içerisindeki, %0,5 biyodizel harmanlama yükümlülüğünü yerine getirmemiş olmasından dolayı idari para cezasına çarptırılması, ilgili takvim yılındaki eksik kalan biyodizel harmanlama borcunu ortadan kaldırmamaktadır. Dağıtıcı veya rafineri lisans sahibi eksik kalan kısmı diğer takvim yılında tamamlamakla yükümlü olup bunu da yerine getirmediği takdirde tekrar idari para cezasına çarptırılmaktadır. Bu düzenleme ile biyodizel harmanlama maliyetlerinin Kanun’da öngörülen idari para cezasının üzerinde oluşmaya başlaması nedeniyle lisans sahiplerinin idari para cezalarını ödemek suretiyle harmanlama yükümlülüklerinden kaçınmaya yönelik eğilimlerinin engellenmesi amaçlanmıştır. 2024 yılında eksik harmanlanan metreküp başına uygulanacak idari para cezası 1.598 TL olarak belirlenmiştir.²⁶

Harmanlama Oranı

- (42) Biyodizel Tebliği’nin 8. maddesinde “*Piyasada biyodizel arz sıkıntısı yaşandığının veya biyodizel fiyat oluşumunda rekabeti ve piyasayı bozucu durumların Kurum tarafından*

²⁶ Teşebbüslerden elde edilen bilgilere göre bazı dağıtıcı teşebbüslerin 2023 yılındaki metreküp cinsinden harmanlama yükümlülükleri şöyledir: PETROL OFİSİ (.....), OPET (.....), SHELL (.....), BP (.....), GÜZEL ENERJİ (.....), TP (.....), AYTEMİZ, (.....), KADOOĞLU (.....).

tespiti halinde, Kurul bu Tebliğin 5 inci maddesinde yer alan harmanlama oranını yeniden belirleyebilir.” hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu madde uyarınca EPDK, gerekli gördüğü durumlarda biyodizel pazarına müdahale etmiştir. EPDK, 20.12.2018 tarih ve 30631 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik ile 2018 ve 2019 yükümlülük dönemlerinin birleştirilmesi²⁷ hususunu düzenlemiştir. İşlemin gerekçesi olarak da uygulamanın 2018 yılında yeni başlaması nedeniyle ürün tedarikinde yılın başında karşılaşılan sorunlardan kaynaklı eksik kalan harmanlama yükümlülüğünün bir sonraki yılda dağıtıcı lisansı sahiplerince tamamlanabilmesine imkân sağlamak olduğu belirtilmiştir. 31.12.2020 tarih ve 31351 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan değişiklik ile 2020 ve 2021 yükümlülük dönemleri de Covid-19 kaynaklı arz sıkıntısı nedeniyle EPDK tarafından birleştirilmiştir. Benzeri düzenleme 2023, 2024 yılları yükümlülük dönemlerinin birleştirilmesi şeklinde de gerçekleştirilmiştir. İlgili dönemlerde EPDK tarafından yapılan değişiklikler ile EPDK’nin piyasaya gerekli durumlarda müdahale etmekten kaçınmadığı ve aktif bir tutum sergilediği gözlemlenmektedir.

Çifte Sayım

- (43) Avrupa biyodizel sektöründe uzun yıllardır yürürlükte olan çifte sayım uygulaması, ülkemizde 25.12.2021 tarihinde yürürlüğe giren 31700 sayılı düzenleme ile hayata geçirilmiştir. Harmanlama Tebliği’nde yapılan değişiklik ile birlikte bitkisel atık yağlardan üretilen biyodizel, harmanlama yükümlülüğünün hesaplanmasında iki misli olarak sayılmaya başlanmıştır. Yapılan bu değişiklik ile birlikte dağıtıcı veya rafineri sahiplerinin biyodizel harmanlama yükümlülüklerini atık yağlardan üretilen biyodizel ile karşılamaları teşvik edilmiştir. Bu düzenlemenin arkasında yatan saik ise, atık yağlardan elde edilen biyodizelin, bitkisel yağlardan elde edilen biyodizele göre karbon ayak izini yaklaşık iki kat daha fazla düşürmesidir. Atık yağlardan üretilen biyodizelin harmanlama yükümlülüğünde iki misli sayılması dünyada olduğu gibi ülkemizde de söz konusu ürüne olan talebi artırmış ve bu sayede atık yağların geri dönüşümüne katkı sağlanmıştır.

Fiyatlama

- (44) EPDK tarafından uygulanan biyodizelin satış fiyatına ilişkin zorunlu bir metodoloji veya tavan fiyat bulunmamasıyla birlikte, biyodizel alıcılarına adil fiyat uygulanmasına yönelik olarak fiyat hesaplamasını içeren EPDK kararı 17.10.2023 tarihli ve 32342 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Harmanlama Yükümlüsü Lisans Sahiplerinin Akaryakıt Ürünlerine Harmanlanacak Ürün Alımlarına İlişkin Fiyat Metodolojisi aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. *Benzin Türlerine Etanol Harmanlanması Hakkında Tebliğ’in 5 inci maddesi uyarınca benzin türlerine harmanlanmak üzere rafinerici veya dağıtıcı lisansı sahibi firmalar tarafından bir takvim yılı içinde t ayında tedarik edilen/alım sözleşmesi yapılan (fiziki tesliminden bağımsız olarak) etanol ürününün fiyatının T2 FOB Rotterdam (\$/m3) kotasyonunda açıklanan günlük bazda ürün fiyatının (t-1) ayı aritmetik ortalamasından fazla olmaması esastır.*
2. *Motorin Türlerine Biyodizel Harmanlanması Hakkında Tebliğ’in 5 inci maddesi uyarınca motorin türlerine harmanlanmak üzere rafinerici veya dağıtıcı lisansı*

²⁷ EPDK tarafından dönemlerin birleştirilmesi halinde, ilgili takvim yılındaki harmanlama yükümlülüğü sonraki yılın harmanlama yükümlülüğüyle toplanarak değerlendirilmektedir. Birleştirilen dönemlerde ilgili yükümlülük sahipleri toplam harmanlama yükümlülük miktarını sonraki yılın sonuna kadar yerine getirmemesi halinde idari para cezası ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

sahibi firmalar tarafından bir takvim yılı içinde t ayında tedarik edilen/alım sözleşmesi yapılan (fiziki tesliminden bağımsız olarak)

- *Biyodizel (Yerli Tarım Ürünüden Üretilen) ürünün fiyatının FAME 0 °C (RED) FOB ARA²⁸ Barge (\$/ton) kotasyonunda açıklanan günlük bazda ürün fiyatının (t-1) ayı aritmetik ortalamasından,*
- *Biyodizel (Bitkisel Atık Yağdan Üretilen) FAME 0 °C (RED) FOB ARA Barge (\$/ton) kotasyonunda açıklanan günlük bazda ürün fiyatının (t-1) ayı aritmetik ortalamasının %125'inden,*

fazla olmaması esastır.

- (45) Esasen ilgili EPDK kararı, biyodizel fiyat metodolojisi için tavsiye fiyat niteliğindedir. Bahse konu düzenleme ile atık yağlardan üretilen biyodizelin bitkisel yağlardan üretilen biyodizele göre %25 daha yüksek fiyatla satılabileceği öngörülmüştür. Söz konusu uygulamalar atık yağ toplanmasını teşvik etmekte ve atık yağlardan biyodizel üretimindeki yüksek üretim maliyetini karşılama amacını taşımaktadır. Bu çerçevede EPDK tarafından doğrudan bitkisel yağlardan üretilen biyodizelin anılan aritmetik ortalamadan fazla fiyata satılmaması, bitkisel atık yağların ise anılan aritmetik ortalamasının %125 fazlasından satılmaması tavsiye edilmektedir.

Yazlık-Kışık Biyodizel

- (46) Türkiye'de biyodizel standartları Türk Standartları Enstitüsü tarafından belirlenmektedir. Hâlihazırda uygulanan güncel standartlar "TS EN 14214 + A1 Sıvı petrol ürünleri - Yağ asidi metil esterleri (YAME/biyodizel) - Dizel motorlarda ve ısıtma uygulamalarında kullanılan - Özellikler ve deney yöntemleri" isimli standartlardır. Söz konusu standartlara göre yapılan ayırmda yazlık biyodizel ve kışık biyodizel için farklı dönemler belirlenmiştir. Buna göre yaz dönemi 1 Nisan- 31 Ekim (± 15 gün) tarihlerini kapsamakta, geriye kalan dönem kış dönemi olarak adlandırılmaktadır.
- (47) Kışık biyodizelde, monogliseric içeriği ve soğuk filtre tıkanma noktası olmak üzere iki parametre yazlık biyodizelden farklılık göstermektedir. Mülga düzenlemeye göre kışık biyodizel için belirlenen soğuk filtre tıkanma noktası değeri, atık yağlardan üretilen biyodizel ile karşılanamadığı için kış döneminde piyasada bitkisel yağlardan üretilen biyodizel, alıcılar için tek tercih olmuştur. Pazardaki rekabet ortamının sağlıklı bir yapıya ulaştırılması ve Türkiye'de toplanan atık yağların ekonomiye kazandırılmasının önünü açmak adına EPDK ve TSE işbirliği ile 07.08.2023 tarihinde TSE tarafından yayımlanan Milli Ek ile kış döneminde sağlanması gereken bulutlanma noktası +5, soğuk filtre tıkanma noktası 0 ve monogliseric içeriği 0,60 olarak güncellenmiş ve atık yağlardan elde edilen biyodizelin kış aylarında da satılmasının önü açılmıştır²⁹.

G.4. İlgili Pazar

- (48) Rekabet hukukunda pazar tanımı, teşebbüsler arasında rekabetin sınırlarını tespit etmekte kullanılan bir araçtır. İlgili pazar, ürün ve coğrafi pazar olmak üzere iki temel boyuttan oluşmaktadır. Özellikle birleşme ve devralmalarda pazar gücünün, buna esas olarak da ilgili ürün pazarının ve ilgili coğrafi pazarın belirlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

²⁸ FAME 0 °C (RED) FOB ARA Barge (\$/ton) biyodizelin günlük olarak fiyatını ifade eden bir göstergedir.

²⁹ (.....)'nın cevabi yazısında ilgili değişiklik sonrasında atık yağlardan üretilen biyodizelin satın alınmasında akaryakıt firmalarının ilk aylarda temkinli davrandığı, daha sonrasında bitkisel atık yağlardan üretilen biyodizele kış aylarında da talep oluşmaya başladığı ifade edilmiştir.

G.4.1. İlgili Ürün Pazarı

- (49) İlgili ürün pazarının tespitinde, birleşme veya devralma konusu olan mal veya hizmetlerle, tüketicinin gözünde fiyatı, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından aynı sayılan mal veya hizmetlerden oluşan pazar dikkate alınmakta; tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilmektedir.
- (50) İlgili dosya kapsamında kurulacak Ortak Girişim'in, biyodizel üretimi alanında faaliyet göstermesi planlanmaktadır. Biyoyakıtların bir alt türü olan biyodizel, gerek üretim yöntemi gerekse kullanım alanı olarak diğer biyoyakıtlardan farklılaşmaktadır. Örnek olarak biyoetanol, mısır, şeker kamışı, patates gibi bitkilerden elde edilip benzin ile karıştırılabilirken biyodizel, yağlı tohum bitkilerinden elde edilip motorin ile harmanlanabilmektedir. Bu bakımdan biyodizel ile diğer biyoyakıt türleri arasında bir ikame ilişkisinden bahsetmek mümkün görünmemektedir.
- (51) Bir önceki başlıktaki bilgilerle bağlantılı olarak, mevzuatta yer verilen yazlık ve kışlık biyodizel ayrımının yıllık harmanlama yükümlülüğünün karşılanması bakımından, rekabet hukuku anlamında ayrı ürün pazarı tanımlanmasını gerektirecek seviyede bir farklılık yaratmadığı, akaryakıt dağıtım firmalarının maliyet avantajına göre kışın veya yazın harmanlamayı tercih edebileceği, bu nedenle yazlık ve kışlık biyodizelin birbirine ikame oluşturduğu, alt kırılıma giderek daha dar bir pazar tanımına gitmeye gerek olmadığı değerlendirilmektedir.
- (52) Bu bilgiler ve İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'da yer alan açıklamalar ışığında kurulacak olan Ortak Girişim'in tek faaliyet alanı³⁰ olan biyodizel pazarının ilgili ürün pazarı olarak belirlenebileceği kanaatine ulaşılmıştır.

G.4.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (53) İlgili pazarın coğrafi boyutunun tanımlanmasında, rekabet koşullarının homojen olarak dikkate alınabileceği coğrafi alan göz önüne alınmaktadır. Biyodizelin, harmanlamanın gerçekleşeceği tesise taşınması dağıtıcı veya rafineri lisans sahipleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle taşıma maliyetleri, dolayısıyla biyodizel üreticisinin harmanlama noktasına yakınlığı, dağıtıcı veya rafineri lisans sahipleri bakımından önem arz etmektedir.
- (54) Dosya sürecinde dağıtıcı veya rafineri lisans sahiplerinden gelen cevabi yazılarda; kendileri için biyodizel maliyetinin ürün maliyeti ve taşıma maliyetinden meydana geldiği ve biyodizel üreticisine yakınlığın hem ürünün hızlı teslim edilebilirliği hem de taşıma maliyetlerinin daha uygun olması açısından bir tercih sebebi olduğu ifade edilmiştir. Bu noktada söz konusu taşıma maliyetlerinin, müşterilerin alımlarını başka bölgelere kaydırmalarını engelleyip engellemediği hususunun incelenmesi gerekmektedir. Aşağıdaki görselde Türkiye'de son beş yılda biyodizel üretimi yapan firmaların üretim yerleri gösterilmektedir:

³⁰ Biyodizel üretimi sırasında yan ürün olarak ortaya çıkan gliserine yönelik bir ilgili ürün pazarı tanımlanması değerlendirmeyi değiştirmeyeceği için söz konusu ürüne dair ayrıca bir pazar tanımı yapılmamıştır.

Şekil 1:Türkiye'de Biyodizel Üretimi Yapılan Tesisler

Kaynak: Bildirim Formu

- (55) Biyodizel üretim yerlerinin mevcut durumuna karşılık her bir dağıtıcı veya rafineri lisans sahibinin biyodizel harmanlama noktasının sayısı ve yeri değişiklik göstermektedir. Bu kapsamda dağıtıcı veya rafineri lisans sahipleri, hangi tesiste harmanlama yapacaklarsa ona yakın üretim noktalarından biyodizel alma eğilimi göstermektedir. Aşağıdaki tabloda akaryakıt dağıtım şirketlerinin biyodizel harmanlaması yaptığı noktalar yer almaktadır.

Tablo 6: Akaryakıt Dağıtım Şirketlerinin Biodizel Harmanlaması Yaptığı Noktalar

Dağıtıcı	(.....)
AYTEMİZ	(.....)
BP	(.....)
GÜZEL ENERJİ	(.....)
KADOOĞLU ³¹	(.....)
KALELİ	(.....)
OPET	(.....)
PO	(.....)
SHELL	(.....)
TP PETROL	(.....)

Kaynak: Cevabi Yazılar

- (56) Yukarıdaki tabloda gösterilen dağıtıcı lisans sahiplerinin harmanlama noktaları ile alım yaptıkları biyodizel üretim yerleri incelendiğinde, taşıma maliyetlerinin biyodizel alımlarında her zaman ilk tercih sebebi olmadığı anlaşılmaktadır. Örneğin (.....). Bu bilgiler dikkate alındığında taşıma maliyetlerinin, müşterilerin biyodizel alımlarını başka bölgelere kaydırmaları noktasında bir engel teşkil etmediği, dağıtıcı veya rafineri lisans sahiplerinin daha uzakta bulunan bir biyodizel üreticisinden de alım yapabildikleri ya da uzakta bulunan bir depoda harmanlama yapmayı tercih edebildikleri anlaşılmaktadır.
- (57) Yukarıdaki açıklamalara ek olarak PETROL OFİSİ tarafından gönderilen cevabi yazıda; taşıma maliyetlerinin toplam biyodizel maliyeti içindeki oranının yaklaşık olarak %(.....)'ü geçmediği belirtilmiştir. Bu bakımdan söz konusu taşıma maliyetlerinin

³¹ 2021-2023 döneminde herhangi bir biodizel harmanlama işlemi yapılmamıştır.

biyodizel maliyetleri içinde, coğrafi pazarı etkileyecek ölçüde büyük bir öneme sahip olmadığı söylenebilecektir.

- (58) Sonuç olarak dağıtıcı veya rafineri lisans sahipleri, biyodizeli genellikle üretim tesislerine yakın bölgelerden tercih etmekle birlikte, fiyat koşullarının uygun olması halinde ülkenin farklı coğrafi bölgelerinden de tedarik edebilmektedir. Bu çerçevede ülkenin herhangi bir bölgesinde rekabet koşullarının diğer bölgelerden farklılık göstermesini gerektiren hususların bulunmaması nedeniyle mevcut dosya kapsamında ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

G.5. Biyodizel Sektöründe Üretici ve Dağıtıcılarla Yapılan Görüşmeler

- (59) Dosya kapsamında rakip biyodizel ve akaryakıt dağıtım şirketleri ile biyodizel sektörünün yapısı ve işleyişi, sektörel düzenlemeler, akaryakıt dağıtım sektörüne etkileri ve bildirim konu işlemin ortaya çıkarabileceği rekabetçi endişeler gibi hususlarda bilgi edinmek için görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sektör paydaşlarının görüşlerine aşağıda yer verilmektedir.

G.5.1. (.....) ile Yapılan Görüşme

- (60) (.....) ile 29.05.2023 tarihinde yapılan görüşmede teşebbüs tarafından:
- Kurulmak istenen Ortak Girişim'in piyasadaki biyodizel üretim miktarını artıracığı, kurulması planlanan kapasitenin ayrımcı bir şekilde kullanılmadığı sürece piyasa açısından olumlu nitelik arz edeceği, mevcut biyodizel harmanlama yükümlülüğü oranının gelecekte EPDK tarafından artırılacağı, bu durumda söz konusu Ortak Girişim'e olumlu bakıldığı,
 - DB TARIMSAL'ın piyasadaki biyodizel ihtiyacının %(.....)'ünü karşıladığı ve önemli bir paya sahip olduğu, Ortak Girişim'e izin verilmesi durumunda DB TARIMSAL ile aynı grupta yer almasından dolayı DB TARIMSAL'ın yapısının daha da güçlenmiş olacağı, bu anlamda kendileri için önem arz eden iki konunun bulunduğu ve bunlardan ilkinin, mevcut yükümlülüklerinin yerine getirilmesi bakımından piyasada olumsuz bir durum yaşanmamasının olduğu, ikincisinin ise söz konusu Ortak Girişim'in yeni bir lokasyonda kurulacak olması sebebiyle kurulacağı bölgede PETROL OFİSİ'nin rakiplerine de rekabetçi bir erişim sağlanması olduğu,
 - Rafinerilerin daha önce biyodizel harmanlama zorunluluğu olmadığı, bu yükümlülüğün sonradan rafinerilere de geldiği ve bu yüzden biyodizel üretiminin artmış olabileceği, biyodizel için önceki yıllarda uzun süreli anlaşmaların imzalandığı fakat son yıllarda arz talep dengesizliğinden ve fiyat artışlarından dolayı daha kısa süreli anlaşmalar imzalanmaya başlandığı,
 - Her ikmal noktasında harmanlama kapasitesinin olmadığı, dolayısıyla motorin tüketiminin yoğun olduğu noktalarda; Aliağa, Mersin, Derince gibi yerlerde binde 5 yükümlülüğün üzerinde harmanlama yapıldığı, bunun sebebinin %2'ye kadar bir vergi indirimi olduğu,
 - Harmanlama maliyetlerinin tamamen yansıtılmıyor oluşunun teşebbüsler açısından sıkıntılı bir durum olduğu, yansıtılabilen miktarın kapasitenin %39'unu karşılayabildiği³²,

³² EPDK tarafından alınan 26.09.2019 tarihli ve 8851 sayılı Dağıtıcı ve Bayi Marjlarının Paylaşımına İlişkin Kurul Kararı'nda "Ulusal stok maliyeti, ulusal marker ve dağıtıcı marker maliyeti, ithalat veya dağıtıcılar arası ticaret yoluyla temin gibi kaynaklardan alım ile rafineri çıkış fiyatları arasındaki

- Ana üretim merkezinin Aliağa olması³³ sebebiyle ürünün diğer bölgelere kara yolu ile nakledilmek suretiyle harmanlandığı, kurulacak Ortak Girişim'in Ereğli'de³⁴ olacağını bilindiği ve orada rekabetçi bir koşul oluşacağını düşünüldüğü, ancak dağıtım şirketlerinin bu koşullardan eşit yararlanması gerektiği, PETROL OFİSİ'ne kapasite ayrılmak suretiyle yahut bazı bölgelerde öncelikli konuma getirilerek PETROL OFİSİ'ne ayrımcılık yapılabileceğinden endişe edildiği

ifade edilmiştir.

G.5.2. (.....) ile Yapılan Görüşme

(61) Yapılan toplantıda teşebbüs tarafından;

- Biyodizelin %0,5 oranında motorine harmanlamak zorunda oldukları bir madde olduğu, 2020 yılından itibaren biyodizel ile ilgili sıkıntılar yaşanmaya başlanıldığı, tüm dünyada yaşanan ham madde fiyat artışının biyodizeli de etkilediği ve maliyetlerini artırdığı,
- Biyodizelin ülkemizde bitkisel ürünlerden ve atık yağlardan olmak üzere iki yolla üretildiği, tahmini olarak %15 atık yağlardan, %85 bitkisel ürünlerden elde edildiği³⁵, teşvik amaçlı olarak bitkisel atık yağlardan elde edilen biyodizelin harmanlama yükümlülüğünün yerine getirilmesinde iki misli sayıldığı, bitkisel ürünleri kullanarak üretim yapan DB TARIMSAL ve AVES olmak üzere iki büyük firmanın olduğu,
- Mevzuata göre biyodizel katılması için motorinin rafineriden boru hattı veya gemi yoluyla ya da ithalatla alınması gerektiği, bir diğer dağıtıcı firmadan alınması durumunda bu ürüne vergiyle bağlantılı hususlardan dolayı biyodizel katılmadığı, dolayısıyla Türkiye'deki her motorinin biyodizel ihtiva etmediği, Türkiye'de harmanlanması gereken biyodizel miktarının %0,5 olduğu ancak her bir litrenin harmanlanmadığı, Aliağa ve Gebze'de %2'ye denk gelecek şekilde harmanlama işlemi yapıldığı ve harmanlanan biyodizel miktarının satılan toplam motorinin %0,5'ine denk geldiği, Türkiye'de her bölgedeki motorinin biyodizelli olmasının söz konusu olmadığı,
- Biyodizel tedarik sıkıntısının her üründe olduğu gibi zaman zaman yaşandığı ancak kendilerinin asıl sıkıntılarının ürünün fiyatı olduğu, Ortak Girişim'in Trakya'da kurulacak olması hakkında kendilerinin de o bölgede harmanlama yapması ve söz konusu bölgede depolarının bulunması sebebiyle kendilerine navlun ve zaman anlamında fayda sağlayabileceğini düşündükleri,

farklılıklardan kaynaklanabilecek ilave maliyetler, farklılaştırılmış ürünlere ilişkin katkı maliyeti, harmanlama maliyeti, otomasyon kurulum ve işletim maliyeti gibi ilgili mevzuata göre dağıtıcı sorumluluğunda olan veya bayiye teslimden önceki aşamalarda gerçekleştirilen iş ve işlemlere ilişkin maliyetler herhangi bir ad altında bayilere ayrıca yansıtılamaz” ifadesi uyarınca biyodizel maliyetlerinin tümü dağıtıcılar tarafından yansıtılmamaktadır. PETROL OFİSİ tarafından; 17.10.2023 tarihli ve 32342 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan EPDK kararı uyarınca biyodizel maliyetlerinin kısmi olarak yansıtılmasına imkân tanındığı, ancak taşıma maliyetlerinin hiçbir şekilde yansıtılmadığı ifade edilmiştir.

³³ Teşebbüsün DB Tarımsal'ın üretim tesisinin olduğu Torbalı'yı kastettiği değerlendirilmektedir.

³⁴ Teşebbüs tarafından Ortak Girişim'in Ereğli'de kurulacağı ifade edilmişse de Ortak Girişim Lüleburgaz'da faaliyet gösterecektir.

³⁵ 2019 yılında yayımlanan Biyodizel Endüstri Raporu 1'e göre Türkiye'de biyodizel üretimindeki ham madde kullanım oranları şu şekildedir: %30 atık bitkisel yağ, %32 pamuk yağı, %26 kanola yağı, %4 aspir yağı, %8 diğer yağlar.

- Biyodizel katma zorunluluğu oranı küçük gibi görünse de Türkiye’de toplam motorin satışının 12,5-14 milyon ton arası olduğu düşünüldüğünde milyar liralara tekabül eden bir maliyetin söz konusu olduğu, bedelinin ne olacağından bağımsız olarak piyasadaki diğer oyuncuların bu ortaklıktan olumsuz etkilenmemesinin mümkün görünmediği, piyasada arzın artıp fiyatların düşmesi durumunda bu durumun tüketiciye de yarar sağlayabileceği, ancak Ortak Girişim taraflarının bu durumu kendi lehlerine kullanıp rekabeti baltalayabileceklerinden endişe edildiği

ifade edilmiştir.

G.5.3. (.....) ile Yapılan Görüşme

(62) Yapılan görüşmede teşebbüs tarafından;

- Motorine %0,5 oranında biyodizel katılmasının mevzuat gereğince zorunlu olduğu, DB TARIMSAL’ın pazar payının %(.....) olarak tahmin edildiği, Türkiye’deki en büyük üretici ve en büyük ikmal kaynağının DB TARIMSAL olduğu,
- Üreticilerinin çoğunun biyodizeli yurt dışına ihraç etmeyi tercih ettiği,³⁶
- Yalnız bu sene mevzuat gereği zorunlu olan biyodizeli motorine katmalarının maliyetinin (.....) lira olduğu, söz konusu maliyetin mevzuat gereği motorin fiyatlarına yansıtılmadığı,
- Biyodizel harmanlanması yapılmış motorin dağıtım pazarında en yüksek payın, büyük farklar olmasa da PETROL OFİSİ’ne ait olduğu, akaryakıt tüketiminin zaman içerisinde artmasına karşın biyodizel üretiminin sınırlı olduğu, biyodizelin yurt dışından temininin mümkün olmadığı, biyodizel tedarikinde zaman zaman zorluk yaşadıkları dönemlerin olduğu,
- Benzer bir üretim tesisinin kurulmasının (.....) çapındaki bir firma için iki-üç yıl alabileceği, sadece (.....)’in ihtiyacını karşılayacak bir tesisin kurulmasının maliyetinin tahmini olarak (.....) ABD Doları’nı bulabileceği, ilgili Ortak Girişim’in kendilerini zor durumda bırakabileceği

ifade edilmiştir.

G.5.4. (.....) ile Yapılan Görüşme

(63) Yapılan görüşmede teşebbüs tarafından;

- Pandemi sonrası biyodizel fiyatının arttığı ve buna bağlı olarak üreticilerin de ihracata yöneldiği, biyodizel ithal edilerek harmanlama yükümlülüğünün yerine getirilemiyor oluşunun ürün tedarikini zorlaştırdığı,
- Biyodizel için uygun kalite, standart ve miktarda ürünün yalnızca (.....)’dan temin edilebildiği ve başka bir alternatifin olmadığı,
- PETROL OFİSİ’nin motorin dağıtım pazarında lider, DB TARIMSAL’ın ise biyodizel pazarında hâkim durumda olduğu göz önünde bulundurularak söz

³⁶ Üreticilerin cevabi yazılarından edinilen bilgilere göre üreticilerin toplam satışları içerisinde yer alan ihraç ettikleri biyodizel miktarına ilişkin oranlar 2022 yılı için yaklaşık olarak küçükten büyüğe şu şekildedir: ÖMER BUCAK %(.....), MAYSİA %(.....), DB TARIMSAL %(.....), AVES %(.....), KOLZA %(.....) ve TBE Biyodizel %(.....).

konusu Ortak Girişim'in kurulmasına belli taahhütler dâhilinde izin verildiği takdirde bu konuda bir endişelerinin olmayacağı

ifade edilmiştir.

G.5.5. (.....) ile Yapılan Görüşme

(64) Yapılan görüşmede teşebbüs tarafından;

- Biyodizel pazarının oldukça dar bir pazar olduğu ve çok yüksek bir alıcı potansiyelinin olmadığı,
- Türkiye’de atık ham madde girdisinin oldukça az olduğu, mevzuat gereğince ham madde ithal etmenin mümkün olmadığı, temin edilen atık ham maddelerin *catering* firmalarından, otellerden ve restoranlardan elde edildiği,
- Bir iki sene öncesine kadar biyodizelin alıcılara ihale yöntemiyle satıldığı ancak son dönemlerde aylık veya üç aylık olarak satış gerçekleştirildiği, tesis konumunun alıcılara yakın olmasının oldukça önemli olduğu

ifade edilmiştir.

G.5.6. (.....) ile Yapılan Görüşme

Yapılan görüşmede teşebbüs tarafından;

- EPDK tarafından 17.10.2023 tarih ve 32342 sayı ile yayımlanan “Harmanlama Yükümlüsü Lisans Sahiplerinin Akaryakıt Ürünlerine Harmanlanacak Ürün Alımlarına İlişkin Fiyat Metodolojisi” kararındaki fiyat hesaplamalarının Türkiye’deki biyodizel girdi fiyatlarını gözetmediği ve neredeyse biyodizel üretim maliyetlerine denk olduğu,
- Büyük dağıtım firmalarının biyodizel üreticilerine fiyat kırdırmak suretiyle anılan EPDK kararını kötüye kullandıkları ve EPDK kararındaki fiyat hesaplamalarının aşağısında bir fiyattan ürün temin ettikleri,
- Dağıtım firmalarının yükümlülüklerini yerine getirmedikleri, getirmeleri halinde sektördeki üretim kapasitelerinin dahi yetersiz kalacağı,
- Harmanlama yükümlülüğünün yerine getirilmesinde ithalat ürünlerinden üretilen biyodizelin kullanılamaması ve atık yağ ithalatının yasak olmasının biyodizel üretimini olumsuz etkilediği,
- Türkiye’de çıkan atık yağların önemli bir kısmının toplanamadığı ve merdiven altı işletmelerde gıda üretiminde kullanıldığı

ifade edilmiştir.

G.5.7. DB TARIMSAL ile Yapılan Görüşme

(65) Yapılan görüşmede teşebbüs tarafından;

- Biyodizelde ham maddenin bitkisel yağ ve kullanılmış atık bitkisel yağlar olmak üzere iki tarafı olduğu,
- Bitkisel yağda Çevre Bakanlığı tarafından yapılmış olan bir çalışmada 100 bin tona yakın bir atık yağ toplama potansiyelinin bulunduğu, bitkisel yağda gidilebilecek daha çok yol olduğu, pazarın büyüklüğünün pazardaki toplama oranı ile doğru orantılı olduğu, pazarda en az 3-4 kat büyüme potansiyeli bulunduğu,

- Bitkisel yağlarda Türkiye’de 300-400 ton civarında üretimin mevcut olduğu ve bu rakamların sözleşmeli tarım ile artırılabilceği, kullanılan miktarların ise 100 bin ton civarında olduğu, 3 kata yakın bir artış potansiyeli olduğu, kanola, pamuk, aspir, soyanın bu miktarlara dâhil olduğu, söz konusu ürünlerin başka kullanımlarının da mevcut olduğu, DB TARIMSAL olarak ayçiçeği, mısır gibi gıdaya giden yağların tamamen dışarıda tutulduğu,
- Atık yağların toplanması ve çifte sayıma gitmesinin atık yağ toplamayı teşvik etmek amacıyla getirilen uygulamalar olduğu, atık yağların toplanıp biyodizele dönüştürülmemesi durumunda tağşiş olarak gıdaya katıldığı ya da suya karıştırılarak çevreyi kirlettiği, atık yağlardan dolayı piyasanın bozulması ve taban fiyat uygulamasına gidilmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı,
- Çevre Bakanlığının takip sistemi ile atık yağların kayıt altına alındığı,
- DB TARIMSAL’ın bitkisel yağlar ve bitkisel atık yağlardan üretim yaptığı, yıllık bazda yaklaşık olarak %(.)’ye kadar bitkisel atık yağ kullanabildikleri,
- Sözleşmeli tarım yoluyla, ihale yoluyla ve piyasadaki satıcılardan satın almak suretiyle ham madde temin edebildikleri, sözleşmeli tarım faaliyetine destek verdikleri,
- Kanolanın bir sanayi bitkisi olduğu, çiftçilerin iki sene üst üste arpa ve buğday ekimi yaptıklarında sonraki sene tarlayı dinlendirdikleri, tarlanın dinlendirilmeyip münavebeli tarım³⁷ yapılmak istenildiğinde buna destek olmak adına kanola gibi bitkilerin ekiminde sözleşme ile çiftçiye piyasa fiyatından alım garantisi verildiği, çiftçinin daha yüksek fiyatta ürününü başka alıcılara satabildiği, sözleşmenin amacının gıdaya gitmeyecek bir ürünün sanayiye kazandırılması olduğu, soya ve pamuk için böyle bir uygulamalarının söz konusu olmadığı sadece kanola özelinde uygulandığı,
- Kanolanın münavebeli tarım için kullanılan bir sanayi bitkisi olduğu, normal şartlarda piyasasının bulunmadığı,
- Biyodizelin motorine harmanlanmak üzere üretildiği, motorinde yazlık ve kışlık olmak üzere iki standart bulunduğu, yazlık kriterlere uygun ham madde ile kışlık kriterlere uygun ham maddenin değişkenlik gösterdiği, kanolanın hasat dönemi ile diğer bitkilerin hasat dönemlerinin farklı olduğu,
- Biyodizel üretiminde yazın ağırlıklı olarak pamuk ve bitkisel atık yağ kullanıldığı, kışın ağırlıklı olarak kanola ve az miktarda bitkisel atık yağ kullanıldığı,
- Motorinin kışın donma eğilimi göstermesi sebebiyle bazı akaryakıt firmalarının ürünlerinin içerisinde soğutma çalışma performansı daha iyi olan kışlık biyodizeli, bazı firmaların ise kendi kimyasal katkı akaryakıtları ile harmanlanması sebebiyle etkilenmeyeceğini düşünerek yazlık biyodizeli tercih ettikleri, soğuk filtre tıkanma noktasına göre ya da doğrudan ürünün kış yahut yaz standardına göre alım yapılabileceği, bu durumun ana müşterinin ödemek istediği fiyat veya kalite standardı ile ilgili olduğu,
- EPDK’nin soğuk filtre tıkanma noktası ile ilgili bir değişiklik yaptığı, değişiklik öncesi de standartları karşılamaları sebebiyle söz konusu düzenlemenin DB TARIMSAL açısından dağıtıcı taleplerine bir etkisinin olmadığı,

³⁷ Münavebeli tarım, ekim yapılacak olan aynı tarım parseline farklı çeşit bitkilerin belirli bir sıraya göre ekim yapılması işlemidir.

- EPDK'nin tavan fiyat uygulamasının satış planlarında ve firmalar ile yapılan anlaşmalarda herhangi bir değişikliğe neden olmadığı,
- %(.....) civarında spot, %(.....) civarında ihale ve geri kalan dönemde de satışlarını anlaşma yoluyla yaptıkları, genel anlamda ihale ve normal anlaşma yoluyla satışlarını gerçekleştirdikleri, müşterinin ilgili ayda ihaleye çıkması durumunda ihaleye katıldıkları, spot alım yapması durumunda satışlarını bu şekilde gerçekleştirdikleri,
- Lojistiğin maliyeti etkileyen parametrelerden birisi olduğu, biyodizel alan firmalarının maliyetini artırıcı bir durum olduğu, biyodizelin yakın yerlerde harmanlanmasının tercih edildiği, altyapı olarak harmanlama yapan şirketlerin de bazı yatırımlar ve tercihler yaptığı, sevkiyat yapabilmeleri adına bir kısıtlarının bulunmadığı ve her yere ürün gönderimi yaptıkları, tercihi harmanlama yapan şirketlerin yaptığı ve lojistik maliyetine dağıtıcıların katlandığı,
- Sözleşmeli tarımda yapılan anlaşmalarda münhasırlık hükmünün bulunmadığı, çiftçinin ürettiği ürünü sadece DB TARIMSAL'a satması gerekmediği, kendilerinin piyasa fiyatı üzerinde alım garantisi verdiği ancak çiftçilerin daha iyi bir fiyata alıcı bulmaları durumunda ürünlerini başka alıcılara satabildikleri ve sözleşmelerinde bu yönde bir bağlayıcılığın bulunmadığı, DB TARIMSAL'ın alım garantisi verdiği ancak son sözün çiftçide olduğu, sözleşmelerde bir yaptırım bulunmadığı,
- Biyodizel üretiminin yüksek düzeyde teknoloji gerektiren bir süreç olmadığı, önemli olanın yüksek verimle düşük maliyetle üretim yapıp müşteri memnuniyetini sürekli olarak sağlamak olduğu,
- Biyodizelin pazara ilk girdiğinde 50'den fazla üretici olduğu, bu üreticilerin teker teker elenmelerinin sebebinin kurumsallaşamamış olmaları olduğu,
- Ortak Girişim'in bitkisel atık yağ kullanımının daha az olacağına öngörüldüğü, bu oranın %(.....) civarında olacağına tahmin edildiği,
- Kanolanın %60'ının Trakya bölgesinde üretildiği, Ortak Girişim'in ham madde kaynağına yakın olmasıyla lojistik avantajı sağladığı, bölgede birkaç büyük dağıtıcı firmanın harmanlama tesisi bulunduğu ve bu anlamda da avantajlı olacağı,
- Biyodizelin yazlık ve kışlık olarak ayrılmasının sebebinin motorinin yazlık ve kışlık olmasından kaynaklanan bir durum olduğu

hususları ifade edilmiştir.

G.5.7. (.....) ile Yapılan Görüşme

(66) Yapılan görüşmede teşebbüs tarafından;

- (.....) yılında tarımsal ürünlerden biyodizel üretmek amacıyla kurulmuş bir anonim şirket olduğu, daha sonra piyasada biyodizel ile ilgili birtakım düzenlemeler yapıldığı ve ÖTV uygulamalarının gündeme geldiği, 2005 yılında sektörde 52 firmanın bulunduğu ve söz konusu ÖTV uygulamalarından sonra bu sayının 8-9 firmaya kadar düştüğü, bitkisel atık yağların biyodizel üreticilerince toplanabileceğine dair düzenleme gelmesinden sonra (.....) yılında tarımsal ürünlerden biyodizel üretmekten daha karlı olması sebebiyle bitkisel atık yağ toplamaya başladıkları,

- Tesislerinin (.....) tonluk bir kapasitesi olduğu, (.....) yılından (.....) yılına kadar sadece yurt dışına satış yapabildikleri, 2018 yılında motorin dağıtıcılarına getirilen motorine %0,5 oranında biyodizel harmanlama yükümlülüğüyle sektörün canlandığı, bir zorunluluk bulunmadığı sürece biyodizel harmanlama işleminin akaryakıt dağıtıcıları tarafından tercih edilen bir durum olmadığı, çünkü bu eylemi kendi işlerinin arasında bir angarya olarak gördükleri, biyodizelin motorin yapısından daha farklı bir yapıya sahip olduğu ve bu nedenle biyodizelin kışın motorine oranla daha dayanıksız ve de daha pahalı olduğu,
- 2015 yılında yapılan Paris Konferansı'nda karbon emisyonunun düşürülmesi ve sıfırlanmaya çalışılması konusunun gündeme geldiği, Türkiye'nin de bu kapsamda bazı uygulamaları kabul ettiği ve bu uygulamaların arasında motorine biyodizel harmanlama faaliyetinin de yer aldığı, 2018'den sonra kendileri gibi küçük biyodizel üreticileri için fırsat doğduğu,
- Motorinin 1 megajülü 82 gr karbon salınımı yaparken tarımsal ürünlerden elde edilen biyodizelin karbon salınımının aynı miktar için 50 gr civarında olduğu, bitkisel atık yağlardan elde edilen biyodizelin karbon salınımının ise 20 gr civarında olduğu, amacın karbon salınımını düşürmek olması sebebiyle atık yağlardan üretilmiş biyodizelin kullanımını teşvik etmek amacıyla atık yağdan elde edilmiş biyodizel kullanıldığında harmanlama oranı hesaplanırken katılan oranın 2 katı sayılması uygulamasının kabul edildiği, böylece atık yağdan üretilen biyodizelin dağıtıcılar tarafından daha çok talep edilmeye başlandığı, o güne kadar atık yağ toplamayan ve sektörün en büyük oyuncusu olan DB TARIMSAL'ın atık yağ toplamaya başladığı, temelde atık yağ toplayan KOLZA ve Deha Bitkisel Atık Yağ Toplama Geri Kazanım Biyodizel Üretimi Sanayi ve Ticaret Anonim Şirket (DEHA) olmak üzere 2 firmanın olduğu,
- EPDK'nin 2023 yılında getirdiği bir uygulama ile kışın tüm biyodizel üreticilerinin ürün satılabilir hale geldiği, belli bir tarihe kadar bitkisel atık yağlardan biyodizel üreten firmaların kışın satış yapamadığı, yine piyasada sadece DB TARIMSAL'ın satış yaptığı, çünkü kendileri gibi küçük firmaların çok miktarda kanola bulabilmesinin mümkün olmadığı, kışlık biyodizelin soğuk filtre tıkama özelliğinin -5 dereceye kadar dayanıklı olduğu, yazlık biyodizelde ise bu sınırın +5 derece olduğu, EPDK'nin aldığı bu kararlar -5 dereceyi 0 dereceye çektiği, bu uygulama ile (.....) ilk defa kış aylarında satış yapabildiği,
- Türkiye'de yılda 25 milyon ton motorin tüketildiği, bu miktarın %0,5'inin 125.000 ettiği, bunun 35.000'inin bitkisel atık yağlardan elde ediliyor olması halinde harmanlamada çift sayılması sebebiyle bitkisel atık yağlardan elde edilen biyodizelin 70.000 tona denk geldiği, bu miktar çıkarıldığında 55.000 ton tarımsal ürünlerden biyodizel üretildiği takdirde piyasanın ihtiyacının karşılanmış olacağı, Türkiye'de lisans almış üreticilerin toplam kapasitesinin 400.000 ton olduğu, harmanlama zorunluluk oranının %1'e çıkarılması durumunda bile mevcut üreticilerin kapasitesinin bunu rahatlıkla karşılayabilecek düzeyde olduğu, fiyat manipülasyonları yaşandığı ve 2023 yılında akaryakıt firmalarının yükümlü oldukları halde biyodizel almadıkları için pazardan çekilmek zorunda kalan (.....)'nin kapasitesinin (.....) ton olduğu ve bu kapasitedeki bir üretim tesisinin atıl kalmış olduğu, dolayısıyla yeni bir tesis kurulmasına gerek olmadığı düşünülüyor,

- Hâlihazırda %70'in üzerinde satış payına sahip bir firmanın, piyasada lider olan PETROL OFİSİ ile birleşip bir ortaklık kurulduğunda piyasanın geri kalanı olan %30'luk kısımdan pay almaya başlayacağı,
- Zamanında fiyat manipülasyonları yaşandığından dolayı bahse konu iki şirketin bir ortaklık kurmasının piyasaya zarar vereceğini ve haksız rekabet ortamı oluşturacağını düşündükleri,
- Harmanlamada zorunlu tutulan oran olan %0,5 küçük gibi görünse de Türkiye'nin imkânları ve altyapısının ancak buna müsaade ettiği, oran bunun üzerine çıktığında daha fazla ham madde bulmak zorunda kalacakları, Türkiye'de 40.000 ton civarında atık yağın ancak toplanabildiği,
- Tarım ürünlerinden elde edilen bitkisel yağlardan biyodizel üretmek için tarımsal bir altyapının olması gerektiği, (.....) bunun için çok uğraştığı, çiftçiye destek verdikleri, kanola tohumu dağıttıkları, büyük tüccarların çiftçiye ön ödeme yapip malı alabildikleri, çiftçilerin ise anlaşılan fiyatın üzerinde bir fiyat veren çıktığında çiftçinin ürünü bir başkasına satabildiği, ithal ürün de kullanılmaması sebebiyle ya kendi tarımsal ürünlerini üretmek durumunda kaldıkları ya da atık yağ almak zorunda kaldıkları,
- Kanola ve aspir yağının biyodizel için en uygun yağ olduğu, ayçiçeği yağının insanlar tarafından gıda olarak tüketildiği için tercih edilmediği, yağlı tohum tarımının ülkemizde bir sorun olduğu, Türkiye'nin 1.5 milyon ton yemeklik yağ ihtiyacı olan bir ülke olduğu ve bunun 750-800 bin tonunu kendimizin ürettiği, yemeklik yağ zor bulunurken kendilerinin bu ürünü biyodizel için kullanamayacağı, tarımsal altyapı oluşturmanın 3-4 senelik bir zaman gerektireceği,
- (.....) genellikle Körfez tarafına ürün satabildiği, navlundan dolayı uzak yerleri tercih etmedikleri, örneğin kendi bölgelerinde sattıkları malla İzmir bölgesinde sattıkları ürünün fiyatı arasında 1-1,5 lira fark olduğu, dolayısıyla kurulacak olan Ortak Girişim'in kendilerine ciddi anlamda rakip olacağı,
- Rafinerilerin çok alım yapmadığı, harmanlamada onların da zorunlu tutulmasının kendilerini fazla etkilemediği, piyasada en çok alım yapan belirleyici nitelikteki firmanın PETROL OFİSİ olduğu, bu ortaklık kurulduğunda PETROL OFİSİ'nin başka firmadan alım yapmasının mantıksız olacağı ve kendi şirketinden alım yapacağı, diğer üreticilere de müşteri bakımından küçük dağıtıcıların kalacağı

hususları ifade edilmiştir.

G.6.DEĞERLENDİRME

G.6.1. İşlemin İzne Tabi Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirme

- (67) Bilindiği üzere 2010/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinin üçüncü fıkrasında; *"Bağımsız bir iktisadi varlığın tüm işlevlerini kalıcı olarak yerine getirecek bir Ortak Girişimin oluşturulması, bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında bir devralma işlemidir."* hükmüne yer verilmiştir. Anılan hüküm uyarınca dosya konusu işlemin 2010/4 sayılı Tebliğ kapsamında bir devralma işlemi sayılabilmesi için ortak kontrol altında bir teşebbüsün bulunması ve Ortak Girişim'in bağımsız ve tam işlevsel olarak ortaya çıkması şeklinde iki unsurun birlikte sağlanması gerekmektedir. Bu kapsamda aşağıda ilk olarak bu husus incelenmektedir.

G.6.1.1. Ortak Kontrol

- (68) Birleşme ve Devralma Sayılan Haller ve Kontrol Kavramı Hakkında Kılavuz'un (Kontrol Kılavuzu) 48. paragrafında ifade edildiği üzere iki ya da daha fazla teşebbüs veya kişinin başka bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama imkânına sahip olması durumunda ortak kontrolden söz edilmektedir. Bu anlamda belirleyici etki, bir teşebbüsün stratejik karar ve eylemlerini yönlendirmeye dönük yetkiler anlamına gelmektedir. Kontrol Kılavuzu'nun 50. ve devamı paragraflarında ortak kontrolün ortaya çıktığı başlıca durumlar; tarafların eşit oy hakkına sahip olması, stratejik kararların alınmasında veto haklarının bulunması ya da oy haklarının ortaklaşa kullanılması olarak düzenlenmektedir. Bu bakımdan, ana şirketlerin kontrol edilen teşebbüsle ilgili önemli kararlarda (üst yönetimin atanması, bütçe, işletme planı, önemli yatırımlar gibi) mutabakata varmak zorunda olduğu hallerde ortak kontrol söz konusudur.
- (69) PETROL OFİSİ ve EGE ENERJİ arasında imzalanan Pay Sahipleri Sözleşmesi'ne (Sözleşme) göre işleme izin verilmesi halinde kurulacak olan Ortak Girişim üzerinde EGE ENERJİ %(.....), PETROL OFİSİ %(.....) paya sahip olacaktır. Şirkette gerçekleştirilecek sermaye artırımları taraflarca eşit karşılanacak ve ortaklık dengesi (%(.....)-(.....)) korunacaktır. Sözleşme'nin 8.2(a) maddesinde yer verildiği üzere, Ortak Girişim'in işleri ve idaresi Genel Kurul tarafından seçilecek olan Yönetim Kurulu tarafından yürütülecektir. (.....) üyeden oluşacak olan Yönetim Kurulu'nun (.....) üyesini PETROL OFİSİ, (.....) üyesini EGE ENERJİ aday gösterecektir³⁸. Olağan kararlar bakımından toplantı ve karar yeter nisabı (.....) yönetim kurulu üyesinin olumlu oyu olarak belirlenmiştir.
- (70) Sözleşme'nin 8.2(h) maddesinde, "Özellikli Yönetim Kurulu Kararları" başlığı altında Ortak Girişim'in yönetimine ilişkin stratejik önemdeki kararlar tanımlanmış ve bu kararların alınabilmesine yönelik olarak yönetim kurulu toplantı ve karar nisabının oluşması için en az (.....)nin ve (.....)'nin mevcudiyeti ve olumlu oyu gerektiği düzenlenmiştir Genel Kurul'da bir karar alınabilmesi ya da işlem yapılabilmesi için A Grubu payların en az %(.....)'ını elinde bulunduran ilgili A Grubu pay sahiplerinin veya temsilcilerinin ve B Grubu payların en az %(.....)'ını elinde bulunduran ilgili B Grubu pay sahiplerinin veya temsilcilerinin Genel Kurul'a katılımı ve karar lehine olumlu oyu gerekmektedir. Bahse konu Sözleşme'de Özellikli Yönetim Kurulu Kararları;

(.....TİCARİ SIR.....)³⁹

³⁸ İlk Yönetim Kurulu başkanı ile İlk Yönetim Kurulu başkan vekili birer yıllık dönemler için A Grubu ile B Grubu üyeler arasından dönüşümlü şekilde seçilecektir. A Grubu EGE ENERJİ'yi, B Grubu PETROL OFİSİ'ni ifade etmektedir.

³⁹ Sözleşme'nin Tanımlar ve Yorum başlıklı bölümünde yer aldığı üzere, yürürlükteki hukuk uyarınca, her türlü hapis hakkı, üçüncü kişilere ait haklar, oyda vekâlet, oy sözleşmesi veya benzeri sözleşmeler, her türlü rehin ve teminat, intifa, oy hakkı kısıtlamaları, mülkiyet hakkı kısıtlamaları, haciz, tedbir, malik sıfatında sakatlık, mülkiyeti saklı tutma sözleşmesi, alım hakkı, sınırlı ayni hak, devir hakkı kısıtlaması, öncelikli teklif verme hakkı, ön alım hakkı, satışa katma ve birlikte satış hakları, opsiyon hakkı, vadeli satış sözleşmesinden doğan haklar, ilk satım hakkı ve mülkiyet veya kullanım hakkını kısıtlayıcı benzeri herhangi bir durumu ifade etmektedir.

olarak belirtilmiştir.

- (71) Yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda, yıllık işletme planı ve bütçenin onaylanması, üst yönetimin atanması ve belirli büyük yatırımlar gibi teşebbüs yönetimine ilişkin stratejik kararların, A grubu pay sahibi EGE ENERJİ ile B grubu pay sahibi PETROL OFİSİ'nin ikisinin birden olumlu oyu olmaksızın alınamayacağı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, kurulacak Ortak Girişim'in EGE ENERJİ ve PETROL OFİSİ'nin ortak kontrolüne tabi olacağı değerlendirilmektedir.

G.6.1.2. Kurulacak Ortak Girişim'in Tam İşlevsel Ortak Girişim Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirme

- (72) Ortak Girişim'in birleşme-devralma işlemi olarak nitelendirilebilmesinin diğer şartı olan "bağımsız bir iktisadi varlık niteliği taşıma" kriteri ile kurulacak olan ortak girişimin kurucularından bağımsız olarak ilgili pazarda faaliyetlerini kalıcı olarak sürdürebilen ayrı bir teşebbüs olarak tanımlanıp tanımlanamayacağını tespit etmek amaçlanmaktadır. Kontrol Kılavuzu'nda bir ortak girişimin tam işlevsel olarak kabul edilebilmesi için ortak girişimin bağımsız olarak faaliyet göstermek için yeterli kaynaklara sahip olması, doğrudan ana şirketlerle bağlantılı bir işlevin ötesinde faaliyet göstermesi, satış ve satın alma ilişkilerinde ana şirketlere bağımlı olmaması, kalıcı olarak faaliyet göstermesi gibi nitelikleri taşıması gerektiği ifade edilmektedir.
- (73) Söz konusu ortak girişim unsurları bildirim konusu işlem bakımından aşağıda ele alınmıştır.

Bağımsız Olarak Faaliyet Göstermek İçin Yeterli Kaynaklara Sahip Olunması

- (74) Ortak girişimin tam işlevsel olarak nitelendirilebilmesi, bağımsız iktisadi varlığın tüm işlevlerini uzun süreli olarak yerine getirmek üzere kurulmasına bağlıdır. Ana teşebbüslerin bünyesinde belirli bir alanda örneğin araştırma geliştirme, üretim, dağıtım ya da satış alanlarından birinde faaliyet göstermek üzere kurulan ortak girişimler bağımsız bir iktisadi varlık olma özelliğine sahip değildirler. Ortak girişim, pazarda faaliyet gösteren diğer firmaların gerçekleştirdiği üretim, dağıtım gibi faaliyetlerde bulunmalı ve kendine ait muhasebe, personel, idare ve yönetim organına sahip olmalıdır. Bu bakımdan ortak girişimin tam işlevsel olarak kabul edilmesi bakımından en önemli ölçüt, ortak girişimin ana teşebbüslerine devam eden bir bağımlılığının olup olmadığı, bir başka deyişle kendi pazarında bağımsız bir aktör olarak davranıp davranmadığıdır.
- (75) Bildirim formunda taraflarca Ortak Girişim'e kuruluş aşamasında toplam (.....) ABD Doları'nın Türk Lirası karşılığı tutarında sermaye koyma taahhüdünde bulunulmuş olup taraflar henüz faaliyete başlamamış olmakla birlikte Evensekiz/Lüleburgaz/Kırklareli'nde Ortak Girişim adına bir biyodizel üretim tesisi kurmayı planlamaktadırlar⁴⁰. Ortak Girişim tarafından kurulacak tesiste (.....) ton üretim kapasitesi hedeflenmektedir⁴¹.
- (76) Taraf cevabi yazısında; Ortak Girişim'in bağımsız olarak faaliyet gösterebilmesi ve tam işlevsellik niteliğini sağlayabilmesi için gerekli olan tüm maddi ve gayri maddi varlıklar

⁴⁰ Bildirim formunda Ortak Girişim tarafından Lüleburgaz/Evrensekiz Organize Sanayi Bölgesi'nde DB TARIMSAL'a ait olan ve şirket kuruluşunun ardından bedeli karşılığında Ortak Girişim'e devredilecek arsada Ortak Girişim'e ait bir biyodizel üretim tesisi kurulacağı ifade edilmiştir.

⁴¹ Yıllık (.....) ton kapasitenin kesin kurulacak kapasite olduğu ve İşletme Planı'nın üretim kapasitesinin yıllık (.....) ton kapasite miktarına göre hazırlandığı ifade edilmiştir. Faaliyete geçilmesinden sonra, Ortak Girişim'in satış miktarının öngörülenden yüksek gerçekleşmesi halinde kapasitenin artırılıp işletme planının revize edileceği belirtilmiştir.

ile hakların sağlanması hususunda tarafların mutabık olduğunu ve bu amaçla Sözleşmenin 6.2. maddesinde tanımlanan "Kapanış" işlemlerinin ve kuruluşunun tamamlanmasını takiben Ortak Girişim'e sağlanacak haklar ve varlıkların belirlendiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda Ortak Girişim'in faaliyet göstereceği tesisin kurulabilmesi için gerekli olan çevre izin ve ruhsatlarının başvuru işlemlerinin hâlihazırda DB TARIMSAL tarafından yürütülmekte olduğu ve işleme izin verilmesi halinde bu izinlerin Ortak Girişim'e devredileceği belirtilmiştir.

- (77) Ortak Girişim şirketinin ürün ve hizmetlerinde kullanılmak üzere, 'Biyotürk' ve 'Biolution' markalarının tescil edilmesi amacıyla PETROL OFİSİ tarafından Türk Patent ve Marka Kurumu nezdinde başvuru yapılmış olup kuruluşun ardından bahsi geçen markalar Ortak Girişim'e devredilecektir. Yine tesisin makine, teçhizat ve ekipmanları, Ortak Girişim şirketi tarafından doğrudan üçüncü kişilerden satın alınacak, tesis kurulumu idari bina inşaatı dâhil olmak üzere Ortak Girişim şirketi tarafından gerçekleştirilecektir. Ortak Girişim şirketinin faaliyet gösterebilmesi için gerekli olan EPDK üretim lisansları da şirket kuruluşundan sonra doğrudan Ortak Girişim tarafından alınacaktır.

Ana Şirketlerin Belirli Bir İşlevi Ötesinde Faaliyet Gösterme

- (78) Kılavuz'da belirtildiği üzere ortak girişim, pazara erişimi ya da pazarda faaliyeti olmaksızın, ana şirketlerin faaliyetleri içerisinde sadece belirli bir işlevi yerine getirmek üzere kurulması durumunda tam işlevsel olarak değerlendirilememektedir. Bir ortak girişimin faaliyetlerinin esas olarak ana şirketlerinin ürünlerinin dağıtımı ya da satışıyla sınırlı olması, dolayısıyla daha çok bir satış temsilciliği görevi görmesi halinde de bu durum söz konusu olabilmektedir.
- (79) Ortak Girişim şirketinin, akaryakıt sektöründe faaliyet gösteren tüm dağıtım şirketlerine⁴² ve bilhassa, oluşacak maliyet avantajları nedeniyle, kurulacağı bölgede dolum tesisi bulunan dağıtım şirketlerine düzenli olarak biyodizel tedarik etmeyi hedeflediği belirtilmektedir. Bu bakımdan işlem sonrası Ortak Girişim'in biyodizel üretimi için gerekli tesis, ekipman, personel ve diğer kaynaklara sahip olacak şekilde, bu tür bir işletmenin yapması gereken her türlü üretim, satış ve pazarlama faaliyetlerini yürüteceği beş yıllık bir işletme planı çerçevesinde sunulmaktadır. Bu bağlamda, Ortak Girişim'in sahip olacağı üretim tesisinin fiilen sadece ana teşebbüsler tarafından kullanılmayacağı anlaşılmakta olup üretimden dağıtıma bir arz zincirinin tüm aşamalarında kendi stratejileri çerçevesinde ilgili pazarda bir oyuncu olmasının planlandığı tespit edilmiştir.

Satış ve Satın Alma İlişkilerinde Ana Şirketlere Bağımlı Olunmaması

- (80) Kontrol Kılavuzu'nda ana şirketlerin ortak girişimin üst ve/veya alt pazarında güçlü bir şekilde var olması, ana şirketlerle ortak girişim arasında büyük miktarda satış ya da satın alma ilişkilerine yol açıyorsa, bu durum ortak girişimin tam işlevsellik niteliğinin değerlendirilmesinde dikkate alınacak bir unsur olarak belirtilmektedir. Kontrol Kılavuzu'na göre ortak girişimin ana şirketlere yaptığı satışlar kalıcı bir nitelik sergileyecekse, bu satışlardan bağımsız olarak ortak girişimin pazarda aktif rol oynamak için gerekli donanımına sahip olup olmadığı ve operasyonel bakımdan iktisadi bağımsızlığa sahip sayılıp sayılmayacağına incelenmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmede ortak girişimin, ana şirketlerine yaptığı satışların toplam üretimine oranı önemli bir unsurdur. Her sektörün kendine özgü nitelikleri dolayısıyla, tam

⁴² 2023 yılı EPDK verilerine göre rafineri lisansı sahiplerine yapılan biyodizel satışının toplam teslim miktarına oranı %5,09'dur. Kolaylık olması adına yalnızca dağıtım şirketleri ifadesi kullanılmıştır. Ancak yapılan tespitler rafineri lisansı sahiplerini de kapsamaktadır.

işlevsel olanları diğer ortak girişimlerden ayıracak belirli bir ciro oranı belirlemek mümkün değildir. Bununla birlikte ortak girişim, cirosunun %50'den fazlasını üçüncü kişilere yaptığı satışlardan elde ediyorsa, bu tipik olarak bir tam işlevsellik göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu oran %50'nin altında ise, olaya özgü bir analiz gerekli olup operasyonel bağımsızlığın tespiti için ortak girişim ile ana şirketler arasındaki ilişkinin gerçek anlamda ticari nitelikte olması beklenmektedir. Böyle bir durumda ortak girişimin mal veya hizmetlerini pazarda en fazla değer veren ve en fazla ödemeyi yapacak olan alıcıya sağlayacağı ve ortak girişimin ana teşebbüslerinin şirketleriyle normal ticari koşullar altında çalışacağı ortaya konulmalıdır. Bu şartlar altında, yani şayet ortak girişim ana şirketlerine üçüncü kişilere davrandığı şekilde davranacaksa, ortak girişimin tahmini satışlarının en azından %20'sinin üçüncü kişilere yapılacak olması yeterli olabilmektedir. Bununla birlikte, ana şirketlere yapılması olası satışların oranı arttıkça, söz konusu ilişkinin ticari niteliğine dair açık bir delil ihtiyacı da artmakta ve tam işlevselliğe yönelik işaretler azalmaktadır.

- (81) Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında, ana teşebbüslere satışlar bakımından tam işlevsellik ayırımında spesifik bir ciro eşiği bulunmadığı görülmektedir. Kuruluş dönemi⁴³ dışında ortak girişimin cirosu içerisinde ana teşebbüslere gerçekleştirilen satışların payının %50'nin altında olması durumunda bu şart bakımından daha ayrıntılı bir analize ihtiyaç duyulmamakla birlikte ana teşebbüslere yapılan satışların ciro içerisindeki payının daha yüksek olduğu durumlarda ise tahmini satışların en az %20'sinin üçüncü firmalara yapılması ve ana teşebbüslerle ticari ilişkinin piyasa koşullarında gerçekleştirilmesi şartının tam işlevselliğin varlığına işaret ettiği varsayılmaktadır⁴⁴.
- (82) Dosya kapsamında ilgili bölümlerde detaylı olarak açıklandığı üzere, Ortak Girişim'in ana teşebbüslerinden biri olan PETROL OFİSİ, akaryakıt dağıtım lisans sahiplerine Harmanlama Tebliği ile getirilen %0,5 oranında biyodizel harmanlama yükümlülüğü sebebiyle pazarda biyodizel alıcısı olarak faaliyet göstermektedir. Ortak Girişim'in kurulması halinde PETROL OFİSİ Ortak Girişim'den biyodizel tedarik edebileceğinden PETROL OFİSİ'nin kurulacak Ortak Girişim'den ne oranda biyodizel tedarik edeceği ve bu tedarikin ortak girişimin tam işlevselliğini etkileyip etkilemediği hususunun işbu dosya kapsamında ayrıntılı olarak incelenmesine gerek duyulmaktadır.
- (83) Dosya kapsamında taraflarca Ortak Girişim'in kendisine en yüksek bedeli ödeyen alıcıya mal ve hizmetlerini temin edeceği ve ana şirket olan PETROL OFİSİ ile olağan ticari şartlarda piyasa koşullarına uygun anlaşmalar yapacağı, dolayısıyla Ortak Girişim ile PETROL OFİSİ arasında gerçek anlamda bir ticari ilişki olacağı ifade edilmektedir.
- (84) Taraflarca; PETROL OFİSİ'nin, bulunduğu lokasyonun yarattığı lojistik maliyet avantajı nedeniyle Ortak Girişim şirketinden özellikle Marmara Ereğlisi'nde bulunan akaryakıt depolama tesisindeki harmanlama faaliyeti için biyodizel tedarik etmeyi planladığı, söz konusu tesisin harmanlama kapasitesinin (.....) ton olduğu, Kuruma da sunulmuş olan iş planına göre Ortak Girişim şirketinin (.....) ton üretim kapasitesi ile faaliyet göstermesinin öngörüldüğü ifade edilmektedir. Bu bakımdan Ortak Girişim'in üreteceği biyodizelin yaklaşık %(.....)'unun ana teşebbüs konumundaki PETROL OFİSİ tarafından satın alınmasının planlandığı dikkate alındığında, bu oranın Kontrol

⁴³ Kılavuz'da pazara özgü koşullara bağlı olarak, normal şartlarda bu dönemin üç yılı geçmemesi gerektiği öngörülmektedir.

⁴⁴ GERÇEK M., *AB ve Türk Rekabet Hukukunda Tam İşlevsel Ortak Girişimler*, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri, 2020.

Kılavuzu'nda tam işlevsellik için güvenli limanın üst sınırı olarak öngörülen %50 eşiğinden oldukça aşağıda kaldığı dikkat çekmektedir.

- (85) Yukarıda yer verilen bilgiler ve Kontrol Kılavuzu'ndaki açıklamalar ışığında kurulacak Ortak Girişim'in satış ve satın alma ilişkilerinde ana şirketlere bağımlı olmadığı ve tam işlevselliğin üçüncü kriterini karşıladığı değerlendirilmektedir. Tüm bunlara ilaveten taraflarca sunulan son taahhüt metninde; Ortak Girişim şirketinin üretime geçmesinin akabinde; yıllık üretimin %(.)'sinin yıllık kontratlı satışlar, %(.)'sinin ise aylık spot satışlar şeklinde gerçekleşeceği ve hem yıllık kontratlı satışların hem de aylık spot satışların asgari %(.)'sinin PETROL OFİSİ'nin rakibi konumundaki akaryakıt dağıtım teşebbüslerine tahsis edileceği belirtilmiştir. Bu çerçevede, Ortak Girişim'in, ana teşebbüsü konumunda bulunan PETROL OFİSİ'ne yapacağı satışların yıllık üretiminin %50'sini geçemeyeceği garanti altına alınmış olup taahhüt sunulmasa dahi sağlandığı değerlendirilen satın alma ilişkilerinde ana şirketlere bağımlı olmama kriterinin, sunulan taahhütler ile birlikte şüpheye yer bırakmayacak biçimde güçlendiği değerlendirilmektedir.

Kalıcı Olarak Faaliyet Gösterme

- (86) Kontrol Kılavuzu'nda yer aldığı üzere, ortak girişimin tam işlevsel olabilmesi için kalıcı olarak faaliyet göstermesi beklenmektedir. Bildirim formunda Ortak Girişim'in Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca belirsiz süreli bir anonim şirket olarak kurulacağı ifade edilmiş olup Sözleşme'de faaliyetlerini sona erdirmesine yönelik herhangi bir süre öngörülmemiştir. Bu çerçevede Ortak Girişim'in pazarda kalıcı olarak faaliyet göstermesinin planlandığı anlaşılmakta ve tam işlevselliğin son kriterini de yerine getirdiği değerlendirilmektedir.
- (87) Bu bilgiler ışığında Ortak Girişim'in, ortak kontrolün yanı sıra tam işlevsellik koşulunu da sağladığı ve bildirim konu işlem kapsamında 2010/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesi uyarınca bir devralma işlemi olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

G.6.1.3. İşlemin Ciro Eşiklerini Aşıp Aşmadığına İlişkin Değerlendirme

- (88) 2010/4 sayılı Tebliğ'in 2022/2 sayılı Tebliğ ile değişik 7. maddesinin birinci fıkrası "*Bu Tebliğ'in 5. maddesinde belirtilen bir birleşme veya devralma işleminde; İşlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının yedi yüz elli milyon TL'yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı iki yüz elli milyon TL'yi veya devralma işlemlerinde devre konu varlık ya da faaliyetin, birleşme işlemlerinde ise işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun iki yüz elli milyon TL'yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin dünya cirosunun üç milyar TL'yi aşması halinde söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Kuruldan izin alınması zorunludur.*" demek suretiyle hangi tür birleşme ya da devralma işlemlerinin Kurulun iznine tabi olduğunu belirlemektedir. Aşağıdaki tabloda işlem taraflarının ciro bilgilerine yer verilmektedir.

Tablo 7: İşlem Taraflarının 2023 Yılı Ciroları

İşlem Tarafları	Dünya Cirosu (TL)	Türkiye Cirosu (TL)
VİTOL GRUP ⁴⁵	(.....)	(.....)
EGE ENERJİ	(.....)	(.....)
TOPLAM	(.....)	(.....)

Kaynak: Bildirim Formu

- (89) Tabloda yer alan ciro bilgileri dikkate alındığında 2010/4 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca belirlenen ciro eşiklerinin aşılmış olduğu ve bu sebeple bildirim konusu işlemin Kurulun iznine tabi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

⁴⁵ Bütünlük sağlanması amacıyla PETROL OFİSİ'nin (.....) TLVİTOL'e ilişkin ciro bilgisine dâhil edilmiştir.

G.6.2. Yoğunlaşmanın Değerlendirilmesi

- (90) 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesinde "Bir ya da birden fazla teşebbüsün başta hâkim durum yaratılması ya da mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesi olmak üzere ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır." hükmü yer almaktadır.
- (91) 2010/4 sayılı Tebliğ ekinde yer alan bildirim formunda etkilenen pazarlar, "Türkiye'de, a) Taraflardan ikisinin veya daha fazlasının aynı ürün pazarında ticari faaliyette bulunduğu (yatay ilişki), b) Taraflardan en az bir tanesinin bir diğerinin faaliyet gösterdiği herhangi bir ilgili pazarın alt veya üst pazarında ticari faaliyette bulunduğu (dikey ilişki), tüm ilgili ürün pazarlarından ve ilgili coğrafi pazarlardan oluşmaktadır." olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada tarafların faaliyetleri arasında Türkiye'de yatay veya dikey bir örtüşmenin olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, bildirim konu işlem özelinde etkilenen pazarların tespiti açısından tarafların ve Ortak Girişim'in faaliyet gösterdikleri pazarlara aşağıdaki şekilde yer verilmektedir.

Şekil 2: Ortak Girişim Taraflarını ve İlgili Ürün Pazarlarını Gösteren Diyagram

(.....TİCARİ SIR.....)

- (92) Şekilden görüldüğü üzere ana teşebbüslerden EGE ENERJİ, iştiraki DB TARIMSAL aracılığıyla kurulacak Ortak Girişim'in de faaliyet göstereceği biyodizel pazarında faaliyet göstermektedir. Diğer ana teşebbüs PETROL OFİSİ ise harmanlama yükümlülüğü nedeniyle biyodizel pazarının alt pazarı haline gelen motorin dağıtım pazarında hizmet sunmaktadır. Sonuç olarak bildirim konu işleme izin verilmesi ve Ortak Girişim'in kurulması halinde hem yatay hem de dikey etkilenen pazarların ortaya çıkacağı anlaşılmaktadır. Biyodizel pazarında ana teşebbüslerden EGE ENERJİ'nin sahibi olduğu DB TARIMSAL ile aynı pazarda faaliyet gösterecek Ortak Girişim arasında yatay, biyodizeli motorin ile harmanlamada kullanan PETROL OFİSİ ile Ortak Girişim'in faaliyetleri arasında ise dikey bir örtüşme bulunmaktadır. Bildirim konusu işlemin söz konusu pazarlardaki etkilerine ilişkin değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

G.6.2.1. Yatay Etkilenen Pazarlara Yönelik Değerlendirme

- (93) Yatay Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz'da (Yatay BD Kılavuzu) yatay birleşmelerin rekabet karşıtı etkileri, tek taraflı etkiler ile koordinasyon doğurucu etkiler olarak ikiye ayrılmıştır. Bu çerçevede devralma işlemi, bir teşebbüs üzerindeki önemli rekabetçi baskıları ortadan kaldırmak ve böylece pazar gücünü artırmak suretiyle bir pazardaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına yol açabilmektedir. Böyle bir işlemin ilk etkisi, işlemin tarafları arasındaki mevcut olan rekabetin ortadan kalkmasıdır. Birleşen teşebbüslerin pazar payının yüksek olması, birleşme taraflarının yakın rakip olması, müşterilerin sağlayıcı değiştirme olanaklarının kısıtlı olması, birleşmenin pazarda rekabetçi baskı yaratabilecek bir oyuncuyu ortadan

kaldırması, rakiplerin fiyat artışları karşısında üretim veya kapasitelerini artırmasının mümkün olmaması gibi durumlarda, tek taraflı etkiler yoluyla rekabeti sınırlama ihtimali yükselmektedir.

- (94) Koordinasyon doğurucu etkiler ise işlemin pazarın dinamiklerinde değişikliğe yol açarak pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin davranışlarında bir koordinasyon oluşturması durumuna karşılık gelmektedir. Bu etkilerin değerlendirilmesinde ise pazardaki şeffaflık seviyesi, ürünün homojen bir ürün olup olmaması, oyuncu sayısı gibi faktörler dikkate alınmaktadır.
- (95) Bununla birlikte alıcı gücü veya pazara muhtemel yeni girişler rekabet karşıtı söz konusu etkileri sınırlayabilmektedir. Yatay birleşmelerin değerlendirilmesinde incelenen son husus ise birleşme veya devralmanın yaratacağı etkinliklerdir. Öyle ki bazı durumlarda yaratılan etkinliklerden elde edilen tüketici faydası, işlemin rekabeti sınırlayıcı etkilerinin yaratacağı zarardan daha fazla olabilmektedir.
- (96) Ortak Girişim, biyodizel üretimi, ürettiği ürünleri depolama, dağıtma ve bu ürünlerin iç ve dış ticareti alanlarında faaliyet gösterecektir. Ortak Girişim yeni kurulacağı için bir pazar payına sahip olmamakla birlikte Ortak Girişim'in ana teşebbüsü EGE ENERJİ'nin hâlihazırda biyodizel pazarında faal olan bir iştiraki bulunmaktadır. Ortak Girişim her ne kadar tam işlevsellik kriterini sağlamış olsa da kendi ana şirketlerinin bünyesinde yer alan bir başka şirketin iktisaden aleyhine faaliyet göstermesi ticari hayatın olağan akışına pek uygun görünmemektedir. Bu durum Avrupa Komisyonunun La Poste Grubu ile Swiss Post Grubu arasında ortak girişim kurulmasına izin verdiği kararda⁴⁶ da açıkça ifade edilmiştir. Bahse konu kararın 34. paragrafında " İlk olarak, önceki uygulamalara dayanarak Komisyon, Tarafların ortak girişimin La Poste'dan bağımsız olarak yönetileceği ve ortak girişimin bağımsız piyasa operatörleri olarak görüleceği yönündeki iddiasına katılmamaktadır. La Poste hem kendi işleri hem de dolaylı olarak ortak girişimler üzerinde kontrole sahip olacak ve bu nedenle herhangi bir zamanda iki kuruluşun stratejik davranışlarını uyumlu hale getirebilecektir." ifadeleri ile ortak girişim ile aynı pazarda faaliyet gösteren ana teşebbüslerin ortak çıkarları benimseyeceği dile getirilmiştir. Bu nedenle Ortak Girişim'in ana şirketi EGE ENERJİ'nin biyodizel pazarında faaliyet gösteren iştiraki DB TARIMSAL'ın sahip olduğu pazar payı işlemin değerlendirilmesinde önem arz etmektedir.
- (97) Bu kapsamda ortak girişimin faaliyet alanlarıyla sınırlı olarak aynı pazarda faaliyet gösterdiği ana teşebbüslerinden biriyle olan ilişkisinin tek taraflı etkiler bakımından tek bir teşebbüs gibi değerlendirilmesi, işlem sonrası ana teşebbüs ile ortak girişim arasında ortaya çıkabilecek koordinasyon doğurucu etkilerin de değerlendirmesini kapsayacak nitelikte bir değerlendirme yapma imkânı sunmaktadır. Bu durum ortak girişim ve aynı pazarda yer aldığı ana teşebbüsün pazar paylarının toplanmadığı bir senaryo olan koordinasyon doğurucu etkilerin değerlendirilmesi ile aynı sonucu incelemektedir. Zira koordinasyon doğurucu etkiler kapsamında da koordinasyona taraf olan teşebbüslerin tek bir teşebbüs gibi davranabilecekleri varsayılmaktadır.
- (98) Bu kapsamda 2017-2023 yılları arasında biyodizel pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin EPDK'ye bildirdikleri teslim miktarlarına ve elde ettikleri pazar paylarına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

⁴⁶ 04.07.2012 tarihli ve COMP/M.6503 sayılı Komisyon kararı.

Tablo 8: 2017-2023 Yılları Arasında Türkiye'de Biyodizel Yakıt Üretim Pazarında Faaliyet Gösteren Teşebbüslerin Teslim Miktarları (Ton) ve Pazar Payları (%)

Teşebbüs ⁴⁷	2017	2017 Pazar Payı	2018	2018 Pazar Payı	2019	2019 Pazar Payı	2020	2020 Pazar Payı	2021	2021 Pazar Payı	2022	2022 Pazar Payı	2023	2023 Pazar Payı
DB TARIMSAL	44.433	~%67,72	74.792	~%69,01	83.712	~%70,70	58.678	~%78,68	54.543	~%91,83	86.419	~%82,40	72.025	%71,30
AVES	5.980	~%9,11	9.758	~%9,00	8.019	~%6,77	14.805	~%19,85	2.322	~%3,90	11.092	~%10,57	16.943	%16,77
KOLZA	440	~%0,67	1.736	~%1,60	3.856	~%3,25	-	%0,00	746	~%1,25	4.657	~%4,44	7.689	%7,61
DEGAM	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	2.349	%2,33
DEHA ⁴⁸	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	0	%0,00	877	%0,87
TBE ⁴⁹	14.332	~%21,84	20.542	~%18,95	14.431	~%12,18	-	%0,00	878	~%1,47	2.062	~%1,96	0	%0,00
MAYSA ⁵⁰	419	~%0,63	1.332	~%1,22	7.988	~%6,74	442	~%0,59	905	~%1,52	-	%0,00	0	%0,00
ÖMER BUCAK	-	%0,00	216	~%0,19	386	~%0,32	650	~%0,87	-	%0,00	640	~%0,61	1.130	%1,12
Toplam	65.604	%100	108.376	%100	118.392	%100	74.575	%100	59.394	%100	104.870	%100	101.016	%100

Kaynak: 2017-2023 EPDK Petrol Piyasası Yıllık Sektör Raporu

⁴⁷ Mert Yağ Asfalt Madencilik ve Lastik Geri Dönüşüm Sanayi Ticaret Limited Şirketi ünvanına ve biyodizel üretmek için gerekli lisansa sahip olan (.....) ton üretim kapasiteli bir şirket bulunmaktadır ancak ilgili yıllarda üretimi bulunmamaktadır.

⁴⁸ Lisansı 08.06.2023 tarihinde yürürlüğe girip 24.02.2024 tarihinde yürürlükten kalkmıştır.

⁴⁹ 24.02.2023 tarihinde lisansı yürürlükten kalkmıştır.

⁵⁰ 08.09.2023 tarihinde lisansı yürürlükten kalkmıştır.

- (99) Tablodaki veriler incelendiğinde, 2017-2023 arasında DB TARIMSAL'ın pazar lideri konumunun hiç değişmediği ve bu dönem içinde en yakın rakibinin en az üç katı pazar payına sahip olduğu görülmektedir. Bu bakımdan, kurulacak Ortak Girişim'in ana teşebbüsü EGE ENERJİ'nin iştiraki DB TARIMSAL aracılığıyla Ortak Girişim kurulmadan önce de biyodizel pazarının en önemli oyuncusu olduğu anlaşılmaktadır.
- (100) Son beş yıldaki biyodizel lisansı sahibi teşebbüs sayılarına ilişkin EPDK'den elde edilen verilere göre, üretim yapmasa dahi biyodizel üretim lisansına sahip teşebbüs sayısı 2018'de 12 iken 2023 yılında 8'e düşmüştür. Son beş yılda yalnızca DEGAM biyodizel üretim lisansı almış ve 2023 yılında sınırlı miktarda üretim gerçekleştirmiştir. Bu bakımdan pazara yeni girişlerin nadir olduğu ve ana eğilimin pazardan çıkış yönünde olduğu söylenebilecektir. Bu bilgilere ilaveten, (.....) tarafından biyodizel üretim tesisi kurma kararı alındıktan sonra gerekli lisansların alınması ve üretime başlanmasının 2-3 yılı bulabileceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, biyodizel sektörde giriş ve büyüme engellerinin olduğu değerlendirilmektedir.
- (101) Yukarıda yer verilen bilgiler doğrultusunda, DB TARIMSAL'ın yüksek ve istikrarlı pazar payına sahip olması, biyodizel pazarda giriş ve büyüme engellerinin bulunması göz önüne alındığında, DB TARIMSAL'ın hâkim durumda olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Bu çerçevede bildirim konu işleme izin verilmesi durumunda, hâlihazırda biyodizel pazarda hâkim durumda olan bir teşebbüsün konumunun daha da güçlenip güçlenmeyeceğinin ve hâkim durumdaki DB TARIMSAL ile yeni kurulan Ortak Girişim'in rakiplerinin bu işlemde olumsuz etkilenme ihtimallerinin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (102) Yatay BD Kılavuzu'nda da ifade edildiği üzere tek taraflı etkilerin başında, bir teşebbüsün üzerindeki önemli rekabetçi baskıların ortadan kaldırılması ve böylece pazar gücünü artırmak suretiyle bir pazardaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması yer almaktadır. Öte yandan bildirim konusu işlemde, pazardaki mevcut bir oyuncunun ortadan kaldırılması söz konusu olmayıp pazara yeni bir kapasitenin girmesi mevzu bahisdir. Bu çerçevede ilgili işlem ile pazarda mevcut olan bir rakip kapasite/pazar payı devralınmamakta ya da rakip kapasite/pazar payı üzerinde ortaklık kurulmamaktadır. Dolayısıyla işlemle birlikte pazarda çıkan bir rakip bulunmamakta ve bu nedenle işlem öncesi ve sonrasına ilişkin bir pazar payı değişimi öngörüsü yapmak mümkün olmamaktadır. İşlemle birlikte pazardaki bir rekabetçi güç ortadan kaldırılmamakta olup pazarda mevcut oyuncuların birinin yeni bir kapasite yatırımını müşterilerinden biri ile kuracağı bir ortaklık çerçevesinde yapması ilgili işlemi oluşturmaktadır.
- (103) Bildirim konu işlemin biyodizel pazarındaki etkisi temelde, kurulacak Ortak Girişim'in faaliyete geçmesi ile birlikte, EGE ENERJİ'nin DB TARIMSAL ile sahip olduğu üretim kapasitesinin kurulacak Ortak Girişim ile artmasından kaynaklanacaktır. Diğer bir ifade ile Ortak Girişim, biyodizel pazarda hâkim durumdaki DB TARIMSAL'ın kontrolünü elinde bulunduran EGE ENERJİ için pazardaki kapasite artışı anlamına gelecektir. Ortak Girişim kurulmadan önce 2018-2023 yıllarına ilişkin DB TARIMSAL'a ait kapasite miktarı ve kapasite kullanım oranları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 91: 2018-2023 yılları arasında DB TARIMSAL'ın Kapasite, Üretim ve Kapasite Kullanım Oranları (Ton)

Yıllar	Kapasite Miktarı	Bitkisel Yağdan Yapılan Üretim	Bitkisel Atık Yağdan Yapılan Üretim	Toplam Üretim Miktarı	Kapasite Kullanım Oranı (%)
2018	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2019	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2020	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2021	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2022	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
2023	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüs Cevabi Yazı

- (104) Yukarıda yer alan veriler incelendiğinde DB TARIMSAL'ın son altı yılın dördünde aşırı kapasite ile çalıştığı görülmektedir. İşleme izin verilmesi halinde kurulması planlanan Ortak Girişim'in üretim tesisinin (.....) ton/yıl kapasite ile kurulması ve yeterli talebin olması durumunda kapasitenin üç yıl içinde kademeli olarak (.....) ton/yıl seviyesine ulaşması hedeflenmektedir. Kurulacak Ortak Girişim'in kapasitesinin (.....) ton/yıl olarak kaldığı senaryo da bile, mevcut durumda aşırı kapasite çalışan DB TARIMSAL ile biyodizel üretimini büyük miktarlarda artırması muhtemel görünmeyen EGE ENERJİ'nin Ortak Girişim sayesinde daha fazla çıktı miktarına ulaşması mümkün hale gelecektir.
- (105) Üretim miktarının artması genellikle piyasaları olumlu etkilemekte, artan üretim miktarının fiyatları düşürmesi beklenmektedir. Öte yandan mevcut durumda DB TARIMSAL gibi hâkim durumda bir iştiraki bulunan ve kullandığı aşırı kapasite nedeniyle içsel olarak çıktı miktarını artıramayacak bir teşebbüsün, Ortak Girişim kurarak kapasite artırımına gitmesi bazı çekinceleri beraberinde getirmektedir. Kurulacak Ortak Girişim ile birlikte daha fazla üretim yapılması, EGE ENERJİ'nin daha fazla ham madde talep etmesine yol açacaktır.
- (106) Yatay BD Kılavuzu'nun 39. paragrafında "*Bazı birleşme işlemleri, gerçekleşmeleri halinde, birleşik teşebbüsün, görece küçük ya da potansiyel rakiplerin büyümelerini daha da zorlaştıracak ya da rakiplerin rekabet etme yeteneklerini kısıtlayacak ve birleşik teşebbüsün bu yöndeki davranışlarını teşvik edecek bir konum elde etmeleri ile sonuçlanabilecek niteliktedir. (...) Örneğin, birleşik teşebbüsün girdiler veya dağıtım kanalları üzerinde, rakiplerin büyümesini ya da pazara girmelerini daha maliyetli kılacak kadar kontrolü bulunabilir.*" ifadeleri ile birleşik teşebbüsün rakiplerin büyümesini önleyebilecek kapasitede olup olmadığının incelenmesine vurgu yapılmaktadır. Ham maddenin kısıtlı olmadığı, ham maddeye erişimin kolay olduğu pazarlar bakımından bu durum herhangi bir sorun teşkil etmezken bu koşulların sağlanmadığı pazarlar yönünden rakiplerin olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Bu doğrultuda, bildirim konu işleme izin verilmesi ve Ortak Girişim kurulması durumunda biyodizel pazarda faaliyet gösteren rakip teşebbüslerin ham maddeye erişimlerinin kısıtlanıp kısıtlanmayacağına ortaya konulması gerekmektedir.
- (107) Bilindiği üzere biyodizel üretiminde tercih edilen ham maddeler bitkisel yağ ile bitkisel atık yağdır. Bitkisel atık yağların Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği uyarınca ithalatı yasaktır. İthal tarım ürünlerinden elde edilen veya doğrudan ithal edilen bitkisel yağlar ile biyodizel üretmek mümkünse de Harmanlama Tebliği gereği bu yağlardan elde edilen biyodizel harmanlama yükümlülüğünde kullanılmadığından yalnızca ihraca konu olabilmekte ve bu sebeple yerli biyodizel üreticileri tarafından ithal kaynaklı tarım ürünlerinden imal edilen bitkisel yağlardan biyodizel üretimi tercih

edilmemektedir. Bu doğrultuda DB TARIMSAL ile kurulacak Ortak Girişim'in rakiplerinin arz kaynağı yurt içindeki tarım ürünleri ve atık yağlar ile sınırlıdır.

- (108) Taraflardan elde edilen bilgilere göre Ortak Girişim'in kapasitesinin %(.....)'inin bitkisel yağlardan üretime, kalan %(.....)'inin ise bitkisel atık yağlardan üretime ayrılacağı anlaşılmaktadır. Bu bilgiler uyarınca Ortak Girişim (.....) ton biyodizeli bitkisel yağlardan, (.....) ton biyodizeli ise bitkisel atık yağlardan üretmeyi planlamaktadır. Bu projeksiyon kapsamında 2023 yılında iştiraki DB TARIMSAL ile bitkisel atık yağdan yaklaşık (.....) ton üretim yapan EGE ENERJİ'nin bitkisel atık yağdan yapılan üretiminin %(.....) oranında artması beklenecektir. Benzer şekilde bitkisel yağdan yaklaşık (.....) ton üretim yapılan 2023 yılına kıyasla Ortak Girişim'in faaliyete geçmesi ve tam kapasite çalışması halinde bitkisel yağdan yapılan biyodizel arzında yaklaşık %(.....) artış olabilecektir.
- (109) DB TARIMSAL'ın 2023 yılında kullandığı girdi miktarları incelendiğinde, (.....) ton bitkisel atık yağ, (.....) ton ((.....) ton kanola, (.....) ton pamuk yağı) bitkisel yağ kullandığı tespit edilmiştir. DB TARIMSAL'ın 2023 yılındaki üretim seviyesini koruduğu ve Ortak Girişim'in planladığı üretimi gerçekleştirdiği senaryoda EGE ENERJİ'nin toplam bitkisel yağ talebinin (.....) tona, bitkisel atık yağ talebinin ise yaklaşık (.....) tona yükselmesi öngörülmektedir. Ham madde talebindeki bu artış karşısında diğer biyodizel üreticilerinin, biyodizel üretiminde kullanacakları yerli ham maddeye erişimde sorun yaşayıp yaşamayacağını değerlendirmek için yurt içi girdi verilerinin incelenmesi gerekmektedir.
- (110) Tablo 4'te yer verilen yerli tarımsal ürünlerden üretilen bitkisel yağ miktarlarına göre, gıda amaçlı kullanıldığı için biyodizel üretiminde çok fazla tercih edilmediği söylenen ayçiçeği ve mısırözü yağı dâhil edilmeden bakıldığında, 2023 yılında yaklaşık 270 bin ton bitkisel yağ arzı mevcuttur. Söz konusu miktar DB TARIMSAL ve kurulacak Ortak Girişim'in talebinden oldukça fazladır. Ayrıca gerekli koşullar altında gıda olarak kullanılan mısırözü yağı ve ayçiçeği yağının da biyodizel üretiminde kullanıldığı bilinmektedir. Söz konusu toplam arzın başka sektörlerce de talep edileceği ve belki de arz açığı oluşacağı şeklinde bir varsayım yapılsa dahi, başta gıda olmak üzere biyodizel ham maddelerinin talep gördüğü sabun, boya, aydınlatma, sağlık, kağıt, tuğla, seramik, tekstil gibi diğer sektörlerin talebinin ithalat ile karşılanamayacağına yönelik bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile yurt içinde üretilen bitkisel yağların talep olması halinde biyodizel pazarında kullanılması, biyodizel pazarına kaydırılan arz sonrası diğer sektörler açısından oluşan talep fazlası bakımından girdinin yurt dışından temin edilmesi mümkündür.
- (111) Yukarıda yer verilen açıklamalara ilaveten oluşan talebin mutlaka ithalat ile cevaplanması gerekmekte, yurt içinde talebin artmasıyla tarımsal ürünlerin üretiminin de artırılması gibi bir seçeneğin mevcut olduğu da dikkate alınmalıdır. Tablo 2'de yer verilen ekim alanlarına bakıldığında yıldan yıla dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Bu değişkenlik, tek yıllık bitki kategorisine giren ve genellikle yıllık hasadı yapılan yağlı tohum bitkilerinin ekim alanlarının sabit olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda talep oluşması ve kârlı olması durumunda söz konusu bitkilerin ekim alanları ve buna paralel olarak üretim miktarları artırılabilir. Ayrıca Tarım Bakanlığı ve belediyeler tarafından verilenler başta olmak üzere marjinal tarım arazilerinin değerlendirilmesi için çeşitli desteklerin olduğu bilinmektedir. Özellikle 2023 verileri ile 2004 verileri kıyaslandığında çığır hariç diğer bütün bitkilerin üretiminin oransal olarak oldukça arttığı görülmekte olup bu durum bitkisel ürün arzının artırılmasında bir kısıt bulunmadığının kanıtı niteliğindedir.

- (112) Bitkisel yağlara benzer bir durum bitkisel atık yağlar açısından da söz konusudur. Ortak Girişim ve DB TARIMSAL'ın oluşturması muhtemel talebin 2023'te toplanan toplam bitkisel atık yağ miktarından daha düşük olacağı görülmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'de toplanan bitkisel atık yağın oranının düşük olduğu görülmekte olup geliştirilecek politikalar ile geri dönüşüme kazandırılan bitkisel atık yağ miktarının artırılması mümkündür. Bu bağlamda, Ortak Girişim'in oluşturacağı talep nedeniyle rakip teşebbüslerin bitkisel atık yağa ulaşamayacağı yaklaşımı gerçekçi olmayacaktır. Sonuç olarak Ortak Girişim'in faaliyete geçmesinden sonra rakiplerin ne bitkisel yağa ne de bitkisel atık yağa erişiminde sorun ortaya çıkması muhtemel görünmemektedir.
- (113) Yurt içi girdi arzının yeterli olduğunun tespitinden sonra bu arzın DB TARIMSAL ve Ortak Girişim tarafından rakiplerin erişemeyeceği şekilde kontrol edilip edilemeyeceğinin de kısaca değerlendirilmesinin yararlı olacağı değerlendirilmektedir. DB TARIMSAL tarafından sözleşmeli tarım ile çiftçiler ile anlaşma yapıldığı, çeşitli göstergelere bağlı olarak önden fiyat garantisi verildiği, ancak çiftçilerin piyasada daha yüksek fiyat bulması durumunda ürünlerin DB TARIMSAL'a satılmasına yönelik bir cezai yaptırım öngörülmediği ifade edilmektedir. Sözleşmeli tarım yapılan çiftçilere münhasırlık şartı getirilmediği ve bu yol ile elde edilen ham maddenin toplam kullanılan girdiye oranının %1'in altında olduğu değerlendirildiğinde, DB TARIMSAL'ın rakiplerinin arz kaynaklarına ulaşmasını engellemesi muhtemel görünmemektedir. Diğer biyodizel üreticilerinin de DB TARIMSAL gibi spot piyasadaki ürünlere teklif vererek istediği miktarda ham madde temin edebilecekleri değerlendirilmektedir.
- (114) Bitkisel yağlarda olduğu gibi bitkisel atık yağlarda da DB TARIMSAL'ın bütün girdi arzını kontrol altına alması mümkün görünmemektedir. Atık yağların; bitkisel atık yağ ara depo hizmetleri veren şirketlerden spot piyasada satın alınabildiği, lisanslı araçlar ile toplanabildiği veya fast food gibi büyük atık yağ üreticilerinden ihale yoluyla temin edilebildiği bilinmektedir. Bu anlamda DB TARIMSAL'ın rakiplerinin de kendilerine uygun olan yöntemlerden birini seçerek atık yağlara ulaşabileceği değerlendirilmektedir. Özellikle atık yağ üreten firmaların/tesislerin ihalelerine katılarak düzenli bir girdi temini sağlamak mümkündür. Taraflardan elde edilen bilgilere göre DB TARIMSAL'ın son üç yılda kazandığı ihaleler Makine Kimya Endüstrisi, Dardanel ve TAB Gıda'ya ait olup söz konusu teşebbüsler ve kurumlar haricinde piyasada atık yağ toplanabilecek otel, restoran ve *catering* şirketleri gibi birçok seçenek mevcuttur. Bu bakımdan rakip biyodizel üreticilerinin sayılan teşebbüslere benzer şekilde başka firmaların ihalelerine katılmasının veya gelecekte DB TARIMSAL'ın kazandığı ihaleleri kazanmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu çerçevede Ortak Girişim'in faaliyete geçmesinden sonra diğer biyodizel üreticilerinin bitkisel atık yağa ulaşmasının önünde nesnel bir kısıt bulunmadığı kanaati oluşmuştur.
- (115) İşlem sonrası girdiye erişim sorununun yaşanmayacağına tespitinden sonra mevcut rakiplerin olası fiyat artışları karşısında kapasiteleri bakımından üretimi arttırma imkânına sahip olup olmadıklarının da değerlendirilmesinde fayda görülmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere bildirim konu işlem neticesinde, bir rakibin ortadan kaldırılmasından ziyade yeni bir teşebbüs kurulması söz konusu olduğundan, pazardaki çıktı miktarının azaltılması yerine çıktı miktarının artmasının etkileri değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, Yatay BD Kılavuzu'nda, rakip teşebbüslerin yeterli kapasiteye sahip olması ve üretimi yeterli düzeyde arttırmayı kârlı bulmaları halinde, birleşme işleminin hâkim durum yaratmak ya da mevcut bir hâkim durumu güçlendirmek suretiyle etkin rekabeti önemli ölçüde azaltmasının olası görünmediği ifade edilmektedir. Bu bakımdan bildirim konu işlem sonucunda Ortak Girişim kurulmasının, kısa vadede EGE ENERJİ'nin işlem sonrası arz miktarını düşürerek

fiyatları yukarı çekme yönünde bir stratejiye yönelip yönelemeyeceğinin tespitinde rakiplerinin kapasitelerinin ve kapasite kullanım oranlarının fikir verebileceği değerlendirilmektedir. Aşağıdaki tabloda biyodizel üreticilerinin 2023 yılındaki kapasite kullanım oranlarına yer verilmektedir.

Tablo 10: Türkiye’de Biyodizel Üretimi Yapılan Tesisler ve 2023 Yılı Kapasite/Üretim Miktarları (Ton) ve Kapasite Kullanım Oranları

Teşebbüs	Şehir	Kapasite	Üretim	KKO (%)
DB Tarımsal	İzmir	(.....)	(.....)	(.....)
TBE	Kocaeli	(.....)	(.....)	(.....)
AVES ⁵¹	Mersin	(.....)	(.....)	(.....)
KOLZA	İstanbul	(.....)	(.....)	(.....)
BUCAK	Şanlıurfa	(.....)	(.....)	(.....)
TOPLAM		(.....)	(.....)	

Kaynak: Teşebbüslerden ve EPDK’dan Elde Edilen Cevabi Yazılar

(116) Yukarıda yer verilen tabloda, Ortak Girişim’in ana teşebbüsünün kapasite kullanım oranı oldukça yüksek iken, biyodizel üretimi yapan diğer firmaların, üretim kapasitelerinin oldukça düşük bir kısmını kullandığı görülmektedir. Biyodizel lisanslarının EPDK tarafından 12 yıllık süre için verildiği, bu süre içinde teşebbüslerin üretim yapmasa dahi kurulu kapasitelerini korudukları bilinmektedir. EPDK tarafından gönderilen cevabi yazıda yer alan son beş yıldaki verilere bakıldığında, lisansı devam eden teşebbüslerin düşük kapasite kullanım oranlarına karşılık üretim kapasitelerini azaltmadıkları anlaşılmaktadır. Akaryakıt dağıtım firmalarının biyodizel üreticileri ile münhasır anlaşmalar yapmadığı, yıl içinde birden fazla biyodizel üreticisinden ürün tedarik edebildiği bilinmektedir. Örneğin (.....) biyodizel ihtiyacını 2022 yılında dört biyodizel üreticisinden, 2023 yılında beş biyodizel üreticisinden karşılamıştır. (.....) ile yapılan toplantıda ise son dönemlerde biyodizel satışlarının aylık veya üç aylık gibi çok uzun süreli olmayan anlaşmalar ile yapıldığı ifade edilmiştir. Rakiplerin atıl kapasiteye sahip olması, biyodizel alım sözleşmelerinin münhasırlık koşulu içermemesi, sözleşme sürelerinin son dönemlerde kısalması dikkate alındığında, akaryakıt dağıtım firmalarının sağlayıcı değiştirmesinin önünde bir engel olmadığı söylenebilecektir. Bu çerçevede, bildirim konu işlem özelinde kısa vadede arzın azaltılarak fiyatların artırılmasının beklenmediği, uzun vadede DB TARIMSAL ve Ortak Girişim’in rakiplerin sahip olduğu atıl kapasite nedeniyle bu imkâna sahip olamayacağı, DB TARIMSAL ve Ortak Girişim’in arzı kısımları halinde rakiplerin üretimi artırarak bu stratejiyi geçersiz kılacakları değerlendirilmektedir. Bu bakımdan rakip biyodizel üreticilerinin DB TARIMSAL ve Ortak Girişim üzerinde rekabetçi baskıyı sürdürebilecekleri öngörülmektedir.

(117) Yukarıda yer verilen açıklamaların yanı sıra biyodizel pazarının regüle bir yapıya haiz olmasının ve EPDK’nin mevzuattan gelen yetkileri ile pazarı yakından takip ederek gerektiğinde müdahale etmesinin de işlem sonucunda rekabetin olumsuz etkilenmesi yönündeki endişeleri en aza indireceği değerlendirilmektedir. Sektör Hakkında Bilgi başlığında değinildiği üzere biyodizel pazarı temelde EPDK tarafından getirilen harmanlama yükümlülüğü neticesinde ortaya çıkmış bir pazar olup arz sıkıntısı yaşanması veya biyodizel fiyat oluşumunda rekabeti ve piyasayı bozucu durumların ortaya çıkması halinde EPDK harmanlama oranını yeniden belirleyebilmektedir. Bu anlamda DB TARIMSAL ve Ortak Girişim’in biyodizel pazarındaki rekabeti bozma yönünde oluşabilecek motivasyonlarının söz konusu yetki uyarınca ortadan kalkacağı söylenebilecektir. Düzenleme neticesinde oluşmuş ve bütünüyle düzenleme etrafında

⁵¹ (.....)

şekillenen söz konusu pazarda DB TARIMSAL ve Ortak Girişim'in piyasadaki rekabeti bozarak kendi lehlerine bir durum yaratmaya yönelik eylemlerinin EPDK'nin müdahalesi sonrası bertaraf edilebilecek olması, söz konusu teşebbüslerin bu tür eylemlerde bulunma güdülerini de azaltacaktır.

- (118) Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde Ortak Girişim şirketinin yeni kurulan bir teşebbüs olduğu ve pazarda henüz faaliyetlerinin bulunmadığı ile EPDK'nin etkin müdahale olanağı dikkate alındığında; ilgili işlemin pazarda faaliyet gösteren rekabetçi bir oyuncuyu ortadan kaldırması gibi bir duruma yol açmayacağı, yeni bir kapasitenin pazara gireceği, bu girişin rakiplerin girdiye erişimini engellemeyeceği, pazarda uzun dönemli münhasır sözleşmeler bulunmadığı dikkate alındığında biyodizelin alıcısı konumundaki akaryakıt dağıtım firmalarının sağlayıcı değiştirme olanaklarının kısıtlanmayacağı değerlendirilmektedir. İlaveten işlemin biyodizel üretiminde ham madde olarak kullanılan gerek bitkisel atık yağlarda gerekse de bitkisel yağlarda rakiplere girdi kısıtlaması sonucunu doğurmayacağı, DB TARIMSAL'ın fiyat artırması durumunda rakip teşebbüslerin mevcut atıl kapasitelerini kullanabilecekleri, ilgili pazarların regüle pazarlar olması nedeniyle pazarda yaşanabilecek olası aksaklıklarda EPDK'nin doğrudan piyasaya müdahalede bulunabileceği görülmektedir. Bu nedenle söz konusu işlemin biyodizel pazarında yatay tek taraflı etkilerden dolayı oluşabilecek rekabetçi bir sorun yaratmayacağı değerlendirilmektedir.

G.6.2.2. Dikey Etkilenen Pazarlar Hakkında Değerlendirme

- (119) Dikey birleşmeler, tedarik zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren teşebbüsler arasında gerçekleştirilen işlemleri ifade etmektedir. Dikey birleşmeler, girdi üreticisi teşebbüs ile söz konusu girdiyi kullanarak çıktı üreten teşebbüsün birleşmesi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi dağıtım zincirinde sağlayıcının dağıtıcıyla birleşmesi veya sağlayıcının perakendeciyle birleşmesi şeklinde de ortaya çıkabilmektedir.
- (120) Önceki bölümlerde değinildiği üzere, Ortak Girişim'in faaliyet göstereceği "biyodizel üretimi" pazarı ile PETROL OFİSİ'nin hizmet sunduğu "motorin dağıtım" pazarı arasında dikey bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Tedarik zinciri açısından değerlendirildiğinde PETROL OFİSİ'nin hizmet sunduğu motorin dağıtım pazarının alt pazar, Ortak Girişim'in faaliyet göstereceği ve motorine girdi olarak eklenen biyodizel üretim pazarının üst pazar olduğu anlaşılmaktadır.
- (121) Dikey birleşmelerin işlem maliyetlerini azaltmak, çifte tekelci kârı ortadan kaldırmak gibi olumlu etkilerinin yanında rekabeti olumsuz etkileyebilme potansiyelleri de mevcuttur. Dikey yoğunlaşmaların rekabet üzerindeki olumsuz etkisi değerlendirilirken incelenen hususların başında pazarı kapama gelmektedir. Pazarı kapamanın iki ayrı türü söz konusu olup bunlar girdi kısıtlaması ve müşteri kısıtlamasıdır. Girdi kısıtlaması; birleşme sonrasında birleşik teşebbüsün alt pazardaki rakiplerin ihtiyacı olan önemli girdilere erişimini kısıtlaması ve bu yolla rakiplerin maliyetlerini artırması olarak ifade edilirken müşteri kısıtlaması ise birleşme sonrasında birleşik teşebbüsün, üst pazardaki rakiplerin yeterli müşteri tabanına erişimini kısıtlaması anlamına gelmektedir. Bunlara ek olarak dikey birleşmeler, birleşik teşebbüse alt veya üst pazardaki rakipleri hakkında kritik ticari bilgilere erişim imkânı sağlaması sebebiyle de bazı tek taraflı etkilerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Örneğin, dikey birleşme sonucunda alt pazardaki rakibinin sağlayıcısı olan bir teşebbüs rakipleri hakkında elde edeceği bilgiler neticesinde alt pazarda fiyatları yüksek tutabilme kabiliyeti

kazanabilmektedir⁵². Bu bilgiler doğrultusunda bildirim konu işlemin ortaya çıkarabileceği rekabet karşıtı etkiler aşağıda değerlendirilmektedir.

G.6.2.2.1. Girdi Kısıtlaması

- (122) Girdi kısıtlaması, birleşik teşebbüsün birleşme sonrasında sağlayıcısı olduğu girdilerin alt pazardaki rakiplere arzını sınırlamasını ve böylece rakiplerin birleşme öncesindeki durumdakine benzer fiyat ve koşullarda girdi temin etmelerini zorlaştırarak maliyetlerini artırmasını ifade etmektedir⁵³. Birleşik teşebbüsün alt pazardaki rakiplerine girdi sağlamayı tamamen durdurmasının yanı sıra, sağladığı girdi miktarını sınırlandırması, satış fiyatını yükseltmesi ya da arz koşullarını birleşme öncesi duruma kıyasla dezavantajlı hale getirmesi de girdi kısıtlaması olarak görülmektedir.
- (123) Bildirim konu işlem kapsamında, üst pazar olan biyodizel pazarında kurulacak Ortak Girişim sonucunda kapasite ve üretim artışı meydana gelecektir. EPDK verilerine göre, kurulacak Ortak Girişim, ana teşebbüsü EGE ENERJİ'nin biyodizel pazarında hâkim durumda olan iştiraki DB TARIMSAL'dan sonra kapasite bakımından ikinci büyük teşebbüs konumunda olacaktır. Motorin dağıtım pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin yasal düzenleme gereği biyodizele bağımlı konumda olmaları nedeniyle Ortak Girişim kurulmasının olası bir girdi kısıtlaması yaratıp yaratmayacağı ve PETROL OFİSİ'nin motorin dağıtım pazarındaki rakiplerini pazardan dışlamasının veya dezavantajlı konuma getirmesinin muhtemel olup olmadığı değerlendirilmesi gerekmektedir. Girdi kısıtlamasına ilişkin değerlendirmede, öncelikle birleşik teşebbüsün alt pazarda girdilere erişimi önemli ölçüde kısıtlama imkânının olup olmadığı, daha sonra ise birleşik teşebbüsün bu yönde bir güdüsünün bulunup bulunmadığı ve bu eylemin ortaya çıkması halinde alt pazarda rekabetin bozulup bozulmadığı dikkate alınmaktadır.
- (124) Dikey BD Kılavuzu'nda ifade edildiği üzere girdi kısıtlaması yoluyla rekabet karşıtı sonucun doğup doğmayacağı değerlendirilirken söz konusu girdinin; alt pazardaki ürün bakımından önemli bir girdi olup olmadığı, önemli bir maliyet kalemi oluşturup oluşturmadığı, birleşme sonrası oluşacak dikey bütünleşik teşebbüsün üst pazarda belli bir pazar gücüne sahip bulunup bulunmadığı, birleşik teşebbüs haricindeki bağımsız girdi sağlayıcılarının etkinlik seviyesinin düşük olup olmadığı gibi hususlar ele alınmaktadır. Öte yandan girdinin alt pazardaki ürün için maliyetten bağımsız farklı nedenlerle önemli sayıldığı durumlar da söz konusu olabilmektedir.
- (125) Girdi kısıtlaması imkânını değerlendirirken ilk önce birleşik teşebbüsün üst pazarda pazar gücüne sahip olup olmadığı incelenmektedir. Üst pazarda, belirli bir pazar gücünün sağlanmadığı durumlarda, alt pazardaki alıcıların taleplerini karşılayabilecek alternatif kaynakların varlığı söz konusu olacağından girdi kısıtlama imkânı düşük bir ihtimal olarak kalmaktadır.
- (126) Girdi kısıtlama eyleminin ikinci unsuru olan kısıtlama güdüsünün bulunup bulunmadığı tespitinde temelde kârlılık analizi yapılmaktadır. Girdi kısıtlaması neticesinde rakiplere gerçekleştirilen girdi satışlarındaki düşüş nedeniyle üst pazarda oluşacak kâr kaybının, kısa ya da uzun vadede alt pazarda satışları artırarak veya fiyatları yükselterek telafi edilip edilmeyeceği ele alınmaktadır. Birleşik teşebbüsün alt pazardaki rakiplerinin maliyetini artırma güdüsü, alt pazardaki talebin hangi oranda dışlanan rakiplerden birleşik teşebbüse kayacağına bağlı olup birleşik teşebbüsün kapasite kısıtının bulunmaması, birleşik teşebbüsün ürünleri ile girdi kısıtlamasına tabi olan rakiplerin

⁵² Yatay Olmayan Birleşme Ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz para. 32.

⁵³ Dikey BD Kılavuzu para. 33.

ürünlerinin yakın ikame olması halinde daha yüksek olmaktadır. Bunlara ek olarak Yatay Olmayan Birleşme ve Devralmaların Değerlendirilmesi Hakkında Kılavuz (Dikey BD Kılavuzu)'un 48. paragrafında girdi kısıtlama güdüsü ele alınırken, birleşik teşebbüsün ortaklık yapısının da önemli olabileceği ifade edilmektedir. Kılavuz'da, üst pazarda iki tarafın ortak kontrolü altında yönetilen bir teşebbüsün taraflarından sadece birinin alt pazarda faaliyet göstermesi durumunda, alt pazarda faaliyet göstermeyen tarafın alt pazara yapılan girdi satışlarının azalışından kaynaklanan kayıpları dikkate almayacağı düşünüldüğünde, birleşik teşebbüsün girdiye erişimi kısıtlama güdüsünün görece düşük olacağı belirtilmektedir.

- (127) Girdi kısıtlaması imkânı ve motivasyonunun birlikte varlığının tespiti halinde analizdeki son aşama, girdi kısıtlamasının rekabet üzerindeki etkilerinin irdelenmesidir. Diğer bir ifade ile yoğunlaşma işlemi sonrasında girdi kısıtlamasının mümkün olması doğrudan işlemin yasaklanmasını gerektirmemekte, bu eylem neticesinde alt pazardaki rekabetin olumsuz etkilenmesi aranmaktadır. Rakiplerin alt pazarın önemli bir kısmını oluşturması ya da potansiyel pazara girişlerin caydırılması gibi durumlarda girdi kısıtlamasının alt pazardaki rekabeti bozmasının daha muhtemel olduğu varsayılırken alt pazardaki rakiplerin de dikey bütünleşik yapıda olmaları veya alıcı gücüne sahip olmaları halinde girdi kısıtlamasının olumsuz etkilerinin sınırlanacağı öngörülmektedir. Bu açıklamalar kapsamında, bildirim konu işlemin değerlendirilmesine aşağıda yer verilmektedir. Bununla birlikte kurulacak Ortak Girişim'e yönelik değerlendirmeden önce, bildirim konusu işlemin taraflarından EGE ENERJİ'nin biyodizel pazarında faaliyet gösteren iştiraki DB TARIMSAL açısından da ilgili incelemenin yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. İşleme izin verilmesi halinde alt pazardaki PETROL OFİSİ ile ticari ilişki içine girecek EGE ENERJİ'nin, kendi kâr maksimizasyonunu sektöre uğratmadığı müddetçe iş ortağı PETROL OFİSİ lehine iştiraki DB TARIMSAL'ın davranışlarını bildirim konusu işlem öncesindeki duruma kıyasla değiştirmesi mümkündür.
- (128) Üst pazar olan biyodizel pazarına bakıldığında, DB TARIMSAL'ın hâkim durumda olduğu görülmektedir. Tablo 8'deki verilere göre DB TARIMSAL'ın son beş yılda biyodizel pazarından en az %70 oranında pay alarak, akaryakıt dağıtım firmaları için en önemli biyodizel temin kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda akaryakıt dağıtım firmalarının biyodizel tedarik kaynakları arasında 2018-2023 yılları arasında DB TARIMSAL'ın elde ettiği oranlara yer verilmektedir.

Tablo 11: DB TARIMSAL'ın Akaryakıt Dağıtım Firmalarının Biyodizel Tedarik Kaynakları İçindeki Oranı (%)

Teşebbüsler	2018	2019	2020	2021	2022	2023
TP	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
AYTEMİZ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
OPET	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SHELL	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BP	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜZEL ENERJİ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüslerden Elde Edilen Veriler

- (129) Yukarıdaki tabloya bakıldığında, DB TARIMSAL'ın hâkim durum konumundan beklendiği üzere, akaryakıt dağıtım firmalarının biyodizel arz kaynakları içinde büyük bir pay elde ettiği, hatta bazı seneler itibarıyla bazı teşebbüsler açısından tek arz kaynağı olduğu görülmektedir. Mevzuat uyarınca biyodizelin yurt dışı kaynaklardan karşılanmasının mümkün olmadığı ve dağıtıcılar açısından yerli ürünlerden üretilen

biyodizel harmanlama yükümlülüğü bulunduğu dikkate alındığında DB TARIMSAL'ın girdi kısıtlama imkânına sahip olduğu söylenebilecektir.

- (130) DB TARIMSAL'ın kârlı olması halinde PETROL OFİSİ'nin rakibi konumundaki akaryakıt dağıtım firmalarına biyodizel tedarikini kesmesi veya zorlaştırması muhtemel olmakla birlikte, ilgili işlem Dikey BD Kılavuzu'nda açıklanan mevcut bir arz kaynağının devralınarak dikey bütünleşik bir teşebbüs oluşturulması örneğinden farklılaşmaktadır. Bildirime konu işlem neticesinde EGE ENERJİ ile PETROL OFİSİ arasında bir Ortak Girişim kurulması planlanmakta ve PETROL OFİSİ'nin dikey bütünleşik bir yapıya dönüşmesi söz konusu olmakla birlikte, EGE ENERJİ'nin iştiraki DB TARIMSAL ile PETROL OFİSİ arasından doğrudan bir bağ kurulmamaktadır. Bu bakımdan, DB TARIMSAL'ın alıcısı konumundaki akaryakıt dağıtım şirketlerine dağıtımını keserek alt pazarda dezavantajlı konuma gelmelerine yol açması DB TARIMSAL'a ek bir çıkar sağlamayıp yalnızca PETROL OFİSİ'nin faydasına olacaktır. Bu doğrultuda DB TARIMSAL'ın böyle bir strateji belirlemesinin tek yolu ürettiği biyodizeli PETROL OFİSİ'ne ve yurt dışına satarak bitirebilmesidir. Aşağıda PETROL OFİSİ'nin son altı yıldaki biyodizel talebi ile DB TARIMSAL'ın son altı yılda ihraç edebildiği biyodizel miktarlarına yer verilmektedir.

Tablo 22: DB TARIMSAL'ın PETROL OFİSİ'ne ve Yurt Dışına Sattığı Biyodizel Miktarları (Ton) ve Oranları (%)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PETROL OFİSİ'nin Yaptığı Harmanlama	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DB TARIMSAL'ın Yaptığı İhracat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETROL OFİSİ+İhracat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
DB TARIMSAL Üretim	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
PETROL OFİSİ+İhracatın DB TARIMSAL'ın Üretimine Oranı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüslerden Elde Edilen Bilgiler

- (131) Tabloya bakıldığında, DB TARIMSAL'ın PETROL OFİSİ'ne yaptığı satışlar ile ihraç ettiği biyodizel miktarının toplam üretime oranının 2018 yılı haricinde hiçbir yıl % (.....)'yi geçmediği görülmektedir. Bu çerçevede yurt dışı talebinin çok düşük olduğu, PETROL OFİSİ'nin ihtiyacının harmanlama oranında bir artış olmadığı takdirde sınırlı kaldığı bir durumda, DB TARIMSAL'ın PETROL OFİSİ'nin rakiplerine girdi kısıtlaması uygulaması rasyonel değildir. DB TARIMSAL tarafından biyodizel fiyatlarının yükseltilerek PETROL OFİSİ'nin rakiplerine girdi kısıtlaması uygulaması ise diğer biyodizel üreticilerinin atıl kapasiteye sahip olması nedeniyle mümkün görünmemektedir. Biyodizel fiyatlarının artması neticesinde, kârlı bir şekilde üretim yapma imkânı elde edecek olan rakip biyodizel üreticileri atıl kapasitelerini kullanarak talebin DB TARIMSAL'dan kendilerine kaymasına yol açacaktır. Bu nedenle, işlem özelinde DB TARIMSAL'ın ana teşebbüsü EGE ENERJİ ile PETROL OFİSİ arasında kurulacak Ortak Girişim vasıtasıyla ortaya çıkan iş ilişkilerinin, DB TARIMSAL'ın alt pazarda bir girdi kısıtlamasına gitmesine yol açmayacağı değerlendirilmektedir.
- (132) Yukarıda yer verilen analiz Ortak Girişim şirketinin stratejisini incelemek için de kullanılabilir. Ortak Girişim faaliyete başladığında DB TARIMSAL da faaliyetlerini devam ettireceği için PETROL OFİSİ'nin rakiplerinin alternatif arz kaynağına sahip olacakları ileri sürülebilir. Bununla birlikte, bildirim formunda ifade edildiği üzere

Ortak Girişim salt arzı artırmak amacıyla kurulmayıp sektördeki lojistik sorununa çözüm olma saikiyle hayata geçirilmektedir. Tarafların yapmış olduğu açıklamaya göre mevcut durumda Trakya'dan çıkan ham maddeler işlenmek üzere DB TARIMSAL'ın İzmir'deki tesisine taşınmakta, biyodizel elde edildikten sonra üretilen miktarın bir kısmı geri harmanlanmak üzere Marmara'ya gönderilmektedir. Bu durum ise iki kere lojistik gideri oluşturmaktadır. PETROL OFİSİ'nin rakibi olan akaryakıt dağıtım şirketleri de lojistik maliyetlerine ve kurulacak olan Ortak Girişim'in lokasyonuna vurgu yapmaktadır. (.....), Ortak Girişim'in konumuna yakın depolarının bulunması sebebiyle Ortak Girişim'in kendilerine navlun ve zaman anlamında fayda sağlayacağını ifade etmiş; (.....) ve (.....) de kurulacak Ortak Girişim'den yararlanmak istediklerini belirtmiştir. Yine (.....) tarafından biyodizel taşıma maliyetlerinin önemli olduğu dile getirilerek biyodizel üretim tesisi ile harmanlama yapılacak tesisin arasındaki mesafenin kısalığının bir avantaj olduğu beyan edilmiştir.

- (133) Biyodizel harmanlama maliyetinin toplam motorin içindeki payı sektörden elde edilen verilere göre %1'in altında kalmasına, biyodizel navlun maliyetlerinin biyodizel maliyeti içindeki payının %3-4'ü geçmemesine karşın akaryakıt dağıtım firmaları tarafından biyodizel taşıma maliyetleri oldukça önem arz etmektedir. Bunun nedeni mevzuat uyarınca biyodizel navlun maliyetlerinin nihai tüketiciye yansıtılmamasından dolayı dağıtım firmaları açısından söz konusu maliyetlerin doğrudan kârlılığı düşürmesidir.
- (134) PETROL OFİSİ'nden elde edilen verilere göre biyodizel navlun maliyeti harmanlama tesisinin biyodizel tesisine yakınlığına göre metreküp başına (.....) TL ile (.....) TL arasında değişmektedir. Tesisin konumuna göre ortaya çıkan bu farklılık, biyodizelin toplam maliyetinde %(.....) arasında bir değişkenliğe yol açmakta, PETROL OFİSİ gibi yüksek miktarda harmanlama yapan teşebbüsler için navluna ödenen bedelde yıllık (.....) milyon TL fark oluşturmaktadır. Bu doğrultuda akaryakıt dağıtım şirketlerinin Marmara bölgesine yapacağı motorin satışları için daha yüksek navlun maliyetine katlanmama adına, bir fiyat dezavantajı olmaması durumunda ilk tercihlerinin kurulacak Ortak Girişim olacağı anlaşılmaktadır. Marmara Bölgesi'ndeki motorin tüketiminin 2023 yılında 8 milyon ton olduğu dikkate alındığında, Ortak Girişim'e PETROL OFİSİ haricindeki diğer akaryakıt firmalarından da talep olacağı açıktır. Bu bakımdan Ortak Girişim'in kapasitesinin büyük kısmını PETROL OFİSİ'ne ayırarak veya diğer akaryakıt dağıtım firmalarına yüksek fiyat uygulayarak girdi kısıtlaması uygulama imkânına sahip olduğu değerlendirilmektedir.
- (135) Ortak Girişim bakımından girdi kısıtlama imkânının tespitinden sonra böyle bir güdüsünün bulunup bulunmadığını incelemek gerekmektedir. DB TARIMSAL'a benzer şekilde, Ortak Girişim şirketinin girdi kısıtlaması güdüsünün mevcudiyeti hem PETROL OFİSİ'nin hem de EGE ENERJİ'nin bu eylemden kârlı çıkmasına bağlıdır. Biyodizel motorin pazarı için zorunlu bir girdi olduğu için girdi kısıtlaması PETROL OFİSİ'ne rakipleri karşısında bir avantaj sağlamakla birlikte, EGE ENERJİ'nin bu durumdan kâr sağlaması temel olarak Ortak Girişim'in ürettiği ürünleri satabilmesine bağlıdır. Bu bakımdan Tablo 12'de yer verilen hesaplamanın bir benzerinin Ortak Girişim için de yapılması uygun olacaktır.
- (136) Ortak Girişim henüz faaliyet göstermediği için üretim ve ihracat verileri bulunmadığından, tam kapasite çalıştığı ve ihracat yapamadığı⁵⁴ varsayımı altında bir

⁵⁴ Elde edilen bilgilere göre, biyodizel üreticileri arasında KOLZA hariç olmak üzere önemli miktarda ihracat yapan teşebbüs bulunmamaktadır. KOLZA dâhil olmak üzere sektörün son altı yıldaki ihracat oranı %7,05 gibi düşük bir orandır. Bu bağlamda Ortak Girişim'in de ihracatının ihmal edilebilir düzeyde olması muhtemeldir.

hesaplama yapılmasının makul olduğu değerlendirilmektedir. PETROL OFİSİ'nin 2018, 2019 ve 2022 yıllarındaki toplam biyodizel talebinin, Ortak Girişim'in (.....) ton/yıl olacak olan üretim miktarından daha fazla olduğu; 2021 yılı haricinde ise bu talep miktarının Ortak Girişim'in üretiminin %75'inden fazlasına tekabül edeceği görülmektedir. Kontrol Kılavuzu'nun, 86. paragrafında her ne kadar tam işlevsellik için güvenli eşik, satışların %50'den azının ana teşebbüslere yapılması belirlenmişse de aynı paragrafın devamında %80'e kadar satışların ana teşebbüslere yapılmasının tam işlevselliği ortadan kaldırmayabileceğine yönelik açık bir kapı bırakılmıştır. Bildirim formunda PETROL OFİSİ'nin Marmara Ereğli'sinde bulunan ve Ortak Girişim'in kurulacağı Lüleburgaz'a en yakın harmanlama tesisinin yıllık harmanlama kapasitesinin (.....) m³ olması nedeniyle Ortak Girişim'in üretim kapasitesinin %(.....)'unun kendilerine ayrılacağı ifade edilmesine karşın bu durumun gelecekte değişmesi de ihtimal dâhilindedir.

- (137) Üretim miktarının tamamına yakınının PETROL OFİSİ'ne tahsis edilmesi, kalan üretimin de PETROL OFİSİ'ne kıyasla rakiplerini dezavantajlı konuma getirecek koşullarla satılması Ortak Girişim'in kârlılığında bir olumsuzluk oluşturmayacaktır. Bu çerçevede, Ortak Girişim'in girdi kısıtlamasına gitmesi; ana teşebbüslerden PETROL OFİSİ'ni motorin dağıtım pazarında avantajlı hale getirmesi, Ortak Girişim'in satış miktarında ve kârlılığında bir düşüş yaratmaması doğrultusunda diğer ana teşebbüs EGE ENERJİ'yi olumsuz etkilememesi nedenleriyle makul bir strateji olabilecektir. Sonuç olarak kurulacak Ortak Girişim'in dikey etkiler kapsamında ortaya çıkacak bir girdi kısıtlaması güdüsü taşımasının muhtemel olduğu değerlendirilmektedir.
- (138) Girdi kısıtlaması imkânı ve güdüsü sonucunda ortaya çıkacak eylemin PETROL OFİSİ'ni alt pazarda rakiplerine karşı avantajlı konuma geçireceği, PETROL OFİSİ'nin pazar payının %25'in altında olmasından kaynaklı girdi kısıtlamasının alt pazarın büyük bölümünde etki göstereceği, motorin fiyatlarının regüle olması nedeniyle kısa vadede rakiplerin fiyatlarında büyük bir artış öngörülmesi de rakiplerin artan maliyetleri ve azalan kârlılıkları neticesinde yatırımlarının sektöre uğrayabileceği, sonuç olarak girdi kısıtlamasından dolayı PETROL OFİSİ'nin rakiplerinin dezavantajlı konumda kalabilecekleri ve uzun vadede motorin dağıtım pazarındaki rekabetin bu durumdan olumsuz etkilenebileceği kanaatine ulaşılmıştır.
- (139) Bu çerçevede bildirim konu işlemin girdi kısıtlaması yoluyla motorin dağıtıcıları bakımından rekabet karşıtı pazar kapamaya yol açabileceği değerlendirilmektedir.

G.6.2.2.2. Müşteri Kısıtlaması

- (140) Üst pazarda faaliyet gösteren bir teşebbüsün, alt pazarda kayda değer bir pazar gücü bulunan bir müşteri ile birleşmesi müşteri kısıtlaması yoluyla rekabeti engelleme ihtimali barındırmaktadır. Birleşik teşebbüsün alt pazarda da faaliyet gösterecek olması sebebiyle, üst pazardaki mevcut ve potansiyel rakiplerinin önemli büyüklükteki müşteri tabanına erişimini kısıtlaması üst pazardaki rakiplerin rekabet etme imkânlarını ve güdülerini azaltabilecektir⁵⁵.
- (141) Bir dikey yoğunlaşma sonucunda müşteri kısıtlaması eyleminin ortaya çıkıp çıkmayacağı değerlendirilirken üst pazarda faaliyet gösteren rakiplerin alt pazarlara erişiminin engellenmesi imkânının ve güdüsünün birlikte varlığı aranmaktadır. Bu kümülatif şartların sağlanması durumunda bu uygulamanın alt pazardaki tüketiciler üzerinde olumsuz etki doğurup doğurmayacağı irdelenmektedir.

⁵⁵ Dikey BD Kılavuzu para. 60-61.

- (142) Birleşik teşebbüsün müşteri kısıtlaması yoluyla pazarı kapama imkânı olup olmadığı ele alınırken üst pazardaki mevcut ve potansiyel rakiplerin alt pazarda ürünlerini satabilecekleri yeterli alternatiflerin bulunup bulunmadığı değerlendirilmektedir. Müşteri kısıtlamasının rekabet bakımından bir endişe yarattığının kabul edilebilmesi için söz konusu dikey birleşmenin tarafı olan alt pazar biriminin önemli bir müşteri olması ve alt pazarda ciddi pazar gücüne sahip olması gerekmektedir. Dikey bütünleşik teşebbüsün alt pazarda önemli bir oyuncu olması durumunda söz konusu girdinin farklı pazarlarda kullanılma ihtimalinin de ortaya konulması gerekmektedir.
- (143) Müşteri kısıtlaması güdüsü analizinde girdi kısıtındakine benzer biçimde eylemin birleşik teşebbüsün kârlılığına etkisine bakılmaktadır. Müşteri kısıtlamanın birleşik teşebbüs açısından kârlı olacağı öngörülmesi durumunda güdünün mevcut olduğu söylenebilecektir.
- (144) İmkân ve güdünün var olduğu kanaatinden sonra üst pazardaki rekabetin bu eylemden olumsuz etkileneceği ispatlanmalıdır. Bir dikey birleşmenin üst pazarda etkin rekabeti önemli ölçüde azaltacağını ileri sürebilmek için, üst pazardaki toplam çıktı miktarının önemli bir kısmının söz konusu birleşmeden etkilendiğinin ortaya konulması gerekmektedir. Girdi pazarında önemli ölçek ve kapsam ekonomilerinin geçerli olması veya talebin şebeke dışsalıklarından etkilenmesinin söz konusu olduğu hallerde, müşteri kısıtlamasının üst pazardaki rekabeti bozması muhtemeldir. Yukarıda yer verilen açıklamalar kapsamında bildirim konu işlem özelinde müşteri kısıtlamasına ilişkin değerlendirmeye aşağıda yer verilmektedir.
- (145) Müşteri kısıtlama imkânı ele alınırken motorin dağıtım pazarında PETROL OFİSİ'nin konumu önem kazanmaktadır. PETROL OFİSİ ve rakiplerinin son altı yılda motorin dağıtım pazarında elde ettiği pazar payı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 13: PETROL OFİSİ ve Rakiplerinin Motorin Dağıtım Pazarındaki Pazar Payları (%)

TEŞEBBÜSLER	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PETROL OFİSİ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
OPET	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
SHELL	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
BP	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
GÜZEL ENERJİ	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Diğer	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: 2018-2023 EPDK Petrol Piyasası Yıllık Sektör Raporları

- (146) Tablodan da görüldüğü üzere PETROL OFİSİ, motorin dağıtım pazarında ilgili yıllarda pazar payı bakımından lider konumdadır. Öte yandan her ne kadar pazar payı bakımından birinci teşebbüs olsa da, pazardan aldığı pay hiçbir zaman %25'i geçmemiştir. Diğer bir ifade ile biyodizel üreticilerinin PETROL OFİSİ haricinde pazarın %70'ine ulaşmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu bakımdan Ortak Girişim ve tarafların müşteri kısıtlaması imkânının olduğunu söylemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. PETROL OFİSİ tüm talebini dikey bütünleşik yapı içinde Ortak Girişim'e ya da iş ortağı DB TARIMSAL'a kaydırsa dahi rakip biyodizel üreticilerinin ürünlerini satabileceği oldukça geniş bir müşteri talebi mevcut olacaktır. Müşteri kısıtlaması imkânının bulunmadığı net bir biçimde görülmekle birlikte PETROL OFİSİ'nin işlem öncesi üst pazardaki talep dağılımına bakmanın faydalı olacağı değerlendirilmektedir. PETROL OFİSİ'nin son beş yıldaki biyodizel dağılımına aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

Tablo 34: PETROL OFİSİ'nin Yıllara Göre Biyodizel Üreticilerinden Tedarik Ettiği Biyodizel Miktarı (Ton)

Yıl	KOLZA	MAYSA	DB Tarımsal
2019	(.....)	(.....)	(.....)
2020	-	-	(.....)
2021	-	-	(.....)
2022	-	-	(.....)
2023	(.....)	-	(.....)

- (147) Yukarıdaki tablo incelendiğinde, PETROL OFİSİ'nin ihtiyaç duyduğu biyodizeli 2020, 2021 ve 2022 yıllarında tamamen DB TARIMSAL'dan aldığı, DB TARIMSAL ile birlikte diğer biyodizel üreticilerinden ürün tedarik ettiği 2019 ve 2023 yıllarında ise, DB TARIMSAL harici üreticilerden alınan ham maddenin çok sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu bakımdan son beş yıllık periyotta DB TARIMSAL haricinde üreticilerden yaptığı alımların toplam alımları içindeki ağırlığı %2'yi geçmeyen PETROL OFİSİ'nin bütün talebini Ortak Girişim'e kaydırması halinde dahi piyasada faaliyet gösteren biyodizel üreticilerinin bu durumdan olumsuz etkilenmeyeceği ortadır.
- (148) Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında bildirim konu işleme izin verilmesi durumunda Ortak Girişim ve tarafların müşteri kısıtlaması imkânının bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, müşteri kısıtlaması sonucunda üst pazarda rekabetin olumsuz etkilenmesi için kümülatif olarak sağlanması gereken koşullardan müşteri kısıtlama imkânının bulunmaması nedeniyle, üst pazardaki rekabetin azalması bakımından bir incelemeye gerek bulunmadığı ve işlemin bu anlamda rekabeti kısıtlamadığı değerlendirilmektedir.

G.6.2.2.3. Diğer Etkiler

- (149) Bildirim konu işlem neticesinde dikey etkilenen pazarlarda ortaya çıkması muhtemel son rekabet karşıtı etki, üst pazarda faaliyet gösterecek Ortak Girişim'den alım yapmak isteyen PETROL OFİSİ'nin rakiplerinin stratejik bilgilerinin Ortak Girişim vasıtasıyla kendisine aktarılacak suretiyle pazardaki şeffaflığın artmasıdır. Ortak Girişim'den girdi tedarik eden rakiplerin fiyat, miktar, geleceğe yönelik harmanlama planlamaları gibi rekabete hassas bilgilerinin PETROL OFİSİ tarafından öğrenilmesi riskinin varlığı dikkate alındığında, işleme izin verilmesi halinde pazarın şeffaflaşması, alt pazardaki teşebbüsler arasında koordinasyonun artması gibi pazardaki rekabeti olumsuz etkileyecek etkilerin ortaya çıkması muhtemel görünmektedir. PETROL OFİSİ, Ortak Girişim aracılığıyla rakiplerine yönelik elde edeceği bilgiler sayesinde rakiplerinin maliyet, fiyatlandırma, indirim veya inovasyon stratejilerine karşılık caydırıcı davranışlarda bulunarak rakiplerini dezavantajlı konumunda bırakabilme imkânına sahip olacaktır.
- (150) Sonuç olarak işleme izin verilmesi halinde alt pazarda şeffaflığın artma ihtimalinin bulunduğu ve bu durumda pazardaki rekabetin PETROL OFİSİ lehine bozulmasının muhtemel olduğu, işlemin bu anlamda dikey tek taraflı etkiler yoluyla etkin rekabeti önemli ölçüde kısıtlayabileceği değerlendirilmektedir.

G.6.3. Genel Değerlendirme

- (151) Bildirimi konu işleme izin verilmesi durumunda PETROL OFİSİ ve EGE ENERJİ'nin ortak kontrolünde biyodizel üretimi gerçekleştirecek bir Ortak Girişim kurulmasının hem biyodizel üretimi hem de motorin dağıtım pazarında yansımalarının olacağı açıktır. Söz konusu etkilerin piyasadaki rekabet üzerindeki analizine yukarıda yer verilmiş olup ulaşılan sonuçlar;

- İşleme birlikte pazardan bir rakibin elenmesi ya da kapasitenin devralınmasının söz konusu olmadığı, hâlihazırda biyodizel pazarında hâkim durumda olduğu değerlendirilen DB TARIMSAL'ın ana teşebbüsü EGE ENERJİ açısından biyodizel üretim pazarında yeni bir Ortak Girişim'in kurulmasının kapasite artışı etkisi göstereceği, bununla birlikte biyodizel üretimi için gerekli olan yerli tarım ürünlerinden elde edilen bitkisel yağ ile bitkisel atık yağların arzının talebe bağlı olarak artırılmasının önünde bir engel bulunmadığı, bu bağlamda işleme izin verilmesinin yatay etkilenen pazar olan biyodizel pazarında rekabet karşıtı endişe doğurmayacağı,
- 2010/4 sayılı Tebliğ'in 13. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca bir ortak girişim işleminin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi açısından rekabetçi davranışların koordinasyonu riski taşıyıp taşımadığının değerlendirmesi gerekmele birlikte aynı Tebliğ'in ekinde yer alan Birleşme ve Devralmalar Hakkında Bildirim Formu'nun (Bildirim Formu) 4.4. başlığında ana teşebbüslerden en az ikisi ortak girişimle aynı pazarda veya bu pazarın alt veya üst pazarında ya da bu pazarla yakından ilişkili komşu pazarda faaliyette bulunması halinde koordinasyon doğurucu etkilere bakılması gerektiğini göstermektedir. Ortak Girişim taraflarından PETROL OFİSİ'nin kurulacak Ortak Girişim'in biyodizel üretimi pazarının alt pazarı olan motorin dağıtım pazarında faaliyet gösterdiği, Ortak Girişim'in diğer tarafı EGE ENERJİ'nin ise Ortak Girişim'in faaliyet göstereceği biyodizel üretim pazarında faaliyet gösterdiği dikkate alındığında, Bildirim Formu'nun 4.4. başlığındaki ana teşebbüslerin en az ikisinin ortak girişimle aynı pazarda veya bu pazarın alt veya üst pazarında ya da bu pazarla yakından ilişkili komşu pazarda faaliyette bulunması şartının karşılanmaması sebebiyle işlemin koordinasyon doğurucu etkinin ortaya çıkmayacağı,
- İşleme birlikte Ortak Girişim'in üst pazardaki biyodizel üreticilerine yönelik müşteri kısıtlaması imkânının bulunmadığı, PETROL OFİSİ'nin bütün talebinin Ortak Girişim tarafından karşılanması halinde dahi rakip biyodizel üreticilerinin satış yapabilecekleri yeterli müşteri tabanının bulunduğu,
- Bildirime konu işlem sonucunda Ortak Girişim'in üretiminin büyük bir kısmını PETROL OFİSİ'ne özgüleyebileceği, PETROL OFİSİ'nin rakiplerine ürün tedarik etmekten kaçınabileceği ya da PETROL OFİSİ'ne kıyasla PETROL OFİSİ'nin rakiplerine daha dezavantajlı koşullar sunarak ayrımcı fiyatlama politikası uygulayabileceği, bu bakımdan Ortak Girişim'in, motorin dağıtım pazarında faaliyet gösteren PETROL OFİSİ'nin rakiplerine girdi kısıtlaması uygulama imkânı ve güdüsüne sahip olduğu, bu yöndeki eylemlerin ise alt pazar olan motorin dağıtım pazarındaki rekabeti bozabileceği,
- PETROL OFİSİ'nin Ortak Girişim aracılığıyla rakiplerine ilişkin kritik verilere ulaşabilme imkânına sahip olacağı, bu bilgilerin PETROL OFİSİ tarafından rakiplerinin rekabet gücünü azaltabilecek biçimde kullanılabilceği

şeklinde özetlenebilecektir.

- (152) Sonuç olarak, bildirime konu işleme izin verilmesi durumunda girdi kısıtlaması ve pazardaki rakipleri hakkında kritik ticari bilgilere erişim imkânı sağlaması yoluyla alt pazarda şeffaflığın artması gibi rekabet karşıtı etkilerin ortaya çıkması muhtemeldir. Bu nedenle işleme bu hali ile izin verilmesinin pazardaki etkin rekabeti önemli ölçüde kısıtlayabileceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte işlem taraflarınca söz konusu rekabetçi endişelere yönelik taahhütler sunulmuş olup söz konusu taahhütlere ve bu

taahhütlerin rekabetçi endişeleri giderip gidermediğine yönelik değerlendirmelere aşağıda yer verilmektedir.

G.6.4. Muhtemel Rekabetçi Endişelere Yönelik Düzenlenen Sözleşme Hükümleri

(153) 09.11.2023 tarih ve 44447 sayılı Kurum kayıtlarına intikal eden taahhüt metni ve 04.07.2024 tarih ve 53509 sayılı cevabi yazı ile taahhüt metninde yapılan değişiklikler sonucunda aşağıdaki taahhütler sunulmuştur.

1. Kurumun 08.09.2023 tarihli yazısında ifade edilen, "Petrol Ofisi lehine ayrımcı fiyatlar uygulanması ve satışların münhasıran Petrol Ofisi'ne özgülenmesi ihtimali ve bu nedenle diğer akaryakıt şirketleri bakımından biyodizel arz güvenliğinin tehlikeye girme riskinin bulunması, Petrol Ofisi'nin rakibi olan akaryakıt dağıtım şirketlerinin biyodizel teminini tek tedarikçiden karşılayamaması ve bu durumun söz konusu şirketlerin maliyetlerinin yükselmesi ile akaryakıt piyasasında Petrol Ofisi'ne karşı rekabette dezavantajlı konuma düşmelerine yol açabilmesi" şeklinde ifade edilen rekabet endişesinin giderilmesine yönelik olarak işlem tarafları aşağıdaki taahhütleri vermektedir;

- i. Ortak Girişim şirketinin üretime geçmesinin akabinde; yıllık üretimin $\%(\dots)$ 'si Yıllık Kontratlı satışlar, $\%(\dots)$ 'si Aylık Spot satışlar için ayrılacaktır.
- ii. Ortak Girişim şirketinin üretime geçmesinin akabinde; Yıllık Kontratlı satışların asgari $\%(\dots)$ 'den fazlası, harmanlama yapan Ortak Girişimin tarafı dışındaki şirketlere tahsis edilecektir. Yıllık Kontratlı satışlar için fiyat teklifleri, her takvim yılı öncesi miktar ve ödeme vadesi gibi ticari ve operasyonel bileşenlerden oluşan kademeli bir tabloya göre şirketin internet sitesinde ilan edilecektir. İlanı takip eden bir ay içinde toplanan talepler, taahhüt miktarına oranlanarak kapasite kapsamında tahsis edilecektir. Yıllık Kontratlı satışlar kapsamında Ortak Girişimin tarafı dışındaki şirketlerden toplanacak yıllık talebin ayrılmış olan toplam tahsis miktarından az olması durumunda, söz konusu tahsis miktarı Ortak Girişimin tarafına kaydırılabilecektir.
- iii. Ortak Girişim şirketinin üretime geçmesinin akabinde; Aylık Spot satışlar için belirlenmiş miktarın $\%(\dots)$ 'den fazlası, Ortak Girişimin tarafı dışındaki şirketlere tahsis edilecektir. İlgili ay başında, Ortak Girişimin tarafı dışındaki şirketlere gönderilecek tekliflerin, teklifte belirtilecek süre içinde kabul edilmemesi hâlinde, bakiye tahsis miktarı Ortak Girişimin tarafına kaydırılabilecektir.
- iv. Piyasa şartlarının aynı olduğu dönem içerisinde, Ortak Girişimin tarafı şirket ile miktar ve vade bakımından eşit ticari koşullardaki müşteri taleplerine Ortak Girişimin tarafı şirkete uygulanandan daha dezavantajlı teklif verilmeyecektir.
- v. Ortak Girişimin üretime geçmesini takip eden 3 (üç) yıl içinde alınan tüm yazılı talepler, verilen tüm fiyat teklifleri ve yapılan satış işlemlerinin kayıtları yıllık olarak Rekabet Kurumu'na rapor edilecek ve 3 (üç) yıl süreyle saklanacaktır.
- vi. Yukarıda belirtilen taahhütler Ortak Girişim şirketinin biyodizel üretimine başlamasını izleyen 3 (üç) takvim yılı için geçerli olacaktır. Bu yükümlülükler, Rekabet Kurumu tarafından uzatılması ile ilgili bir

gereklilik belirtilmediği takdirde, söz konusu üç yılın tamamlanmasının ardından otomatik olarak sona erecektir.

2. Kurumun 08.09.2023 tarihli yazısında ifade edilen, "Petrol Ofisi'nin ortak girişim aracılığıyla rakiplerine ilişkin kritik verilere ulaşabilme ihtimalinin doğması" şeklinde ifade edilen rekabet endişesinin giderilmesine yönelik olarak işlem tarafları aşağıdaki taahhütleri vermektedir;

- i. Ortak Girişim şirketinin yönetim kuruluna atanacak her üye (ya da tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin temsilcisi), yetkilendirmesini takiben bir Gizlilik Taahhüdü imzalayacaktır. Gizlilik Taahhüdü'nde yönetim kurulu üyesinin şirketin müşterilerine ilişkin örnek olarak fiyat, miktar, indirimler, vadeler gibi rekabet açısından hassas ticari bilgileri edinmesi durumunda, bu bilgileri mutlak olarak gizli tutmakla ve şirket bünyesi dışındaki üçüncü kişilere herhangi bir şekilde ifşa etmemekle yükümlü olduğu düzenlenecek ve yükümlülüğe aykırı hareket edilmesine bağlanan hukuki ve cezai sonuçlar belirtilecektir. İlk yönetim kurulu üyelerince imzalanan Gizlilik Taahhüdü belgeleri Rekabet Kurumu'na sunulacak, sonrakiler talep edildiği takdirde Rekabet Kurumu'na sunulmak üzere 3 (üç) yıl süreyle muhafaza edilecektir.
- ii. Ortak Girişimin taraflarının, Ortak Girişim Şirketinin mail sunucusu, üretim, finans, muhasebe ve raporlama dâhil olmak üzere şirket verilerinin tutulduğu ve işlendiği bilgi sistemi ve veri tabanına erişimi olmayacaktır. Bunu sağlamak amacıyla, Ortak Girişimin bilgi teknolojileri ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli olan tüm yazılım, donanım sistemleri ve lisanslarının kendisine ait olması ve Ortak Girişim şirketine ait veriler ile müşterilerine ilişkin tüm ticari verilerin Ortak Girişim şirketi tarafından kontrol edilen, güvenli sunucularda tutulması ve izole edilmiş mail exchange hesapları üzerinde kalması sağlanacaktır. Bu kapsamda tesis edilecek ve kullanılacak bilişim teknolojilerinin şeması ve programların detayları, Ortak Girişimin biyodizel üretimine başlamasından önce Rekabet Kurumu'na yazılı olarak bildirilecektir.
- iii. Şirket performansına ilişkin olarak Ortak Girişim tarafından ortaklara sunulacak dönemsel finansal veriler, müşteri bazında alım miktarı, alım fiyatı ve alım vadesi gibi detaylar anonim hale getirilmiş şekilde, tarafların finans ve raporlama birimlerine yazılı olarak doğrudan yapılacak, bu bildirimler talep edildiği takdirde Rekabet Kurumu'na sunulmak üzere 3 (üç) yıl süreyle saklanacaktır

G.6.5. Taahhütlerin Değerlendirilmesi

- (154) Tarafların sunmuş olduğu taahhüt paketi incelendiğinde, paketin birinci maddesinde yer verilen taahhütlerin işlem sonucunda doğması muhtemel girdi kısıtlaması riskini bertaraf etmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Sunulan taahhütte üretim kapasitesi aylık ve yıllık satışlar olarak (.....) bölünmüş, söz konusu satışlardan da PETROL OFİSİ'nin alt pazardaki rakiplerine asgari bir kota ayrılmıştır. Sunulan taahhüt altında asgari olarak Ortak Girişim'in aylık üretiminin en az %(.....)'si, yıllık üretiminin en az %(.....)'si olmak üzere toplam üretiminin asgari %(.....)'si PETROL OFİSİ'nin rakiplerine ayrılmaktadır. Bu şekilde ikili bir ayrıma gidilmesinin gerekçesi, yerli yağlık tohumların yetiştirme süresi ve bazı dağıtım firmalarının dönemsel taleplerde bulunması nedeniyle biyodizel üreticilerinin sezon başında talep toplamasının gerekmesi ve bu talebe göre

ham madde taleplerini ve stok planlamasını yapma zorunlulukları olarak ifade edilmiştir.

- (155) Sektörden elde edilen bilgilerde (.....) tarafından dile getirildiği üzere son zamanlarda bitkisel atık yağ üreticilerinin, bitkisel atık yağları aylık ve üç aylık dönemler ile sattıkları ve Ortak Girişim'in de bitkisel atık yağ ile üretim yapma planı olduğu dikkate alındığında; ham madde ve talep kaynaklı nedenler ile planlamanın aylık ve yıllık kırılımda yapılmasının makul olduğu değerlendirilmektedir. Bu şekildeki ayırımın, yıllık öngörülerini tutmadığı takdirde spot piyasadan biyodizel bulabilecek olmaları sayesinde akaryakıt dağıtım firmalarının da yararına olduğu değerlendirilmektedir.
- (156) İşlem öncesinde taleplerini piyasadan karşılayan rakiplere Ortak Girişim'in üretime başlamasıyla artacak olan arzdan en az %(.....)'lik pay ayrılmasının rakiplerin girdiye ulaşmama riskini ortadan kaldırdığı ve alt pazarda işlemin olası olumsuz etkilerini sona erdirecek düzeyde olduğu değerlendirilmektedir. PETROL OFİSİ'nin toplamda Ortak Girişim'in üretimini azami %(.....)'sini kendisine tahsis etmesinin de Ortak Girişim'e yaptıkları yatırımlar kapsamında orantılı olduğu değerlendirilmektedir.
- (157) Taahhüt metninde yer alan “..toplanan talepler, taahhüt miktarına oranlanarak kapasite kapsamında tahsis edilecektir.” ifadesinin ve “Ortak Girişim'in tarafı şirket ile miktar ve vade bakımından eşit ticari koşullardaki müşteri taleplerine Ortak Girişim'in tarafı şirkete uygulanandan daha dezavantajlı teklif verilmeyecektir.” ifadesinin de tahsislere ve bu kapsamda yapılan satışlara ilişkin ayırımcı uygulanmalara engel olacağı, PETROL OFİSİ'nin yakın rakibi olarak gördüğü teşebbüslere girdi kısıtlaması uygulaması ihtimalini ortadan kaldırma noktasında ek bir güvence sağladığı değerlendirilmektedir. Söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla fiyat, miktar ve ödeme vadesi gibi ticari ve operasyonel bileşenlerden oluşan kademeli bir tablonun PETROL OFİSİ dâhil tüm alıcılara yazılı ve eş zamanlı olarak bildirilmesi, bunu takip eden bir ay içerisinde müşterilerle müzakerelerin tamamlanarak üzerinde anlaşılacak koşullardaki alım taleplerinin, alıcıların taahhüt miktarına oranlanarak kapasite kapsamında tahsis edilmesinin planlandığı belirtilmiştir. Teşebbüs tarafından örnek olarak aşağıdaki şema sunulmuştur:

Şekil 3: Ortak Girişim'in Yıllık Alımlarda Uygulamadığı Öngördüğü Sistem

Yıllık Alım Taahhüt Miktarı (m3)	Fiyat TL / m3	Ödeme Vadesi
1000'den Az	100	Peşin
1000'den Az	101	3 Gün
1000'den Az	103	7 gün
Yıllık Alım Taahhüt Miktarı (m3)	Fiyat TL / m3	Ödeme Vadesi
1,000 - 2,500	97	Peşin
1,000 - 2,500	98	3 Gün
1,000 - 2,500	99	7 gün
Yıllık Alım Taahhüt Miktarı (m3)	Fiyat TL / m3	Ödeme Vadesi
2,500 - 5,000	94	Peşin
2,500 - 5,000	95	3 Gün
2,500 - 5,000	96	7 gün
Yıllık Alım Taahhüt Miktarı (m3)	Fiyat TL / m3	Ödeme Vadesi
5,000'in üstü	91	Peşin
5,000'in üstü	92	3 Gün
5,000'in üstü	94	7 gün

Kaynak: Teşebbüs Cevabi Yazı

- (158) Yukarıda yer verilen şemadan, tüm teşebbüsler açısından miktara ve vadeye bağlı bir sistem öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Bu bakımdan ilgili uygulamanın Ortak Girişim'in PETROL OFİSİ lehine ayrımcı fiyatlama yaparak rekabeti bozma endişelerini gidermede yeterli olduğu değerlendirilmektedir.
- (159) Taahhüt paketinin ikinci maddesi ve tarafların alt pazardaki şeffaflığın artmasının önlenmesine yönelik sunduğu taahhütlere bakıldığında, taraflar arasında Çin Seddi (*Chinese Wall*) olarak da bilinen bir bilgi-iletişim duvarı tesis edilmesinin planlandığı anlaşılmaktadır. İlgili madde uyarınca, Ortak Girişim'de görev alacak yönetim kurulu üyelerinin gizlilik taahhüdü altına girecekleri; başta PETROL OFİSİ olmak üzere Ortak Girişim taraflarının Ortak Girişim'in mail sunucusu, üretim, finans, muhasebe ve raporlama dâhil olmak üzere şirket verilerinin tutulduğu ve işlendiği bilgi sistemi ve veri tabanına erişimlerinin engelleneceği taahhüt edilmektedir. Bu çerçevede söz konusu tedbirlerin dikey birleşme devralmalardaki koordinasyon riskini azaltmada önceki Kurul kararlarında⁵⁶ da kabul edildiği dikkate alındığında işbu işlem özelinde de söz konusu risklerin ortadan kaldırılmasında etkili ve yeterli olacağı değerlendirilmektedir.
- (160) Taraflarca sunulan taahhüt paketinde, taahhütlerin yürürlükte kalma süresi üç yıl olarak öngörülmüştür. Kurulun üç yıllık sürenin uzatılmasını gerekli görmemesi durumunda ise taahhütlerin üç yılın sonunda kendiliğinden ortadan kalkacağı belirtilmiştir. Ortak Girişim'in pazara yeni giren bir oyuncu olduğu ve pazardaki rekabet yapısını değiştirebileceği göz önünde bulundurulduğunda, sunulan üç yıllık sürenin piyasadaki rekabetin gözlemlenmesi açısından yeterli olduğu değerlendirilmektedir. Üç yılın sonunda piyasadaki rekabetin koşulları çerçevesinde taahhütlerin yenilenmesi/güncellenmesi mümkün olduğundan taahhütlerin uygulanması bakımından daha uzun bir süreye gerek olmadığı değerlendirilmektedir.

⁵⁶ Kurulun 10.06.2021 tarihli ve 21-30/395-199 sayılı kararı, 12.05.2023 tarihli ve 23-22/426-142 sayılı kararı, 30.12.2020 tarihli ve 20-57/794-354 sayılı kararı.

- (161) Sonuç olarak, sunulan taahhüt paketi çerçevesinde bildirim konu işlem sonucunda ortaya çıkması muhtemel rekabet karşıtı etkilerin ortadan kalktığı, dolayısıyla işleme bu taahhütler çerçevesinde koşullu izin verilebileceği kanaatine ulaşılmıştır.

G.6.5.1. BP Devralmasına İzin Verilmesi Durumunda Sunulan Taahhütlerin Etkinliğinin Değerlendirilmesi

- (162) Kurum kayıtlarına 18.12.2023 tarih ve 46152 sayı ile intikal eden başvuruda BP'nin tüm hisselerinin PETROL OFİSİ tarafından devralınması işlemine izin verilmesi talep edilmiş olup söz konusu başvuruya ilişkin inceleme süreci devam etmektedir. Kurulun söz konusu devralma işlemine izin vermesi hâlinde BP'nin tek kontrolü PETROL OFİSİ'ne geçecektir. Bu çerçevede, işbu dosya bakımından en muhafazakar senaryo olan herhangi bir taahhüt olmadan BP'nin tüm bayilerinin PETROL OFİSİ markası altına geçmesi durumunda, bu dosya özelinde alınan taahhütlerin yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Kurulun BP devralmasına izin vermediği veya belli koşullar altında izin verdiği durumda, BP'nin koşulsuz olarak PETROL OFİSİ kontrolüne geçtiği varsayımı ile yapılan değerlendirme geçerliliğini koruyacaktır.
- (163) BP motorin dağıtım pazarında faaliyet göstermekte olup diğer akaryakıt dağıtım firmaları gibi motorine biyodizel harmanlama yükümlülüğü altındadır. Mevcut durumda PETROL OFİSİ'nin kuracağı Ortak Girişim faaliyete geçmediği için PETROL OFİSİ ve BP arasında bir müşteri-sağlayıcı ilişkisi bulunmamaktadır. Bu bakımdan PETROL OFİSİ'nin BP'yi devralması sonucunda asıl etki yatay örtüşme içinde buldukları motorin dağıtım pazarında PETROL OFİSİ'nin pazar payının artması şeklinde ortaya çıkacaktır.
- (164) Tablo 13'ten görüleceği üzere, 2023 yılı için PETROL OFİSİ'nin motorin dağıtım pazarındaki pazar payı %(.....) iken BP'nin %(.....) seviyesindedir. İşleme izin verilmesi durumunda PETROL OFİSİ'nin pazar payı artmakla birlikte %30'u aşmayacaktır. Bu çerçevede, PETROL OFİSİ için "Müşteri Kısıtlaması" başlığında yer verilen değerlendirmede, BP devralmasına izin verilmesi durumunda da bir değişiklik olmayacağı değerlendirilmektedir. BP devralması sonucunda dahi, üst pazardaki biyodizel üreticilerinin ürünlerini satabileceği pazarın %70'i açık kalmaya devam edecektir. Bu nedenle PETROL OFİSİ'nin BP'yi devralmasıyla elde edeceği pazar gücünün müşteri kısıtlamasına gidecek şekilde bir etki doğurmayacağı değerlendirilmektedir. Bu bakımdan BP devralmasının girdi kısıtlaması ve alt pazarın şeffaflaşmasına yönelik sunulan taahhütler üzerindeki etkisi incelenecektir.
- (165) BP devralmasının alt pazardaki şeffaflığın artırılmasına yönelik taahhütlere olumlu ya da olumsuz bir etkisinin bulunmayacağı söylenebilecektir. Taahhüt olarak sunulan Çin Seddi uygulaması PETROL OFİSİ'nin, rakiplerinin rekabete hassas bilgilerine ulaşmasını engellemektedir. BP'nin PETROL OFİSİ bünyesine katılması ise bu uygulama üzerinde herhangi bir etki doğurmaktan uzaktır. PETROL OFİSİ'nin, BP'yi devralıp devralmamasından bağımsız olarak sunulan taahhüt çerçevesinde rakip teşebbüslerin verileri korunmaya devam edecektir. Bu kapsamda, BP devralmasına izin verilmesi durumunda, pazarın şeffaflaşmasını önlemeye yönelik sunulan taahhütlerin etkinliğinin süreceği değerlendirilmektedir.
- (166) Girdi kısıtlamasına yönelik sunulan taahhütler PETROL OFİSİ lehine ayrımcı fiyatlama uygulamama ve PETROL OFİSİ'nin rakiplerine belli oranda kapasite ayırma olmak üzere ikiye ayrılabilir. BP devralmasının ayrımcı fiyatlamaya yönelik taahhütlere etki etmesi söz konusu olmayıp sunulan taahhütler çerçevesinde PETROL OFİSİ'nin rakipleri devralma işlemi gerçekleşse de alımlarını aynı şartlar altında yapmaya devam

edecektir. Öte yandan PETROL OFİSİ'nin BP'yi devralarak onun sahip olduğu bayileri bünyesinde toplaması, PETROL OFİSİ'nin satışlarını artırması ve BP'nin pazar payını elde etmesi anlamına gelmektedir. Bu bakımdan BP devralması sonrası PETROL OFİSİ'nin artacak motorin satışına paralel olarak biyodizel talebinin de artması gerekmektedir. İşbu dosyada sunulan taahhütlerde BP devralmasına izin verilmesi halinde bir değişiklik olmayacak ve PETROL OFİSİ Ortak Girişim'in üretiminin en fazla %(.....)'sini alabilecektir. Bu bağlamda BP'nin PETROL OFİSİ'ne katılması sonucunda rakip akaryakıt dağıtım firmaları kendilerine ayrılan asgari %(.....)'lik kapasiteyi BP olmadan paylaşacaktır. Diğer bir ifade ile mevcut durumda BP dâhil olmak üzere %(.....)'lik pazar payı ile Ortak Girişim'in kapasitesinin yarısını kullanıp bunu aralarında paylaşmaları gereken rakip dağıtım firmaları, BP'nin %(.....)'lık pazar payının PETROL OFİSİ'ne geçmesi sonucunda aynı kapasiteyi %(.....)'lik bir pazar payı ile bölüşecektir. BP'nin PETROL OFİSİ'nin bünyesine geçmesi ile PETROL OFİSİ'nin rakibi olarak faaliyet göstermeye devam edecek teşebbüsler açısından daha fazla biyodizel kapasitesine ulaşabilme sonucunu doğuracaktır. Bu çerçevede, BP devralmasına izin verilmesi girdi kısıtlaması çekincesi karşısında sunulan rakiplere kapasite ayırma taahhüdünü olumsuz değil olumlu yönde etkileyeceği değerlendirilmektedir.

- (167) Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında, PETROL OFİSİ tarafından sunulan taahhütlerin BP devralmasına izin verilmesi durumunda dahi ortaya konulan rekabet karşıtı etkileri ortadan kaldıracığı, söz konusu devralmanın sunulan taahhütlerin etkinliğini azaltacak bir etkisinin olmayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

H. SONUÇ

(168) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

- Bildirim konusu işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7.maddesi kapsamında bildirim tabi bir işlem olduğuna,
- Söz konusu işlemin, 4054 sayılı Kanun'un 7.maddesi kapsamında, etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurduğuna,
- Bununla birlikte, başvuru sahibi tarafından Kuruma 09.11.2023 tarih ve 44447 sayılı yazı ile ulaşılan taahhüt metninin ve 04.07.2024 tarih ve 53509 sayı ile taahhüt metninde yapılan nihai değişikliklerin muhtemel rekabetçi endişeleri giderme konusunda elverişli ve yeterli olduğuna, söz konusu taahhütler çerçevesinde işleme izin verilmesine

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.